Leto LXVII Poštnina plačana v gotovini. V Ljubljani, v četrtek, dne 9. marca 1939 Štev. 57 a Cena 2 Din

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENEC

Ček. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inserate; Sarajevo štv. 7563, Zagreb štv. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva ulica štev. 6.

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Po novi poti

Od vseh govorov z vladnega mesta dozdaj nas je najbolj razveselil govor prosvetnega ministra Čiriča, ki je z vsega priznanja vredno odkritostjo odkril stare rane naše prosvetne uprave. Ker novi vodja tega resora ni samo ostal pri tej negativni ugotovitvi, marveč je naznačil tudi svoje smernice za izboljšanje dragega aparata našega državnega šolstva, zasluži njegov ekspoze v polni meri, da se pri njem nekoliko pomudimo.

Vprvič. kar obstoji Jugoslavija, se je našel minister, ki ima pogum, da z uradnega mesta pribije svetovnonazorno breznačelnost ne samo naših šolskih postav, ampak našega osnovnega državnega zakona, ustave, sploh. Da se je morala Jugoslavija v važnem razdobju svetovne zgodovine, ko je Evropa prelomila z verskim indiferentizmom in moralnim relativizmom liberalnega veka, spomniti na to dejstvo dobrih dvajset let po svoji ustanovitvi, se moramo zahvaliti lažnemu svobodnjaštvu, ki je naši državi vdihnilo svojega, jugoslovanskim narodnim tradicijam sovražnega duha ali popolnega brezboštva ali brezbrižnosti za kardinalna vprašanja življenja. Mi se bomo torej dokaj pozno priključili na razvoj sodobnega kulturnega življenja, ki je v drugih državah že izoblikoval času in bodočnosti ustrezajočo šolo, da se bo vzgoja naraščaja postavila na trden in nepremakljiv temelj. Minister Čirič je jasno, kakor bolj ni mogoče, povedal, da more izhodna točka našega državnega življenja in dosledno temu. tudi in predvsem naše mladinske vzgoje, biti le vse to, kar je narodu sveto in kar je izraz njegove duše, ne pa teorije francoskih enciklopedistov 18. stoletja. Kar je podlaga duhovnemu življenju, nravstveni odpornosti in duševnemu zdravju Jugoslovanov, dedna krščanska vera katoličanov in pravoslavja, kakor tudi nravstveni temelji muslimanske vere v Boga in njegovo postavo, mora biti tudi oživljajoče počelo pouku in vzgoji narodovega naraščaja. Le to je resnična nacionalna vzgoja, ki more okrepiti srbski, hrvatski in slovenski živelj, ga obvarovati nravstvenega brezpotja in razkroja in ga usmeriti v čim večjo medsebojno kulturno vzajemnost in politično slogo prav po geslu velikega Strosemayerja pa prvakov srbskega in slovenskega narodnega preporoda. Da si je to spoznanje priborilo pot do merodajnega mesta, nam je v zadoščenje tem bolj, ker smo dolga leta v svojem prizadevanju, da bi se naše državno šolstvo vendar enkrat prestavilo na drug tir, naleteli na sama gluha ušesa, ki so šla s preziranjem preko vseh zahtev nove dobe.

Isti činitelji, ki so naše šolstvo po miselnosti evropskega masonstva kakor tudi zaradi svojega ozkoglednega birokratizma stiskali v oklep areligioznega nazora, so tudi v vseh drugih ozirih preprečevali času primeren razvoj državnega pouka in vzgoje v sodobnejše oblike, ki bi služile dejanskemu življenju. Dočim so druge države preosnavljale šolstvo iz temeljev, se je jugoslovanska šolska birokracija zadovoljevala z nezadostno premišljenimi, bolj za zunanji videz namenjenimi, na splošno pa malenkostnimi eksperimenti, ki so prizadevali naši šoli čedalje večjo škodo in naše starše, kakor tudi uboge šolnike tirali v obup. Naše šolstvo so na ruševinah stavine, ki je imela veliko neprecenljivih vrednot, gradili tako zvani integralni Jugosloveni, kakor je zgradil Potjómkin vasi na Krimu, in hvalabogu imamo danes ministra, ki se ni pomišljal, da je to v narodni skupščini brezobzirno razkril. Gospod Čirič nam je povedal, da so »svobodomiselni« režimi pri nas, ki niso mogli zadosti prehvaliti svojega prosvetnega dela, šolstvo gradili tako, da so ponekod nakopičili vsega preveč, veliki deli države pa nujajo sliko najprimitivnejših razmer in največje moralne bede ter pomanjkanja civilizacije, tako da se zdi, kakor da bi se bile te razmere vzdrževale le zato, da bi mogle klikovlade prestavljati tja učitelje, ki niso bili režimu politično po godu... Bili so sploh predvsem strankarski, ne pa državni nacionalni in kulturni vidiki, ki so določali smer prosvetnega udejstvovanja teh režimov. Zato ti režimi, ki so šli zgolj za tem, da utrdijo vlado in zasigurajo premoč svoje klike, sploh niso imeli časa, da bi se zadostno pečali z vprašanjem, ki zahteva višje ploskve, nego je strankarski interes te ali one struje, in se more reševati le z univerzalnega kulturnega vidika in po kulturnih potrebah države.

Takó pa smo zašli v razmere, ki jih je sedanji prosvetni minister v svojem govoru označil kot pravo karikaturo zdrave šolske politike, ki bi bila še hujša, če ne bi bil začel v prosvetnem resoru trdega, a hvaležnega dela za ozdravljenje teh razmer in preokrenitev v drugo smer njegov predhodnik, profesor Magaraševič. Gimnazije so se ustanavljale tja v en dan, na tej so se profesorji nastavljali, na drugi ne, prestavitve in upokojitve pa odpustitve so bile po velikem delu narekovane od političnih vidikov, tako da danes država ne bo mogla odpreti nobene nove gimnazije, dokler ne bo rešeno vprašanje brezposelnih absolventov, ki so velika uganka, če pomislimo, da gimnazijam manjka učiteljskega osebja in je obstoječe prezaposleno. Vidi se, da je bila prejšnja prosvetna uprava glede srednješolske izobrazbe čisto brez orientacije že načeloma, tako da smo prišli do hipertrofije inteligence, ki ne more najti kruha in da bo treba odslej dotok naraščaja na srednjo šolo dirigirati in ustvariti pravilno razmerje med panogami naše ljudske kulture.

Minister ni omenil, gotovo pa proučuje prevažno vprašanje gmotnega in moralnega položaja našega profesorskega in učiteljskega stanu, ki se mora neobhodno postaviti na višjo, stanu dostojno življenjsko raven, imeti možnost napredovanja in tisti visoki ugled, brez katerega ni uspešnega vzgojnega dela. Poleg gmotnega činitelja ima enako važno vlogo to, kar je g. Čirič označil kot depolitiziranje svojega resora, tako da bosta mogla biti jugoslovanski učitelj in profesor res pedagoga, ki ga nobeni strankarski razlogi in oziri ne smejo motiti in mu stavljati ovir v izvrševanju te vzvišene naloge, za katero je odgovoren vsemu narodu, državi in bodočim rodovom, ne pa kakšnim posameznim in slučajnim mogotcem. Seveda pa mora država tudi pedagoški naraščaj vzgajati tako, da bo to svojo nalogo v službi ljudskega občestva razumel in se zanjo čutil moralno odgovornega v vesti.

Minister nam je tudi povedal, da dobi ljubljansko vseučilišče letos dotacijo nad 30 milijonov dinarjev, torej v taki višini in razmerju, kakor doslej nikoli. To je najočitnejši dokaz, da smo pod vlado, v kateri sodeluje voditelj slovenskega naroda, krenili tudi na narodnem kulturnem področju na novo pot. Če bo prosvetni minister razveljavil monopolizacijo učbenikov, ki danes, ko se resno prizadevamo za sporazum v smislu narodne samoupravne volje, nima nobenega smisla, marveč nasprotuje taki ideji, bomo lahko rekli, da nam je ustreženo v vsakem pogledu.

Ministrstvo za javna dela v obravnavi

Belgrad, 8. marca. m. Po poročilu, ki ga je na snočnji seji podal k predloženemu preračunskemu predlogu za gradbeno ministrstvo resorni minister dr. Miha Krek, se je razvila obširna razprava, v katero je poseglo veliko govornikov. Skoraj vsi govorniki so v svojih govorih obravnavali najvažnejša vprašanja, ki spadajo v ta resor. To je vprašanje pocenitve cementa, graditve novih cest in zboljševanja obstoječega cestnega omrežja, regulacija rek in hudournikov ter oskrba pitne vode brezvodnim krajem.

Med drugimi so govorili Ačim Popovič, Veljko Avramovič, Savo Danilovič, Tripko Žugič, Djuro Draškovič, Dušan Brankovič, Dragotin Domajnko, dr. Slobodan Burič, Uroš Nedeljkovič, Milan Popovič, Jovan Radulovič, Janez **Brodar**, Pavle Jovovič, Vasilij Dragoš, dr. Anton **Ogrizek**, Miro Protič, dr. Milan Vlajkovič, Dušan Vujič, Djuro Crljenica, Jože **Spindler** in Velimir Kursulič.

Poslanec Žugič

Med govorom opozicijskega poslanca Tripka **Žugiča** je prišlo v dvorani do velikega prerekanja med slovenskimi poslanci in govornikom. Poslanec Žugič je skupno s poslancem Jovovičem v vseh svojih dosedanjih izvajanjih v preračunski razpravi stalno nastopal proti podeljevanju večjih kreditov Sloveniji in je tudi v današnjih izvajanjih nastopal proti kreditom za Slovenijo. Med govorom mu je vpadel v besedo poslanec **Gabrovšek**: »To smo že včeraj slišali, saj nismo v mlinu! Smo kulturni ljudje!« **Žugič** je odgovoril z besedami: »Vaša kultura obstoja v tem, koliko morete zagrabiti! Drugače pa niste tako kulturni, kakor smo mi!« Gabrovšek mu seže v besedo z vprašanjem: »Kakšno kulturo imate vi?« Tripko Žugič: »Višjo kulturo kakor vi! Vaša kultura je žep! Vam je glavno, da imate polne žepe!« Pri teh besedah so za poslancem Gabrovškom vskočili v besedo vsi navzočni slovenski poslanci ter so vsi protestirali proti takemu načinu govorjenja poslanca **Žugiča**. Vpili so: »To je sramota! Zakaj nas vedno izzivate?« Poslanca **Gabrovšek** in **Žebot** sta prišla čisto blizu govorniškega odra in poslanec **Gabrovšek** je s povišanim glasom dejal:

»Ali tako pripravljate dispozicijo za sporazum?«

Poslanec **Žugič** odgovarja: »Dočim ste vi svojo kulturo prodajali v avstroogrski monarhiji, so Črnogorci branili svojo nacijo!«

Tukaj je vstal gradbeni minister dr. **Krek** ter vrgel govorniku v obraz besede: »Naša borba ni bila nič manjša kakor vaša!«

Poslanec **Žugič** je še nadalje žalil slovenske poslance z besedami: »Vaša kultura je večja od naše, če jo merimo po katoliških cerkvah!« V dvorani je nastal hud nemir in je kazalo, da bo predsedujoči moral sejo prekiniti. Slovenski poslanci so stalno zahtevali, da mora poslanec Žugič preklicati svoje žalitve, česar pa ta ni storil, temveč je raje zapustil govorniški oder, ne da bi dokončal svoj govor.

Govor poslanca Brodarja

V svojem govoru, ki ga je imel poslanec J. Brodar, je poudarjal, da je bila naša gradbena politika, kar se tiče gradnje naših državnih cest, skoraj 20 let popolnoma pasivna. Po končani svetovni vojni so vse države pristopile k zboljšanje in graditvi dobrega cestnega omrežja. Dejstva, da 75% vseh turistov prihaja v državo čez Maribor, bodisi po železnici bodisi po cestah, je dokaz, kako nujno potrebno je graditi oziroma popravljati ceste. V državi je okoli 10.000 km drž. cest, od katerih odpade na Slovenijo 616 km ali 6.16%. V nadaljnjih izvajanjih govornik ugotavlja, da državno cestno omrežje v Sloveniji nikakor ne odgovarja gospodarskim potrebam države. V Sloveniji imamo zelo veliko število banovinskih cest, ki so bolj obremenjene s prometom kakor marsikatera državna cesta. Za te ceste mora dravska banovina nositi občutne vzdrževalne stroške, četudi jih uporablja v pretežni večini mednarodni promet. Vse to so tehnični dokazi, ki nujno govore za povečanje državnega cestnega omrežja v dravski banovini. Govornik poudarja, da ima v mislih pri tem predvsem tri zveze, ki po svojem prometu povsem odgovarjajo zahtevam, ki jih je imel zakonodajalec pri redigiranju zakona o državnih cestah. Med temi je cesta Celje—Laško—Zidani most—Krška vas. Ta cesta tvori važen člen v cestni zvezi iz Nemčije čez Maribor proti Zagrebu in Belgradu. Druga taka cesta je Maribor—Marenberg—Spodnji Dravograd—državna meja, ki je v službi zgolj mednarodnega prometa in tvori važno zvezo iz zahoda proti vzhodu ter je naraven podaljšek ceste št. 17. Tretja izmed teh cest pa je cesta Kranj—Tupaliče—Kokra—Jezerski vrh—državna meja, katere prometna važnost sever-jug se je s političnimi spremembami v srednji Evropi le še povečala. Govornik tudi ugotavlja dejstvo, da sta bili zadnji dve cestni progi že državni cesti pred uveljavljenjem zakona o državnih cestah. Razpoložljivi krediti za cestno vzdrževalno službo se po izjavi govornika pri nas porazdele edino in čisto mehanično po posameznih banovinah.

Praktična posledica takega mehaničnega porazdeljevanja teh kreditov je, da mora dravska banovina z veliko obtežbo teh vzdrževalnih kreditov trošiti za posipni material in cestna vzdrževalna dela v najožjem pomenu besede. Za nujno zboljšanje del na cestnem omrežju, ki je nastalo v celoti v predmotorni dobi in zato zahteva nešteviln preureditev za potrebe sodobnega prometa, pa tudi ni dovolj sredstev. Še bolj pa mora državna cestna uprava v dravski banovini posvetiti vso pozornost zamenjavi lesenih mostov z zidanimi, kar zahteva promet. Zato je govornik mnenja, da mora gradbeno ministrstvo porazdeliti kredite, ki so odobreni za cestno vzdrževalno službo, po stvarnih gospodarskih in prometnih potrebah. Še v večji meri je treba pri razdelitvi kreditov za modernizacijo državnih cest vpoštevati samo resnične potrebe države kot celote ter se izogibati vsaki mehanični porazdelitvi po banovinah. V okviru šestletnega načrta dravska banovina in njene cestnoprometne potrebe niso v zadostni meri vpoštevane, kakor to narekuje njen geopolitični položaj, gostota in razvitost mednarodnega in lokalnega prometa. Tudi tujski promet je v naši banovini mnogo bolj razvit kakor v ostali državi. V nadaljnjih izvajanjih govornik poudarja, da je za vso državo življenjsko potrebna cestna zveza Ljubljana—Sušak. V kolikor se tiče cestnega vprašanja v Sloveniji, govornik navaja te-le zahteve oziroma potrebe: 1. Ceste Celje—Laško—Zidani most—Krška vas, Maribor—Marenberg—Dravograd—državna meja, Kranj—Tupaliče—Kokra—Jezerski vrh—državna meja naj se podržavijo. 2. Krediti za cestno vzdrževalno službo se morajo razdeliti na banovine po prometni važnosti njihovega cestnega omrežja, njihove gostote in njihove obremenitve. 3. Iz dvemilijardnega posojila naj se dodeli Sloveniji v prvih šestih letih delež, ki naj odgovarja njenim prispevkom v cestni fond, to je 17% celokupnega zneska, oziroma 340 namesto 205 milijonov din. 4. Javna dela za modernizacijo in nove graditve naj se v dravski banovini iz razlogov in važnosti izvedejo tako, da bodo končana v dobi treh let. 5. Istočasno s sodobnim urejevanjem obstoječih javnih cest, ki nas vežejo s tujino, naj se pričnе graditi cesta Ljubljana—Sušak, ki naj se proglasi za nezgrajeno državno cesto.

V nadaljnjih izvajanjih je poslanec obširno govoril o izredno slabem stanju, v katerem se nahajajo naša državna poslopja v Sloveniji.

Glede hidrotehničnih del v Sloveniji govornik pravi, da je ta dela izvrševala doslej izključno banovina v okviru svojih skromnih sredstev. Država se je udejstvovala le v izjemnih primerih. Država je vzdrževala z zadostnimi sredstvi edinole regulacijo Mure v območju pasu nasproti Nemčiji. Naglaša potrebo regulacije Save in regulacijo vodovja v kraškem in brežiškem okraju ter za regulacijo cele vrste manjših rek in potokov, ki imajo hudourniški značaj. Z melioracijskim fondom je sicer začela država intenzivnejšo akcijo, vendar doslej odobreni krediti ne zadoščajo za dejanske potrebe. Nazadnje se govornik zavzema za zgraditev vodovodov v Suhi in Beli krajini ter sploh za preskrbo z dobro pitno vodo v brezvodnih krajih. Našteva posamezne potrebe po Gorenjskem, Dolenjskem in Štajerskem.

Poslanec dr. Ogrizek

Poslanec dr. Ogrizek je v svojem daljšem govoru predvsem reagiral na večkratno krivo razlaganje razmer v Sloveniji glede javnih del od strani črnogorskih poslancev, posebno poslanca Žugiča in Jovoviča. Obrazloži razliko med državnimi, banovinskimi in občinskimi cestami. Prve gradi in vzdržuje država, banovinske in občinske pa ljudje sami z lastnimi posebnimi banovinskimi, oziroma občinskimi dokladami. Opozicijskim poslancem pravi, da vse preveč zahtevajo od države. Hočejo, naj jim zgradi celo kozje steze. Pri nas bi bilo treba poskrbeti za zadostna javna dela. Tako bi lahko doma zaposlili delavstvo, ki zdaj bodisi kot izseljenci bodisi kot sezonski delavci odhajajo v tujino ter se tam tako v nacionalnem kakor tudi moralnem oziru kvarijo.

Naslednji govornik je bil slovenski poslanec Jože **Spindler**, ki je med drugim izjavil:

Govor poslanca Špindlerja

Poslanec Jože Špindler je v uvodu izrazil svoje zaupanje ministru dr. Kreku, ki sedaj vodi ministrstvo javnih del. Naglaša, da doslej Slovenci v to ministrstvo nismo imeli nobenega zaupanja, ker na politiko neizpolnjenih obljub nič ne damo. Lani je bila v Ljubljani konferenca za ceste, ki je poleg drugih visokih činiteev prišel na njo tudi sam minister za javna dela. Določili so petletko: cesto od Spilfelda skozi Maribor, v Ljubljano na Sušak, v Zagreb, na Primorsko. Pa je vse ostalo pri starem Na konferenci so rekli, da je Slovenija vrata v Jugoslavijo. Obljubili so, da bodo iz milijonskega zneska modernizirali državno cesto Št. Ilj—Maribor—Celje—Ljubljana—Postojna. Pa se ni nič zgodilo. Cesta iz Maribora v Celje je že taka, da se avtomobilisti že kar vračajo, ko pridejo na njo.

Prepričan sem, da bo vlada g. Cvetkoviča drugače delala. Drugačno ureditev naših cest zahtevajo ne le interesi Slovenije, temveč tudi interesi države same. To je tudi zadeva tujskega prometa. Skozi Slovenijo se križajo velike transverzalne ceste London—Carigrad, Berlin—Rim ter Budimpešta—Ljubljana. Iz narodnih, tujskoprometnih in državnih ozirov zahteva, naj se zgrade in modernizirajo ceste: 1. Št. Ilj—Maribor—Celje—Ljubljana—Postojna. 2. Ljubljana—Bregana z zvezo proti Belgradu. 3. Ljubljana—Planica in Ljubljana—Korensko sedlo 4. Ljubljana—Sušak. 5. Lendava—Murska Sobota—Gor. Radgona—Sv. Lenart—Maribor. 6. Madžarska meja—Ptuj—Slov. Bistrica. 7. Država naj prevzame bivšo državno cesto Maribor—Podravje—Koroško ter Maribor—Murska Sobota—Lendava—Madžarska. Nujen je tudi nov most čez Dravo pri Mariboru.

Naše samoupravne ceste so mnogo boljše kakor državne. Tu se vidi, koliko so vredne naše samouprave. Žal pa niti gradbeno niti finančno ministrstvo ni podpiralo naših samouprav, ki jih kruti centralizem zatira. Nadalje se zavzema za potrebe Slovenskih goric, Pohorja in Prekmurja, zlasti regulacijo rek in uravnavo hudournikov v tem delu Slovenije. Predlaga, naj se dovoli 5 milijonov dinarjev za podporo za zgradbo cest v Sloveniji.

Odgovor ministra dr. Kreka

Ob pol 1 po polnoči je gradbeni minister dr. Krek odgovoril na posamezne pripombe govornikov. Uvodoma se je zahvalil govornikom, ki so izrekli svoje priznanje politiki zaupanega mu resora ter poudarjali, da gradbeno ministrstvo skrbi objektivno za vse kraje. Glede pocenitve cementa je resorni minister izjavil, da je golovo sedanja cena cementa previsoka in se bo v finančnem zakonu poskrbelo, da se bo cena spravila na tako stopnjo, ki bo ustrezala poštenemu zaslužku. V nadaljnjih izvajanjih apelira na poslance, naj v svojih okrajih vzgajajo ljudstvo, da bo čim več prispevalo za vzdrževanje cest. Skoraj vsi poslanci v svojih govorih stalno apelirajo na državo, da mora povsod graditi nove ceste in izboljševati že obstoječe ceste. V vseh državah ljudstvo samo tudi doprinaša velike žrtve za vzdrževanje novih cest, ker se tudi samo zaveda važnosti dobrega cestnega omrežja.

Po govoru gradbenega ministra dr. Kreka, katerega so poslanci vzeli z odobravanjem na znanje, je bil tudi preračun gradbenega ministrstva sprejet v podrobnostih.

Železnice in železničarji pred skupščino

Belgrad, 8. marca. m. Današnja skupščinska seja se je pričela ob pol 10. Na dnevnem redu je bila razprava o preračunskem predlogu prometnega in poštnega ministrstva. Pred prehodom na dnevni red je bila prečitana sožalna brzojavka, ki jo je skupščinski predsednik **Simonović** poslal predsedniku romunske vlade Calinescu ob smrti romunskega patriarha Mirona.

Na dnevnem redu je bila razprava za prometno ministrstvo. Besedo je dobil prometni minister dr. Mehmed **Spaho**, ki je bil toplo pozdravljen od vseh navzočnih poslancev. Podal je obširno tiskano poročilo, ki je bilo razdeljeno poslancem.

Po govoru ministra dr. Spaha se je oglasilo k besedi več govornikov, ki so v glavnem poudarjali potrebo graditve novih železniških prog. Med številnimi poslanci sta govorila tudi slovenska poslanca Pavle Mašič in Franjo Žebot.

Ljubljanski poslanec Pavle Mašič je k preračunu prometnega ministrstva imel obširen govor, ki je v njem natančno obrazložil stanje naših železnic in slovenskih železničarjev. V glavnem posnemamo iz njegovega natančnega govora te-le podatke:

Poslanec Mašič za slovenske železničarje

Železnice so naše največje gospodarsko podjetje, ki pomagajo k gospodarskemu razvoju ter s tem k izboljšanju socialnih in kulturnih razmer. Zgodovina naših železnic v zadnjih 20 letih dokazuje, da so doprinesle svoj del k tej svoji nalogi. 20 letnica naših železnic je šla tiho mimo nas, zato pa je naša dolžnost, da se tukaj spomnimo naših železničarjev, ki so 20 let tako zvesto in vzorno služili državi in ljudstvu.

Železničarji v Jugoslaviji so velika družina, ki skupaj s svojci šteje nad 300.000 duš. Človek

(Nadaljevanje na 2. strani)

Dunajska vremenska napoved: večinoma jasno in ponoči mraz, sicer pa bolj nestalen značaj vremena.

Zagrebška vrem. napoved. Topleje.

Zemunska vrem. napoved: Spremenljivo. Po večini oblačno z dežjem in vetrom, posebno na južni polovici države. V gorah sneg. Na skrajnem severozahodu se bo zjasnilo in ohladilo.

(Nadaljevanje s 1. strani)

bi pričakoval, da bodo ti ljudje v tako odgovorni službi vsaj tako plačani, da bodo mogli živeti. Vidimo pa iz izkazov naših zdravnikov, da je po mestih vsak četrti, po deželi pa vsak šesti železničar jetičen, ker železničarji stradajo. Zlasti težavno je stanje železniških delavcev, ki dobivajo po 800, da celo še manj ko 600 din na mesec za sebe in vso družino. Mora stradati! Ni pa dosti bolje drugim železničarjem, ki imajo tudi do 24 ur službe ter nimajo niti pravega odmora, ki jim po postavi gre! Zato pa so polne bolnišnice in kljinike, zato pa mora železničarski zdravstveni sklad že sedaj plačevati za zdravljenje železničarjev nad 50 milijonov dinarjev.

V ta železničarski bolniški sklad bi morala država plačevati toliko, kolikor plačujejo železničarji sami. Toda železniška uprava dolguje temu bolniškemu fondu svojih železničarjev celih 43 milijonov dinarjev. Naglaša še druge zahteve železničarskih bolniških ustanov, ki naj se rešijo. Zahvaljuje se sedanjemu ministru za njegovo uvidevnost ter pričakuje, da bo uresničil, kar železničarji od njega pričakujejo.

Krivice, ki se gode slovenskim železničarjem

Govornik naglaša, da je vprašanje slovenskih železničarjev nekaj takega kakor hrvatsko vprašanje v notranji politiki. S številkami dokazuje, kako neenako se godi železničarjem v raznih deželah. Med številkami je zlasti glasna tale: Postaje ljubljanskega žel. ravnateljstva so prevozile 24.7% vseh potnikov v državi, belgrajskega ravnateljstva pa le 16%. Zato pa ima belgrajsko ravnateljstvvo 25.4% vseh železničarjev, ljubljansko pa le 15.8%. Blaga so prevozile ljubljanske postaje 27%, belgrajske pa le 14% vsega blaga, ki je šlo po naših železnicah. Zato pa imajo belgrajske železnice eno četrtino vsega osebja, ljubljanske pa le 15.8%. Preobremenitev slovenskih železničarjev je tukaj dognana. Krivica je vidna. Najmanj 2000 novih železničarjev bi potrebovale slovenske železnice.

Poleg tega je treba vedeti, da imajo ljubljanske železnice 20% vseh dohodkov. Toda polovica se samo vrača nazaj v Ljubljano, vse drugo gre za druge železniške direkcije.

Iz vsega tega je jasno, da je naš slovenski železničar preveč obremenjen. Zato pa je tudi mogoče, da je pri nas 560 železničarjev, ki imajo odprto jetiko. Prav nobenih predpravic ne zahtevamo za Slovenijo, marveč le svojo in naših železničarjev pravico in enakopravnost. Poleg tega zahtevamo še, da se decentralizirajo bolniški fondi.

Govornik naglaša veliko zaslugo sedanjega ministra dr. Spaha, da so naše železnice v zadnjih 3 letih gospodarsko močno napredovale.

Še nekaj slovenskih zahtev

Nadalje zahteva govornik, naj se zgradi že drugi tir na progi Zagreb—Zidani most in Ljubljana—Jsenice, da se obnovi proga Pragersko—Kotoriba, popravi proga pri Celju ter obnove železniška poslopja v Zidanem mostu. Preračun naj se za naprej sestavlja po ravnateljstvih, da se bodo slabe slovenske proge lahko obnavljale. Naše proge so obupne.

Velika slovenska zahteva je tudi, da se slovenski jezik, ki ga je železniška uprava vrgla iz svojih tiskovin, zopet uvede. Treba je računati z narodnimi čustvi slovenskega naroda. Dalje navaja, da pri generalni direkciji železnic ni niti enega Slovenca. Drugod pa so Slovenci na podrejenih položajih, čeprav morajo kot strokovnjaki opravljati službo, ki bi jo morali opravljati višji uradniki. Zahteva večje kredite za železniške delavce, ki s temi plačami ne morejo živeti.

Miloščinarji in rentniki

Končno se je poslanec na vso moč zavzel za miloščinarje in rentnike, ki so v začetku naše države izčrpali vse svoje sile za državo, sedaj pa so vrženi med miloščinarje. Stare upokojence in miloščinarje je treba izenačiti z novimi. Treba je urediti pravilnike za delavce, treba je urediti vprašanje dnevničarjev ter jim dnevničarsko službo šteti. Podrobno navaja še druge zahteve naših železničarjev. Končno zahteva, da je treba reformirati železniško prometno šolo kakor tudi reformirati vso železniško organizacijo.

Poslanec Žebot

Za težak položaj slovenskih železničarjev se je zavzel poslanec Franjo **Žebot**. Pravi, da je gmotni položaj železničarjev v Sloveniji zaradi izrednih razmer, v katerih živi, zelo težak in da so zelo preobremenjeni. V Sloveniji je star kader železničarjev, mladega naraščaja pa še ni. Zaradi tega se dogajajo pogosti primeri nesreč, ki izvirajo samo iz preobremenjenosti železniškega osebja. Potem je Žebot razlagal razmere **v mariborski železniški delavnici** ter pravi, da so v tej delavnici zaposleni ljudje z maturo kot navadni delavci. Položaj teh ljudi bi bilo nujno potrebno urediti. Govori o težkem položaju delavstva v mariborski delavnici, ki mora dostikrat tudi v času največjih potreb počivati, ker železnica nima dosti kreditov.

Zaradi slabih plač in težkega stanja, v katerem se nahajajo slovenski železničarji ter delavci v železniških delavnicah in na progah, se je v železniške družine naselila tuberkuloza. Govornik navaja samo železniško kolonijo v Studencih, kjer so zdravniki ugotovili, da je nad 50% železničarskega osebja tuberkuloznih. Otroci in drugi člani družine pa trpijo poleg tega še pomanjkanje. Zaposlitev železniškega delavstva ne le v delavnicah, temveč tudi na progah, je tako, da ljudje ne morejo niti živeti, niti umreti. Govornik naproša prometnega ministra, naj preskrbi za zadostne kredite za mariborsko železniško delavnico. V nadaljnjih izvajanjih se je Žebot obširno bavil z železniškimi upokojenci ter apeliral in rotil prometnega ministra, naj uredi to vprašanje, predvsem vprašanje starih kronskih upokojencev, ki prejemajo tako nizke pokojnine, da z njimi absolutno ne morejo živeti. Zaradi tega ga naproša, naj sprejme tozadevne amandmane, ki so jih predložili slovenski poslanci.

Svoja zaključna izvajanja je posvetil g. Žebot krajevnim potrebam. Zavzemal se je predvsem za zgraditev moderne železniške postaje v Št. Iliju, ker je ta postaja z ozirom na mejo izrednega pomena. Končno se je zavzemal za zboljšanje materialnega stanja železničarjev in v zvezi s tem predlagal, naj se Maribor z okolico pomakne v 1. draginjski razred.

Odgovor ministra dr. Spahe

Na izvajanje poslancev je odgovoril prometni minister g. dr. **Spaho**, ki je tudi danes izrekel vse svoje priznanje prometnemu osebju, ki s silnimi napori zmaguje povečani promet na naših železnicah. Prometni minister dr. Spaho je dejal, da bo prometnemu osebju tudi v bodoče posvečal vso svojo skrb. Prav tako je dr. Spaho izjavil, da bo storil vse, da se čim prej zgradi dvojni tir na progi Zidani most—Zagreb, ker je to nujno potrebno. Promet na tej progi se je tako zelo povečal, da ga samo enotirna proga v doglednem času ne bo mogla več zmagovati.

Skupščina obravnava poštno ministrstvo

Popoldanska seja narodne skupščine se je pričela ob četrt na 6. Na dnevnem redu je bila razprava o preračunskem predlogu za ministrstvo za pošto, brzojav in telefon. Predsednik narodne skupščine je dal besedo resornemu ministru Jovanu **Altiparmakoviču**, ki je v svojem obširnem poročilu podal pregled poslovanja poverjenega mu resora.

Po ministrovem poročilu se je razvila o preračunskem predlogu za poštno ministrstvo obširna razprava, za katero se je prijavilo veliko govornikov.

Od slovenskih poslancev sta govorila Miloš **Stare** in Karel **Gajšek**, ki sta v svojih govorih poudarjala potreba zboljšanja poštnih razmer in orisala težko stanje, v katerem se nahajajo poštne ustanove v Sloveniji.

Nato je govoril poslanec Karel **Gajšek** o položaju poštne, brzojavne in telefonske službe v območju ljubljanskega ravnateljstva, ki je v denarnem pogledu visoko aktivno, v pogledu osebja pa preslabo zasedena, tako, da je preobremenjena. Poslanec želi, da bi se proračuni postavljali za vsako poštno ravnateljstvo posebej, da bi »narod videl, koliko plača in koliko se mu vrača«. Poslanec opozarja na potrebo, da se poštne prilike izboljšajo predvsem v obmejnih krajih. V svojih nadaljnjih izvajanjih je poslanec obširno našteval potrebe poštnega osebja na splošno, potrebe pogodbenih poštnih uradnikov pa posebej. Na koncu svojega govora je predložil nekaj zahtev glede dravograjskega okraja, kjer želi imeti pogodbene poštne urade v Libeličah, v Šent Danijelu in v Kapli. Prosil je tudi za avtomatično telefonsko centralo v Celju.

Na izvajanja posameznih poslancev je odgovoril resorni minister **Altiparmakovič**, da bo vse upravičene pritožbe in nasvete upošteval v največji meri. Nato je bil sprejet tudi preračunski predlog za ministrstvo pošte, brzojava in telefona.

Jutrišnja seja bo pričela ob pol 10. Na dnevnem redu je najprej razprava o preračunskem predlogu za zunanje ministrstvo in bo ob tej priliki zunanji minister dr. Aleksander Cincar Marković podal obširno poročilo o naši zunanji politiki. Na dnevnem redu jutrišnje seje je še razprava o preračunskem predlogu za trgovinsko ministrstvo in za ministrstvo za gozdove in rudnike.

Komunisti v Madridu so se vdali

Franco bo verjetno kmalu odredil zavzetje Madrida

Bilbao, 8. marca. AA. DNB.: Poročajo iz Madrida, da so komunisti dobili pojačanje. Del bivših brigad »Canpesino« in »Lister« sta pristopili h komunistom. Borbe med komunisti in pristaši Sveta narodne obrambe se vodijo posebno v Madridu, Guadalajari, Albaceti in Guenki, kjer so komunisti zasedli skladišče municije. Čete na severnem delu bojišča so razorožile več komunističnih brigad. Okoli 50 komunističnih častnikov je bilo ustreljenih. V medsebojnih borbah imajo tako komunisti kakor pristaši Sveta narodne obrambe hude izgube. Prometna in telefonska služba med Madridom in ostalim delom rdeče Španije sta prekinjeni. Svet narodne obrambe daje obvestila preko radia. Odredil je, da se razdeli prebivalstvu orožje ter se pozove v borbo proti komunistom. Na vseh križiščih mesta so postavljene strojne puške. Ves promet je prekinjen. Vlada vtis, da vojaki komaj čakajo prihoda nacionalnih čet, da bi se jim predali.

Pariz, 8. marca. AA. DNB.: »Petit Parisien« piše: Vlada sveta narodne obrambe v Madridu je v težkem položaju. Položaj v Madridu je napet in obstoji možnost, **da bo general Franco, če se bodo boji nadaljevali, dal ukaz svojim četam, da naskočijo Madrid.** »Matin« smatra, **da bo polkovnik Casado zaradi komunističnih neredov zaprosil nacionalistično vojsko, naj zavzame Madrid in vzpostavi red, da se tako prepreči pobijanje in požiganje v prestolnici.**

Pariz, 8. marca. b. Zmeda v republikanski Španiji je od ure do ure večja. To se vidi najbolj iz pozivov posameznih španskih radijskih postaj, ki neprestano prosijo ljudstvo, naj ostane mirno in ne hodi iz hiš, da ne bi postalo žrtev uličnih borb. Z druge strani pa so neke radijske postaje, ki so v rokah komunistov, razširile strašne obtožbe proti generalu Miaji in polkovniku Casadi ter ju obtožile, da sta izdala republikansko Španijo generalu Francu, da pa ne bosta ušla zasluženemu plačilu. General Franco bo obema plačal tako, kakor niti ne pričakujeta.

O včerajšnjih borbah v Madridu trdijo, da so bile **zelo krvave**. Komunisti so se zabarikadirali v nekih zgradbah in pričeli hudo streljati na nasprotnike. **General Miaja je najprej poslal nadnje policijo, nato pa vojaštvo s tanki in topovi. Večina zgradb, v katere so se poskrili komunisti, je bilo do temeljev porušenih in so bili komunisti uničeni do zadnjega moža. Tam, kjer so se komunisti hoteli udati, so jih Miajeve čete takoj postrelile, ali pa jih je ljudstvo linčalo.**

Iz Burgosa poročajo, da zaradi velikega kaosa v republikanski Španiji niso mogoča nobena pogajanja. Za vlado v Burgosu pa ostane samo ena zahteva, **namreč, da se Madrid izroči nacionalistom brez vsakih pogojev in dokler se to ne zgodi, Burgos ne bo priznal nobene republikanske vlade. Ako pa Madrida ne izročijo v doglednem času, bo general Franco zavzel Madrid tako kakor je Barcelono, enako pa bo prišel tudi pred republikansko obal, kot je prišel na francosko mejo.**

Saint Jean de Lux, 8. marca. AA. DNB: Madridska radio postaja je sporočila, **da so se komunisti danes opoldne, ko je potekel ultimat Sveta nacionalne narodne obrambe, vdali.**

Franco je odklonil prvi predlog in zahteval brezpogojno predajo

Iz zanesljivega vira poročajo, da je bil polkovnik Casada včeraj v nacionalističnih vojnih črtah in ponudil predajo pod pogojem,

da se izvede postopno v teku 20 dni in se tako omogoči nekaterim republikanskim osebam, ki so v nevarnosti in ki ne morejo pričakovati milosti generala Franca, da se umaknejo v inozemstvo. Prvi tak predlog predaje je gen. Franco odločno odklonil.

Iz nacionalističnega generalnega štaba poročajo, **da bo general Franco izdal povelje za vkorakanje čet v Madrid, če bo kaos v republikanski Španiji trajal dalje.**

Anglije madridske zmede ne brigajo

London, 8. marca. AA. Reuter: Na vprašanje, ali je britanska vlada pred kratkim kaj predlagala španskim oblastvom, da se sklene premirje, je odgovoril državni podtajnik v zunanjem uradu Butler, da se to ni zgodilo. Dodal je pa, da britanska vlada pazi na razvoj dogodkov, vendar misli, da danes ni priporočljivo, da bi prevzela odgovornost in predlagala kakršne koli pogoje za sklenitev aranžmana.

Kako je pobegnil Negrin

Pariz, 8. marca. AA. DNB: Francosko časopisje objavlja iz Toulousa izjave španskega pilota, ki je pripeljal Negrina in druge voditelje španskih republikancev na Francosko. Negrin in drugi njegovi tovariši so zapustili Španijo v zadnjem trenutku. Svet narodne obrambe je dal že ukaz, da je treba aretirati vse člane vlade in jih z Negrinom vred staviti pred sodišče. Vsa letala so bila zaplenjena, pilotom pa je bil izdan ukaz, da ne smejo zapustiti letališča. Le zaradi tega, ker je vladala splošna zmeda in ker posamezni piloti še niso bili obveščeni o prepovedi, se je Negrinu in njegovim tovarišem beg posrečil. Vendar so republikanske oblasti zaustavile četrto letalo in aretirale dve osebi, ki sta bili v njem.

Besede in dejanja

»Sokolski glasnik« od 3. marca t. l. priobčuje članek nekega dr. M. D., ki proglaša za vrhovno načelo sokolstva svobodo prepričanja in strpnost. To svobodoljubnost in strpnost opredeljuje »Sokolski glasnik« v svojih nadalnjih izvajanjih tako, da izključuje tako pojmovanje svobode, ki bi branila svobodo in njeno uživanje drugim, ki imajo na primer drugo prepričanje, kakor Sokol.

Kakor vidimo, je bistvo Sokola v tem, da se njegova praksa popolnoma razlikuje od njegovih načel. »Sokolski glasnik« smatra, da je Sokol edina mladinska organizacija v duhu jugoslovanstva in mu lasti monopol na vzgojo naše mladine, od katere druge, predvsem pa krščanske organizacije, načeloma izključuje. »Sok. gl.« izrecno taji hrvatizključuje. »Sokolski glasnik« izrecno taji hrvatstvo in slovenstvo in ne dovoljuje, da bi kdo imel v tem oziru drugo prepričanje ter je tako nestrpen nasproti slovenskemu narodu, da do današnjega dne ni objavil niti ene vrstice v slovenskem jeziku, dasi je v »Savezu«, kakor on trdi, včlanjenih 42.327 Sokolov slovenske krvi. In kako »strpen« je Sokol v verskem oziru, nam dokazujejo med drugim protikatoliški članki br. Rusa v uradnem glasilu sokolstva dravske banovine. V tem oziru pa nam »Sokolski glasnik« sam, ki predstavlja miselnost osrednjega vodstva te organizacije v Jugoslaviji, v tej isti številki nuja najlepši dokaz. Ko namreč brat M. D. v debelih črkah razlaga pomen Resnice, navaja njene prve in glavne glasnike, ki da so: Sokrat, Galilej in Hus. Kristus torej za brata M. D. kot znanilec resnice ne prihaja vpoštev . . .

To je zelo značilno za svobodoljubje in strpnost ter širokogrudnost te gospode. Mi bi o tem ne pisali, ker to »širokogrudnost« že davno poznamo, pa si ne moremo kaj, da bi je od časa do časa ne pribili, ko razni sokolski glasniki ne nehajo razglašati svojo »svobodoljubnost« urbi et orbi. Že to je sumljivo: kdor je v resnici bel in ne črn, mu ni treba tega venomer ponavljati, kakor to delajo posebno zadnje čase častilci Sokrata, Galileja in Husa v Jugoslaviji.

Poljska in Gdansk

Važne izjave Skladkovskega in Becka

Varšava, 8. marca. AA. Pat: Predsednik vlade **Skladkovski** je odgovoril na interpelacijo skupine poslancev nacionalnega tabora in izjavil, **da žalostni incidenti v Gdansku niso segali čez okvir mladinskega spopada. Poljska vlada je proučila te incidente s stališča njihovega političnega značaja in s stališča duha mladine ter proučila tudi stališče gdanskih oblasti. Razgovori med poljskim komisarjem in gdanskim senatom imajo namen likvidiranje teh incidentov, pri čemer upoštevajo pravice poljskih študentov na gdanski tehniki. Verjetno je, da bodo rezultati teh razgovorov objavljeni prihodnje dni.**

Zunanji minister **Beck** je pa odgovoril na interpelacijo nekega poslanca in podčrtal, da je gdanski senat na zahtevo poljskega komisarja uvedel preiskavo in uradno sporočil, da žaljivi napisi ne izvirajo od nemških študentov. Tako je gdanski senat obsodil krivce teh napisov v imenu oblasti in v imenu nemške mladine. O nekaterih drugih incidentih razpravljata še poljski komisar in gdanski senat. Gdanski senat je tudi pri tej priložnosti pokazal svoje spravljivost in razumevanje do poljskih študentov.

Na interpelacijo poslanca Lubienskega o preganjanju Poljakov v Nemčiji in Gdansku je zunanji minister Beck odgovoril sklicevaje se na poljsko-nemški dogovor iz leta 1934, ki izrečno poudarja načelo spoštovanja manjšinskih pravic, **in na vzajemni izjavi poljske in nemške vlade iz leta 1937 o izvajanju tega načela v okviru suverenosti obeh pogodbenic.** Polkovnik Beck je dalje poudaril, **da se danes, v času velikih napetosti, pripete na žalost mnogoštevilni primeri, ko se krajevni činitelji oddalje od glavnih črt, ki sta se jih dogovorili obe vladi. Poljska vlada pazljivo pazi na problem poljske manjšine v Nemčiji in računa z bližnjim sestankom zastopnikov osrednjih uprav Poljske in Nemčije, ki bodo v prijateljskem duhu proučili te probleme. Glede pravic poljskega prebivalstva v Gdansku je pa Beck izjavil, da jih v načelu jamči že statut sam svobodnega mesta Gdanska, posebno pa še poljsko-gdanski dogovor.** Poljska vlada skrbno pazi, da se ta dogovor izvaja. Poljski komisar v Gdansku vselej intervenira pri gdanskih oblastvih, kadar se pripeti kaj takega, da je to potrebno.

Anglija bo Franciji pomagala

Zagotovila vojnega ministra H. Belisha

London, 8. marca. c. Na današnji popoldanski seji spodnje zbornice je govoril tudi vojni minister Hoare Belisha o tem, **kakšne bodo naloge bodoče angleške kontinentalne armade v vojni, če bi izbruhnila v Evropi.** Hoare Belisha je rekel, da se prav sedaj o tem mnogo razpravlja posebno v Franciji, ker ne vedo, kakšen bi bil v primeru potrebe angleški delež pri kopni armadi, ki bi se borila v Franciji. Hoare Belisha izjavlja že zdaj, **da je Anglija tudi v tem oziru že zadostno poskrbela in bo njena udeležba v tem oziru v skladu z njeno močjo v imperiju in v Angliji.**

Pomnožitev in ustanovitev posebne protiletalske in obrežne obrambne vojske v okviru naše kopenske vojske je v velikanski meri pripomoglo k povečanju naše vojaške sile. Ponovno smo proučili našo prekmorsko vojaško politiko in kjer je le mogoče, pošiljamo v službe domačine.

Dalje je vojni minister omenil **ponovno preureditev topništva na Malti in na Malajskem otočju ter v Singapuru, kjer se je število vojaštva pomnožilo za tisoč, dalje na Kitajskem in v Libiji. Garnizija v Hongkongu šteje danes tisoč mož več.**

Na koncu svojega ekspozeja je Belisha dejal: **Naša naloga je, proučiti in pripraviti vojaške enote za razne morebitnosti. Razgovori med nami in Francozi nas ne silijo k temu, toda zaradi varnosti moramo biti pripravljeni na vsako morebitnost. Če bi morali iti v vojno, naša pomoč ne bo ozkosrčna in tudi ne bo temeljila na kakorkoli omejeni odgovornosti.**

Francoski tisk toplo pozdravlja izjavo Hoara Belisha o tem, **da bo Velika Britanija poslala kopensko vojsko na celino, če bi prišlo do vojne. Ta izjava je odstranila bojazen, da bi morala Francija sama nositi težo morebitnega napada.** Čeprav Francozi priznavajo, da se Velika Britanija zelo trudi, da postane močna na morju in v zraku, so vendarle mislili, da so britanske priprave le malo upoštevale tudi kopensko vojsko.

Nova vladna stranka na Madžarskem

Budimpešta, 8. marca. AA. MTI: Vladna stranka se je združila s pokretom »Madžarsko življenje« ter se nova stranka imenuje »Stranka madžarskega življenja«. Za šefa nove stranke, ki razpolaga v parlamentu s 120 poslanci, je bil izvoljen predsednik vlade grof Teleky. O priliki izvolitve je grof Teleky imel govor, v katerem je dejal, da bo tekoče leto leto važnih političnih dogodkov za Madžarsko, ker konec leta prenehajo mandati sedanjih poslancev ter je zato potrebno, da se volivci že sedaj resno opredelijo.

Promet PH

Belgrad, 8. marca. AA. Promet Poštne hranilnice v mesecu februarju 1939.

V februarju je varčevanje uspešno napredovalo. Pristopilo je 5172 novih vlagateljev, tako da je zdaj pri Poštni hranilnici vseh vlagateljev 540.076. Vloge so narasle za 42 milijonov din in so konec februarja skupno znašale 1,365.519.628.94 din. V čekovnem prometu pri Poštni hranilnici in njenih podružnicah je zdaj skupno 25.876 čekovnih računov. Promet po teh računih je v mesecu februarju znašal 7,551.021.568.42 din. Od tega je bilo izvršenih po prenosu brez porabe gotovine 57.55%. Stanje vlog je po čekovnih računih konec meseca februarja znašalo 1,697.405.064.57 din.

Osebne novice

Belgrad, 8 marca. m. S kraljevim ukazom sta postavljena: Ivan Prijatelj, dosedanji ravnatelj nižje gimnazije v Mariboru, za ravnatelja učiteljišča v Ljubljani; dosedanji profesor na klasični gimnaziji v Mariboru dr. Adolf Pečovnik pa je postavljen za ravnatelja III. realne gimnazije v Ljubljani.

Belgrajske novice

Belgrad, 8. marca. AA. Davčni oddelek finančnega ministrstva je izdal pojasnilo, po katerem so vse prošnje, s katerimi zainteresirani prosijo za ribolov, proste plačevanje kakršne koli takse. V zvezi s tem je kmetijsko ministrstvo preko banskih uprav obvestilo vse prvostopnje splošne upravne oblasti.

Belgrad, 8. marca AA. Danes bodo tu natovorili material, ki bo poslan v jugoslovanski paviljon na svetovno razstavo v Newyorku. V Belgradu in Zagrebu so naložili šest vagonov. Ta material bodo prepeljali v Ameriko z ladjo »Vulcania«, ki bo odplula iz Trsta 17. t. m. Istočasno potujejo z omenjeno ladjo tudi aranžerji iz državne obrtne šole v Zagrebu, ki bodo uredili naš paviljon na newyorški razstavi.

Neredi v Siriji

London, 8. marca. AA. Stefani: V Siriji so izbruhnili novi neredi. Prebivalstvo pokrajine Kudra med Alepom in Hajato se je dvignilo proti francoskim oblastem in napadlo **orožniške postaje.** Vstaši so napadli tudi policijsko postajo v Zejtunu in ubili poveljnika ter dva orožnika. Pet orožnikov so ujeli in jih odvedli v hribe. Francoske oblasti so poslale konjeniške oddelke ter vojaštvo z avtomobili, da zaduše to vstajo. Policija je aretirala nekega voditelja plemena in njegovih 50 pristašev ter jih vse privedla v zapore v Alep.

Temni oblaki nad ČSR

Tajinstvene tuje sile so na delu, da bi povzročile popolni razpad češko-slovaško-ukrajinske zvezne države

Včerajšnji »Slovenec« je objavil dve presenetljivi vesti iz zvezne Češko-slovaške. Prva vest je prišla iz Bratislave in pravi, da je slovaška vlada na seji, ki je zelo dolgo trajala, zanikala vsa poročila, da se namerava ločiti od skupne češko-slovaške države, druga vest pa je prišla iz Prage in pravi, da je bil msgr. Vološinu, predsedniku vlade Karpatske Ukrajine, dodan general Prchala, po rodu Čeh, da vodi tri najvažnejša upravna področja, namreč notranjo upravo, finance in promet v samoupravni Karpatski Ukrajini. Oba dogodka presenečata. Oba pričata tudi, da so se zadnje dni v zvezni republiki Čehov, Slovakov in Ukrajincev dogajale tajinstvene stvari, ki se tičejo usode celokupne države. Niti češkoslovaško niti inozemsko časopisje ni do sedaj dalo podrobnostnih pojasnil o tajinstvenih tokih, ki se pretakajo po češko-slovaški državi in na katere se očividno že obešajo razni zunanjepolitični vplivi. V pojasnilo teh meglenih ozadij naj služijo naslednja poročila.

Pri izgraditvi češko-slovaško-ukrajinske države na podlagi ustavnega zakona z dne 19. novembra 1938, ki je Slovakom in Ukrajincem dal samoupravo, so se pri določevanju posameznih oblasti kakor tudi pri razdelitvi skupnih dohodkov pojavile **težave.**

Težave med Čehi in Slovaki

Slovaška samoupravna dežela se v **gospodarskem oziru** ne nahaja v rožnatih razmerah. Zato so slovaški ministri zahtevali, da mora osrednja vlada več prispevati za denarne potrebe Slovaške, kot je imela namero, če ne iz drugih razlogov pa zato, ker je bila Slovaška do sedaj v denarnem oziru od Prage zapostavljena in ima, tako pravi, pravico do zadoščenja.

Druga vrsta težav je nastopila, ko je bilo treba določiti **soudeležbo Slovakov pri vodstvu skupnih ministrstev,** to je narodne obrambe, prometa, skupnih financ in zunanje politike. Slovaki so zahtevali enakopravno soudeležbo s Čehi, medtem ko so v Pragi govorili o sorazmerni soudeležbi, oslanjajoč se na število prebivalstva. Pogajanja, ki so bila v Pragi, so morali prekiniti, ker ni bilo mogoče priti do soglasja.

Potek pogajanj pa so motile tudi nekatere nepremišljene izjave več ali manj neodgovornih slovaških podvodij, ki so kar na svojo pest in mimo svoje odgovorne vlade začeli izrekati grožnje, da za Slovaško pač ne preostane drugega kakor da ustanove popolnoma neodvisno državo. Spričo takšnega položaja je Beran, predsednik osrednje zvezne vlade sporočil slovaški vladi, da so vsa nadaljnja pogajanja brezpredmetna, dokler ni jasno povedano, kakšno stališče Slovaki kot narod zavzemajo do skupne zvezne države. Na to vprašanje je slovaška vlada na svoji seji odgovorila.

Dr. **Tiso** je imel mnogo opraviti z nekaterimi radikalno razpoloženimi sodelavci. Končno je zmagala modrost in je **vlada sporočila svoje stališče, da vedno stoji na osnovah samoupravnega zakona z dne 19. novembra lanskega leta in da se bodo pogajanja z osrednjo vlado v Pragi nadaljevala. Dr. Tiso je pri tej priliki zavrnil kot lažnjive in zlonamerne vesti, ki so jih gotovi ljudje razširjali, češ da se hočejo Slovaki ločiti od skupne države.** Kriza, ki je nastopila med Čehi in in Slovaki, je torej v glavnem končana in je pričakovati, da se bodo vsa nesoglasja v večjem miru in v večji zdržnosti zadovoljivo spravila v sklad.

Težave s Karpatsko Ukrajino

Glede Karpatske Ukrajine je pa položaj še mnogo bolj nejasen. Karpatska Ukrajina gotovo ni v sijajnih gospodarskih prilikah. Vse njene prometne zveze so bile po odločitvi dunajskega razsodišča presekane tako, da je reden dovoz živeža zelo otežkočen. **Nadalje so se zadnje mesece naselili po Karpatski Ukrajini številni ukrajinski politični begunci iz Poljske, sovjetske Rusije ter v upravi dežele zasedli vplivna mesta.**

Njihovo delovanje pa ni bilo povsem lojalno, in sosedne države, kot na primer Poljska, Madžarska in tudi Romunija, so se začele v Pragi pritoževati in celo groziti z varnostnimi ukrepi, ako to delovanje ne prenehа. Praška vlada, ki je pred svetom nosila odgovornost za razmere v Karpatski Ukrajini, se je končno odločila, da sporazumno s predsednikom vlade msgr. Vološinom napravi radikalni red. Poslala je v Ukrajino svojega generala Prchalo, ki naj bi bil v deželi ne samo predstavnik skupne zvezne oborožene sile, marveč tudi vodja najvažnejših oddelkov samouprave.

Po krajših protestih iz Ukrajine same se je ta stvar tudi izpeljala in pričakujejo sedaj, da se bodo razmere tako ustalile, da Karpatska Ukrajina ne bo več dajala sosednim državam povoda za protestiranja in razne grožnje.

Preračunani razkrojevalni vplivi tujih držav

Tako izgledata neposredni ozadji zgoraj navedenih dveh presenetljivih vesti, ki sta obe napravili vtis, da se zvezna češko-slovaška država bori s hudo notranjo krizo, **ki postavlja celo njen nadaljnji obstoj v vprašanje.** Toda ni mogoče otresti se vtisa, da obstojajo še daljna, bolj tajinstvena ozadja velike krize, ki jo preboleva češko-slovaška zvezna republika. Nekateri pojavi namreč kažejo na to, da bi neke sosedne države najrajši videle, da se **češkoslovaška država še enkrat razdeli,** in da so svoje delovanje usmerile v ta pravec. **Takšni vplivi se pojavljajo na Slovaškem. Podobni vplivi se pojavljajo v Karpatski Ukrajini.**

Tako in ne drugače je treba razlagati dva članka, ki sta izšla v glasilu nemške narodnosocialističnee stranke **»Völkischer Beobachter«,** v katerem pravi eden, da **»so sedanje prilike tako za Čehe kakor za Slovake nevzdržne, a da se praška vlada z vsemi močmi trudi, da ne bi Češka padla na raven male državice«,** medtem ko pravi drugi v odgovor na podobna razmotrivanja angleškega »Timesa«, da je **»politična in gospodarska privlačna sila današnje Nemčije tolika, da se Nemčiji ni treba brigati za prehodne pojave v srednji in vzhodni Evropi, marveč lahko mirno čaka na potek razvoja samega«.**

Razgovori med poljskim zunanjim ministrom **Beckom** in romunskim zunanjim ministrom **Gafencom** v Varšavi so se nanašali tudi na Češkoslovaško, in če poročila ne lažejo,

je pri tej priložnosti Romunija pristala na to, da dobita Poljska in Madžarska skupne meje, to se pravi, da izgine Karpatska Ukrajina, ako bi razvoj dogodkov na Češko-slovaškem zahteval takšne rešitve.

Praška vlada se bori za državo

V tej luči bosta postala dogodka, ki smo jih v začetku navedli, razumljiva. Slovaška vlada je protestirala proti lažnivim vestem, ki Slovaški podtikajo težnje po popolni izločitvi iz češkoslovaške državne skupnosti, ker se zaveda, da bi razdor med Čehi in Slovaki ustregel samo koristim tujih držav. Praška vlada pa je v Ukrajino poslala generala Prchalo, da bi s tem preprečila, da bi tamkaj nastale razmere, ki bi kakšni sosedni državi dale povod, da vkoraka v deželo in jo zasede. Prav tako gotovo pa je tudi, da bo praška vlada pri pogajanjih s Slovaki, odkar so se tako jasno izrazili za državno skupnost, slovaškim željam šla daleč, daleč nasproti, da bi tako preprečila, **da bi tuji vplivi ne dosegli svojih namenov, da namreč češko-slovaško zvezno državo poženejo v notranja trenja in tako povzročijo razpad, nakar bi jim bilo lahko, da vse tri kose zaporedno pozobljejo.**

Prihodnji meseci bodo za Češko-slovaško izredno važni. Ogromna bo tudi odgovornost onih, ki so bili sokrivi, da je ta slovanska država podlegla preizkušnjam, ki jih ni sama izzvala.

Mah je preveč govoril

Bratislava, 8. marca. AA. Havas. Slovaška vlada je sklenila, da šef propagande **Mah,** katerega tendence so znane, ne bo smel v bodoče dajati nobenih izjav brez predhodnega pristanka predsednika. vlade.

Praga, 8. marca. AA. ČTK. Praški radio je objavil sledečo vest: Zadnja dva dneva sta bila posvečena v veliki meri zadevam Karpatske Ukrajine. Novi minister Karpatske Ukrajine Stevan Kločurak je prispel s predsednikom ukrajinsko-madžarskega odbora za razmejitev Braščajkom v Prago. Sprejel ju je predsednik centralne vlade Beran ter imel z njima dolgo konferenco o vseh vprašanjih, ki se tičejo Karpatske Ukrajine. Minister Kločurak je nato prisegel pred predsednikom republike. **Naloge, ki čakajo Karpatsko Ukrajino in njeno vlado, se bodo mogle sedaj energično izvajati v sporazumu z osrednjo vlado.** Odstop ministra Revaya pomeni istočasno zadoščenje za češkoslovaško zunanjo in notranjo politiko.

Pogajanja se nadaljujejo

Praga, 8. marca. b. Slovaški ministri pridejo nocoj na pogajanja s centralno praško vlado. Pogajanja se bodo pričela jutri zjutraj. Spor med Bratislavo in Prago se je sedaj mnogo razbistril in se bodo pogajanja vršila v zmernejšem ozračju. Napetost je popustila in splošno so prepričani, da bo prišlo do novega sporazuma med Čehi in Slovaki. Tukaj poudarjajo, da je spor nastal zaradi gospodarskih in notranjepolitičnih problemov na temelju dekretov o avtonomiji Slovaške. Spor je nastal v tolmačenju posameznih paragrafov zakona o avtonomiji, zaradi česar je treba izvršiti nove jasnosti v stilizaciji tega zakona, da bi se v bodoče izognili novim nepotrebnim sporom. »Slovak« piše, **da ti spori med Bratislavo in Prago niso zunanjepolitičnega značaja in Bratislava odklanja vsak zunanji vpliv na potek pogajanj. Bratislava pa vsekakor želi, da se to, kar je napisano v zakonu o samoupravi, spoštuje. Spor je čisto notranjepolitičen.**

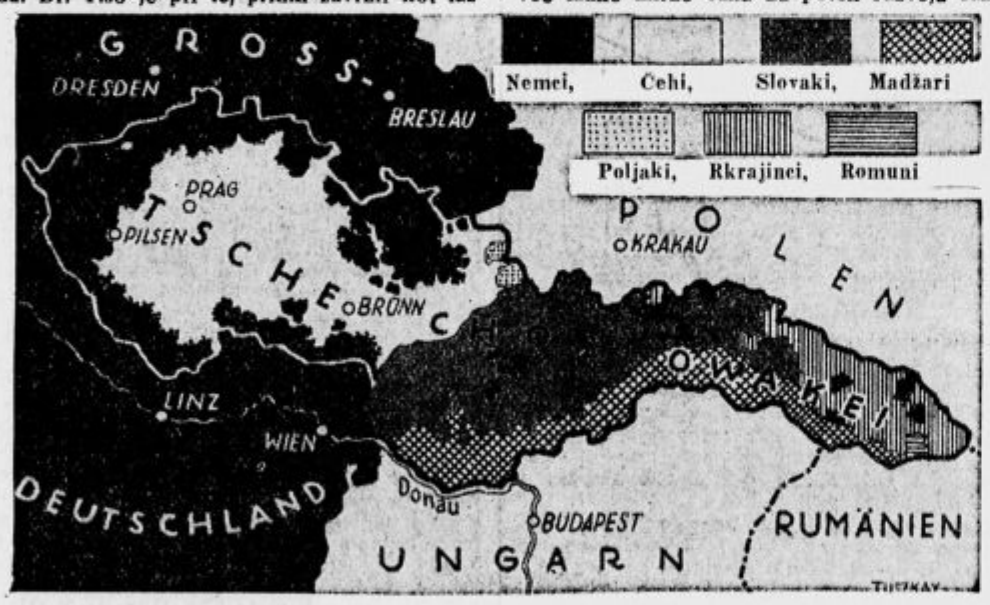

Nemški zemljevid o narodnostih v nekdanji Češkoslovaški. Nove meje sledijo približno narodnostnim mejam. Zemljevid nazorno kaže, kako je nova Češka obkoljena od Nemčije, kako je nova Slovaška izpostavljena nevarnosti, da je ne ločijo od Češke in zdrobe, in kako je nova Karpatska Ukrajina na tem, da si na njenem truplu potegneta skupne meje Poljska in Madžarska. To, če trije narodi ne bodo znali biti — edini v obrambi skupne države.

Kronanje Pija XII. bo veličastno

250.000 oseb je zaprosilo za vstopnice — Tudi USA bodo prvič zastopane pri kronanju

Vatikansko mesto, 8. marca. AA. Stefani. Poročajo, da bo meseca aprila sv. oče Pij XII. sklical konzistorij in da bo pri tej priliki imenoval nekatere nove kardinale. Zdaj je izpraznjenih sedem mest. Konzistorij bodo uradno povedali po kronanju sv. očeta.

Kakor znano, bo kronanje v nedeljo, 12. t. m., in sicer pred baziliko sv. Petra na vzvišenem prostoru, kakih 20 m nad ostalim trgom, tako da bodo svečanosti mogli videti ne samo z vsega trga pred cerkvijo sv. Petra, pač pa tudi z druge strani Tibere. Sodeč po preurejanju vsega trga pred cerkvijo sv. Petra, smatrajo, da bo o priliki kronanja sv. očeta navzočnih toliko ljudi kot še nikoli. Tiara, ki jo bodo posadili na glavo sv. očetu, bo ista, kot jo je nosil papež Pij IX. leta 1846, ko je bil kronan. Za prvi del svečanosti, ki bodo v notranjosti bazilike sv. Petra in ki jih bo gledalo okoli 20.000 uradnih osebnosti, je prispelo v sv. stolico ogromno število prošenj za vstop. Število teh prošenj je do zdaj naraslo že na 250.000.

Zedinjene ameriške države bodo tudi poslale svoje uradno zastopstvo na slavnosti o priliki kronanja sv. očeta Pija XII. Predsednik **Roosevelt** je osebno telefoniral veleposlaniku v Londonu **Kennedyju** ter mu naročil, naj osebno zastopa pri teh svečanostih Združene ameriške države. Ta vest je prispela v Vatikan popolnoma nepričakovano in je v vatikanskih krogih vzbudila najlepši vtis. **To je prvi primer, da bodo Zedinjene ameriške države zastopane pri kronanju sv. očeta.** Roosevelt je sporočil, da se je odločil poslati zastopstvo na kronanje sv. očeta že zaradi tega, ker je osebno znan z novim poglavarjem rimsko-katoliške Cerkve, s katerim se je seznanil leta 1936.

De Valera na poti v Rim

London, 8. marca. b. Irski ministrski predsednik de Valera je prispel danes semkaj ter bo odpotoval naprej v Rim, da se udeleži svečanosti kronanja papeža Pija XII. Pri njegovem prihodu so bili storjeni energični varnostni ukrepi. Policija je odstranila iz postaje vse sumljive osebe. De Valera je popoldne nadaljeval pot v Dower.

Gibraltar v nevarnosti

Japonski list opisuje italijanske in nemške utrdbe okrog in okrog angleške trdnjave

Tokio, 8. marca. AA. Havas: Pod senzacionalnim naslovom: **»Gibraltar ni več nezavzemljiv«,** objavlja list »Ničі Ničі« daljše poročilo svojega dopisnika v Španiji, ki je na podlagi posebnega dovoljenja nacionalističnega vrhovnega poveljstva obiskal južno Španijo in španski Maroko.

Nemčija in Italija sta ob sodelovanju z nacionalistično Španijo zgradili proti Gibraltarju utrjeno črto, ki jo sestavlja cela vrsta vojaških oporišč, razporejenih v krivi črti na obeh straneh morske ožine od Algecirasa do Sucte preko Tarife, Azile in Cadixa. Nemški inženirji so zgradili vojaška oporišča v Los Parkiju, Vila Franca, italijanski inženirji pa so uredili letalska oporišča v Cadixu, Malagi, Tetuanu in Melili. Nove utrdbe v neposrednem ozadju Gibraltarja so skoraj dovršene. V njih so močne artiljerijske baterije, ki lahko obstreljujejo gibraltarsko pristanišče. Nekaj drugih utrdb izdelujejo pri Sueti, Lanili in Sidoniji.

Pogreb patriarha Mirona v torek

Bukarešta, 8. marca. AA. Stefani: **Po vsej državi so žalne službe božje za patriarha Mirona Cristea. V Bukarešti se pripravljajo na slovesen pogreb. Posmrtne ostanke blagopokojnega patriarha bodo v četrtek odpeljali iz Cannesa v Milan, kamor bodo prispeli v petek zjutraj, odtod pa jih bodo odpeljali z orientekspresom v Bukarešto. V romunsko prestolnico bo prispelo truplo pokojnega patriarha Mirona v soboto zvečer. S kolodvora ga bodo odpeljali v patriarhijo, kjer ga bodo postavili na mrtvaški oder do ponedeljka, da mu bo ljudstvo lahko izkazalo poslednjo čast. V torek bo končno pogreb.**

Šah v Rigi

Riga, 8. marca. AA. DNB: Včeraj je bilo tu odigrano četrto kolo mednarodnega šahovskega turnirja. Po četrtem kolu je stanje tole: 1. Szabo 4, 2. Stahlberg 3 in pol, 3. Flohr, Beck, Feigi 2, (1), 4. Dreier 2, Bogoljubov 1 in pol (1), Absenix, Koblenz 1 in pol, Petrov, Ozole, Maglailis 1 (1).

Obrezovanje Judov ukinjeno na Poljskem

Varšava, 8. marca. AA. Pat: Judovski listi pišejo, da so rabini iz vse Poljske protestirali proti zakonskemu osnutku o ukinjenju judovskega obrezovanja. Ta ukinitev naj bi stopila v veljavo l. 1943. Kakor je znano je ta zakonski osnutek izglasoval zakonodajni odbor sejma. Včeraj je bil v Varšavi kongres rabinov, na katerem so razpravljali o tem vprašanju. Več govornikov se je izrazilo, da ta zakonski osnutek pomeni napad na judovsko religijo. Kongresa so se udeležili tudi judovski poslanci in senatorji.

5. aprila volitve predsednika francoske republike

Pariz, 8. marca. AA. Havas: Uradni krogi potrjujejo, da bo velika narodna skupščina sklicana 5. aprila, da izvoli predsednika republike.

Bombay, 8. marca. AA. Reuter: Gandhi je po končani gladovni stavki dal izjavo, v kateri je posebno naglasil zasluge podkralja za rešitev spora z vladarjem države Radžkot.

Spopada med Italijo in Francijo ne bo

Tako vsaj pričakujejo v Londonu

London, 8. marca. b. Zaradi dogodkov v Španiji in zaradi splošnega položaja, ki je nastal v Evropi, se tukajšnji tisk bavi z italijansko-francoskim sporom in pričakuje, da se bo ta spor lahko rešil potom pogajanj. **Po mnenju dobro poučenih krogov je skoraj izključeno, da bi prišlo med Francijo in Italijo do kakšnega oboroženega spopada. Napram Italiji je bila Francija vedno več ali manj pripravljena.** Po mnenju »Evening Standarda« lahko Francija da Italiji posebne ugodnosti, ne da bi s tem škodovala svojim življenjskim koristim. Vprašanje nadzorstva nad **Sueškim prekopom** je mogoče izvesti, ako bi Italija svoje zahteve predložila diplomatskim potom in ne potom groženj. Tudi glede **železniške proge Džibuti —Addis Abeba** lahko Francija da Italiji razne ugodnosti, ne da bi pri tem ogrožala svoje koristi. List je mnenja, da bi v tej smeri lahko prišlo do vzajemnega zboljšanja odnosov.

Rim, 8. marca. b. Neka tuja poročevalska agencija je objavila, da bo italijanska vlada takoj po sestanku fašističnega sveta v drugi polovici tega meseca rednim diplomatskim potom predložila francoski vladi svoje zahteve, v katerih bo točno obrazložila svoje težnje in označila temelj za pogajanja glede končne ureditve odnosov med Francijo in Italijo.

Göring v Italiji

Milan, 8. marca. AA. (DNB) Maršal Göring je včeraj odpotoval z avtomobilom iz San Rema na izlet do mesta Grimaldi na francoski meji, kjer je obiskal slovite vrtove. Snoči se je Göring udeležil tudi gledališke predstave. Njemu na čast je godba zaigrala nemško in italijansko himno. Občinstvo pa mu je navdušeno vzklikalo.

»Japonska ni totalitarna...«

Tokio, 8. marca. AA. Havas: **Agencija Domej poroča: Zastopnik zunanjega ministra je časnikarjem izjavil, da je os japonske politike v trojnem protikomunističnem paktu. Toda — tako je posebej poudaril zunanji minister Arita v parlamentu — Japonska ni totalitarna država ter da ne bo nikdar zavzela takšnega stališča, ki bi nasprotovalo Franciji, Angliji in USA.**

Tihotapstvo deviz in valut

Ljubljana, 8. marca.

V listih čitamo te dni, da je belgrajska policija aretirala večje število ljudi, ki so hoteli iztihotapiti iz naše države večje vsote tujih deviz in valut. Ta vest je izzvala veliko pozornost, ker itak vemo, da obstojajo črne borze, na katerih se trguje na debelo, včasih celo več ko na pravi borzi. Črna borza je prav za prav ilegalna trgovina z devizami in valutami, v kateri se plačujejo veliko večje vsote za tuje valute in devize kot v običajnem rednem poslovanju. To naravno priteguje najrazličnejše špekulante, da se polakomnijo dobička, ki izvira iz te razlike, in se potem spuščajo v razne nedovoljene posle.

Tako smo te dni čitali zanimiv pasus iz poslovnega poročila neke belgrajske banke: Velika prisilna emigracija iz posameznih držav Srednje Evrope ustvarja nove devizne probleme sosednim državam. Tudi pri nas se v veliki meri opaža pritisk na devizno tržišče po tem nelegalnem povpraševanju, tako da ogromen del tako zvanih »šalterskih deviz« sploh ne pride k bankam, ampak gre po velikih kanalih in nastaja tako velika škoda malim deviznim interesom, odnosno naši nacionalni valuti.

Odkar so se lanske jeseni začele devizne težave in so tečaji zlata in deviz ter valut začeli naraščati, se je špekulacija, ki tudi že prej ni mirovala, še bolj vrgla na devizni trg. Pri tem ni izkoriščala samo »lukenj« v zakonu in predpisih (skoraj ne pride naša zakonodaja in uredbodaja do tega, da bi pravočasno zaprla vseh lukenj, po katerih gre denar v inozemstvo), ampak je delala tudi take posle, ki so naravnost kaznivi. Imena, ki jih čitamo v zvezi s to afero, so pokazala, da so vsi špekulanti in krivci nedomačini in da je mnogo zvez iskati z emigranti iz sosednih držav. To nam dokazuje, da je treba z največjo pozornostjo zasledovati te ljudi in preprečiti, da ne bi v času, ko se mora industrija n. pr. s težavo boriti za to, da dobi potrebne devize za nakup surovin za obratovanje, oškodovali naših oblastev in sploh našega gospodarstva.

Ljubezen Tatjane Petrovne
po gledališkem komadu »Tovariš«.
Duhovita družabna satira. — V glavni vlogi ljubljenec vseh žena CHARLES BOYER in lepa CLAUDETTE COLBERT.
KINO MATICA
tel. 21-24
Predstave ob 16., 19. in 21. uri

Gospodarstvo

Predvojna državna in pokrajinska posojila

Že ponovno smo v »Slovencu« naglasili potrebo ureditve vprašanja predvojnih avstro-ogrskih državnih obveznic ter deželnih papirjev, v kolikor se nahajajo v rokah naših državljanov.

Že svoječasno so šla prizadevanja za tem, da se to vprašanje čimprej likvidira, ker nastaja drugače vedno večja škoda za lastnike teh papirjev, saj so mnogo teh papirjev kot brezvredne lastniki že zavrgli. Ne dobivajo od leta 1919 dalje nobenih obresti, ne vedo niti kaj bo z glavnico.

Izdelani so bili tudi že načrti, po katerih naj bi naša država te obveznice zamenjala za naše državne papirje po tečaju 100 kron: 40 dinarjev in bi novi papirji nosili 4% obresti za ves čas, ko je prenehala kuponska služba, torej za državne papirje od 1919 dalje, za kranjska deželna posojila pa od leta 1924 dalje.

V preračunu za 1930-31 je država že vstavila znesek 15.2 milij. din za službo obveznic, katere bi zamenjala za predvojne papirje. Tudi za leto 1931-32 je bil v preračunu znesek 15,125.000 din v ta namen. Toda te postavke so ostale samo na papirju in lastniki papirjev niso slišali nič več o zamenjavi.

Z ureditvijo vprašanja predvojnih posojil bi se kredit naše države znatno dvignil. Z novimi papirji bi prišli do majhnega donosa številni zasebniki, ki so n. pr. imeli dobivati obresti od pupilnega denarja, občine, ki so morale nalagati svoje sklade v papirje, šolije in cerkveni uradi in zavodi, najrazličnejše ustanove in skladi ter štipendije, banske uprave kot naslednice bivših dežel, javne korporacije in zavodi socialnega zavarovanja, denarni zavodi vseh vrst. Tu je še posebej omeniti, da so slovenske hranilnice po vojni kupile za 56 milij. kron teh papirjev na priporočilo finančnega ministra samega, ker bi se morale te obveznice, če bi ostale v inozemstvu, plačati v zlatu. Tako so prihranile državi velike zneske, same pa imajo od tega le škodo.

Vsa naša javnost z gospodarskimi in drugimi organizacijami je že večkrat zahtevala ureditev tega vprašanja. Banski svet naše banovine je že na svojih dveh zasedanjih (lanskem in letošnjem) opozoril na potrebo ureditve tega vprašanja, vendar do sedaj brez uspeha.

Sedaj je na iniciativo Zveze jugoslovanskih hranilnic v Ljubljani izročila cela vrsta organizacij in zbornic posebno spomenico kr. vladi, narodnim poslancem in senatorjem, v kateri našteva vse momente, ki nujno zahtevajo ureditev tega vprašanja. Spomenico so podpisali: Društvo bančnih zavodov v Ljubljani, Zveza denarnih in zavarovalnih zavodov v Zagrebu, Zveza hranilnic kraljevine Jugoslavije v Zagrebu, Zveza bančnih in zavarovalnih podjetij v Novem Sadu, Združenje bančnih in zavarovalnih podjetij v Splitu, Trgovinska zbornica v Zagrebu, Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani, Zveza jugoslovanskih hranilnic v Ljubljani, Zadružna zveza v Ljubljani ter Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani.

Borze

Dne 8. marca 1939.

Denar

Angleški funt 238 oz. 258

Nemški čeki 13.80

V zasebnem kliringu je ostal angleški funt neizpremenjen na 236.10—239.90.

Tudi nemški čeki so ostali neizpremenjeni na 13.70—13.90.

Grški boni so beležili v Zagrebu 33.3750 do 33.9750, v Belgradu 33.65—34.35.

Devizni promet je znašal v Zagrebu 336.646 dinarjev, v Belgradu 4.676.000 din. V efektih je bilo v Belgradu prometa 1,011.000 din.

Ljubljana — Tečaji s primom.

Amsterdam 100 h. gold.	2317.20—2355.20
Berlin 100 mark	1756.12—1773.88
Bruselj 100 belg	734.00— 746.—
Curih 100 frankov	995.00—1005.—
London 1 funt	204.70— 207.90
Newyork 100 dolarjev	4345.50—4405.50
Pariz 100 frankov	115.42— 117.72
Praga 100 kron	149.85— 151.35
Trst 100 lir	229.95— 233.05

Curih. Belgrad 10, Pariz 11.6625, London 20.635, Newyork 439.875, Bruselj 74, Milan 23.15, Amsterdam 233.62, Berlin 176.62, Stockholm 106.225, Oslo 103.70, Kopenhagen 92.125, Praga 15.05, Varšava 83, Budimpešta 87.25, Atene 3.90, Carigrad 3.60, Bukarešta 3.37, Helsingfors 9.0975, Buenos Aires 101.625.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 478 —480
v Zagrebu 480 —482
v Belgradu 477.75—478.25

Ljubljana: Državni papirji: 7% inv. posojilo 102—103, agrarji 62—63, vojna škoda promptna 478—480, begl. obv. 91.50—92.50, dalm. agr. 92 do 93, 8% Bler. pos. 101.50—102.50, 7% Blerovo pos. 96.50—97.50, 7% pos. Drž. hip. banke 101 do 102, 7% stab. pos. 99—100. — Delnice: Trboveljska 190—200.

Zagreb. Drž. papirji: 7% investicijsko posojilo 102—103, agrarji 62.75—64, vojna škoda promptna 480—482 (481), begluške obveznice 92 do 93 (92.75), dalm. agrarji 91.50—92.25 (92), 4% severni agrarji 63—63.50 (63.50), 8% Blerovo posojilo 102 denar, 7% Blerovo posojilo 95.75—96 (95, 75, 96), 7% posojilo Drž. hip. banke 101 denar, 7% stab. posojilo 99 denar. — Delnice: Narodna banka 7.500 denar, Priv. agrarna banka 230 denar, Trboveljska 197.50—210, Gutmann 35 do 40, Sladk. tov. Bečkerek 500 blago, Sladk. tov. Osijek 85—95, Osj. livarna 160—175, Isis 50 blago, Jadr. plovba 350 denar.

Belgrad. Državni papirji: 7% investicijsko posojilo 103 denar, agrarji 62.50—63.25, vojna škoda promptna 477.75—478.25 (478.50—478), begluške obveznice 91.25—92.25 (92), dalm. agrarji 91.50 do 91.75 (91.60, 91.50), 4% sev. agrarji 62.25 denar, 7% Blerovo posojilo 96—97 (96.50). — Delnice: Priv. agrarna banka 232.50—233.25 (drobni komadi).

Žitni trg

Novi Sad: Vse neizpremenjeno. — Tendenca neizprem. — Promet srednji.

Živinski sejmi

Cene živine in kmetijskih pridelkov v Ljutomeru, dne 5. marca 1939: Telice I. vrste 5 din, II. vrste 4.50, III. vrste 4 din; krave III. vrste 2.50 din; teleta I. vrste 5.50 din, II. vrste 4.50 din; prašiči špeharji 8 din, prašiči pršutarji 7 din za 1 kg žive teže. — Goveje meso I. vrste prednji del 10 din, zadnji del 12 din, goveje meso II. vrste prednji del 8 din, zadnji del 10 din, goveje meso III. vrste prednji del 7 din, zadnji del 9 din; svinjina 14 din, slanina 18 din, svinjska mast 18 din, čisti med 16 din; goveje surove kože 10 din, telečje surove kože 12 din, svinjske surove kože 9 din, telečje meso od 10 do 14 din za 1 kg. — Pšenica 140 din, ječmen 110 din, rž 120 din, oves 160 din, koruza 110 din, fižol 150—250 din, krompir 75, seno 45, slama 30, jabolka II. vrste 500 din, III. vrste 300, pšenična moka 350, koruzna moka 150 din za 100 kg. — Navadno mešano vino pri vinogradnikih 4 do 6 za 1 liter, finejše sortirano vino pri vinogradnikih 6 do 9 din za liter.

Cene živine in kmetijskih pridelkov na sejmu v Kranju dne 6. marca t. l. Dogon: 71 volov, 29 krav, 4 teleta, 7 junic, 4 biki, 40 svinj in 50 prašičev. Prodanih 39 volov, 15 krav, 4 teleta, 5 junic, 3 biki, 31 svinj in 38 prašičev. Cene naslednje: Voli I. vrste 5.50 din, II. vrste 5 din, III. vrste 4.50 din; telice I. vrste 5.50, II. vrste 5, III. vrste 4.50 din; krave I. vrste 5, II. vrste 4.75, III. vrste 3.75 din; teleta I. vrste 7 din, II. vrste 6 din; prašiči špeharji 10 do 11 din, pršutarji 8.50—9.50 din za 1 kg žive teže. Mladi pujski 7 do 8 tednov stari 160—320 din za glavo. — Goveje meso I. vrste prednji del 12 din, zadnji del 14 din, goveje meso II. vrste prednji del 10 din, zadnji del 12 din, goveje meso III. vrste prednji del 9, zadnji 10 din, svinjina 14—16 din, slanina suha 22—26 din, svinjska mast 19 din, čisti med 22—24 din, neoprana volna 24—26 din, oprana volna 34—36 din, goveje surove kože 10—13 din, telečje surove kože 14 din, svinjske surove kože 6—8 din za 1 kg. — Pšenica 200, ječmen 200, rž 185, oves 210, koruza 140, fižol 250—300, krompir 80, lucerna 19.50, seno 80, slama 50, jabolka I. vrste 800, II. vrste 700, III. 550 din, pšenična moka 270—310, koruzna moka 215, ržena moka 300,ajdova moka 400, koruzni zdrob 275 din za 100 kg.

Živinski sejem v Višnji gori 6. marca. Prignanih 379 glav goveje živine in 15 ovac. Cene so bile naslednje: Voli I. vrste 4.50 do 5 din, II. vrste 4 do 4.50 din, III. vrste 3 do 4 din, krave I. vrste 3 do 3.75 din II. vrste 2.50 do 3 din, krave klobasarice 2 do 2.50 din, telice I. vrste 3.50 do 4 din, II. vrste 3 do 3.50 din, III. vrste 3 din za kg žive teže. — Prihodnji živinski sejem bo 3. aprila 1939.

Cene živini na sejmu v Blanci, v okraju Brežice, 28. febr. 1938. Vole so prodajali od 3 do 4.50 dinarja, junce 3—4, krave 2.50—3, telice 3—4, teleta 5, plemenske svinje 6—7 in svinje mladiče 6—8 din za kilogram žive teže.

Državne finance v januarju

V teku meseca januarja so znašali državni dohodki 987.7 milij. din (proračun za ta mesec 1.015.0 milij.), dohodki v decembru 1938 1.047.3 milij. din. Skupno so v prvih 10 mesecih proračunskega leta 1938-1939 znašali državni dohodki 10.205.2 milij. din, kar je 55.2 milij. din več, kot je določal proračun.

Državni izdatki so znašali v januarju 1939 905.9 milij. din, bili so torej večji kot dohodki. Skupno so dosegli državni izdatki v prvih 10 mesecih tekočega proračunskega leta 1939-1940 (torej od 1. aprila 1938 do 31. januarja 1939) 9.207.0 milijona din, od tega je šlo 4.472.0 milij. din za osebne izdatke, 4.583.5 milij. din za materialne izdatke, dočim so znašale neizplačane obveznosti 151.4 milijona din.

Občni zbori

Združenje gostilniških podjetij v Ljubljani ima XLVIII. redni letni občni zbor v torek, dne 21. marca 1939 ob pol 3 popoldne v restavracijski dvorani Kolodvorske restavracije v Ljubljani, Masarykova cesta.

Združenje trgovcev v Radovljici ima v nedeljo, dne 12. t. m., svojo redno letno skupščino. Zborovanje bo popoldne ob 14 v prostorih hotela »Grajski dvor« v Radovljici.

Občni zbori. Kreditni zavod za trgovino in industrijo v Ljubljani 21. marca ob 11 dopoldne (bilanca 1938, volitve članov uprave, oziroma potrditev njih kooptacije, volitev članov nadzorstva in njih namestnikov); Združene papirnice Vevče, Goričane in Medvode, d. d., v Ljubljani, 31. marca ob 9 v posvetovalnici Ljubljanske kreditne banke (bilanca 1938, dopolnilne volitve v upravni svet); Elektrarna Škofja Loka in okolica 28. marca ob 9 (bilanca).

Bilance

Jugoslovanska Standard Vaccuum Oil Company d. d. v Zagrebu. Računski zaključek za 1938 izkazuje pri glavnici 175 milij. din pri donosu 61.7 (67) milij. din zmanjšanje čistega dobička brez prenosa od 14.1 na 9.4 milij. din. Bilančna vsota znaša 284 (281.7) milij. din, upniki 47.44 (40.05), zaloge 108.7 (119.96), investicije 97.35 (95.96) in dolžniki 60.96 (51.4) milij. din.

Belgrajska trgovska banka. Čisti dobiček za leto 1938 je v primeri z 1937 povečan od 1.87 na 2.37 milij. din. Zato je tudi dividenda zvišana od 9 na 10%. Vloge banke so se povečale od 27.6 na 32.46, reeskont pri Narodni banki pa od 9.6 na 11.1 milij. din pri glavnici 12 milij. din.

*

Izvršni odbor Narodne banke je sestavljen takole: guverner dr. Milan Radosavljević, viceguverner dr. Ivo Belin, viceguverner Milorad Zebić, član upravnega odbora Aleksander J. Jovanović-Resavac in član upravnega odbora Ivan Avsenek iz Ljubljane.

Trgovinske zveze z Estonijo. Trgovinski delegat kraljevine Jugoslavije za Estonijo g. Vlaho Kučera je izstopil iz dosedanje tvrdke, v kateri je deloval, in dela sedaj samostojno. Njegov naslov je Tallin (Estonia), Koidula 7-3. — Kot znano ima naša država trgovinsko pogodbo z Estonijo od februarja lanskega leta.

Trgovina s klirinškimi in neklirinškimi državami v januarju 1939. V januarju 1939 je bila naša trgovina s klirinškimi in neklirinškimi državami naslednja (v milij. din, v oklepajih podatki za januar 1938): uvoz iz klirinških držav 240.3 (258.3), izvoz v klirinške države 193.7 (228.2), uvoz iz neklirinških držav 138 (112.5), izvoz v neklirinške države 125.3 (125.8). Trgovinski saldo s klirinškimi državami je bil januarja letos pasiven za 466 (30.1) milij., dočim je bila trgovina z neklirinškimi državami aktivna za 12.7 (16) milij. dinarjev.

Nova zavarovalnica. V Belgradu je bila po vesteh Jugoslovanskega kurirja osnovana nova delniška zavarovalnica z imenom »Balkan«. Glavnica znaša 5 milij. din. Ustanovitelji so: Nedeljko Savić, I. Panić, Vlada Mitić, S. Paunović, M. Milišić, dr. Vekoslav Kisovec, dr E. Tartaglia, V. Živkovič, J. Čulum, D. Konjović, P. Senjanović, I. Avsenek in drugi.

Rudarska in topilniška proizvodnja

Po podatkih ministrstva za gozdove in rudnike je znašala lani bruttovrednost rudarske proizvodnje 1550.1 milij. din (1937 1527.7 milij. din). Po odbitku vrednosti oplemenjenih rudarskih proizvodov v znesku 188.4 (232.8) milij. din znaša čista vrednost rudarske proizvodnje 1294.9 milij. din, dočim je 1937 znašala 1451.6 milij. din.

V naši državi je bilo prodanih rudarskih proizvodov za 756 (624.8) milij. din, vrednost izvoza pa je znašala 368.5 (457.7) milij. din. Skupna prodaja je torej znašala 1119.6 (1082.5) milij. din. Število šihtov je naraslo lani od 11.9 na 13.4 milij., število zaposlenega delavstva od 42.693 na 47.378, nadzornikov od 1136 na 1216 in uradnikov od 1191 na 1345. Vse plače uslužbencev so narasle od 475.9 na 571.8 milij. din.

V topilništvu je narasla vrednost proizvodnje od 708.1 na 780.5 milij. din, čista vrednost pa od 538.9 na 551 milij. din. Prodaja je narasla od 227.1 na 245.1 milij. din v državi, v inozemstvu pa se je zmanjšala od 489 na 445 milij. din. Število šihtov je v topilnicah naraslo od 1917 na 2126 milij. Število delavstva je naraslo od 6443 na 7016, nadzornikov od 181 na 239, uradnikov pa od 215 na 226. Uslužbencem je bilo izplačanih mezd 88.3 milij. din (isto kot 1937). Za material je bilo izdanih 203.4 (149.7) milij. din.

Skupna vrednost rudarske in topilniške proizvodnje je lani narasla od 1833.9 na 2002.6 milij. dinarjev.

Prispevajte za osrednji prosvetni »Slovenski dom« v Ljubljani!

Oglejte si še danes prekrasni, nepozabni film o enem največjih glasbenih genijev sveta!
Borba za priznanje velikega talenta. Pri tem filmu boste slišali odlomke iz nesmrtnih opernih del „Figarova svatba" in „Čarobna piščalka" // Ne odlašajte, oglejte si ta program!
Wolfgang Amadeus Ljubljenec bogov
MOZART
Predstave ob 16., 19. in 21. uri
KINO UNION, tel. 22-21
! V našem najnovej. Fox-tedniku vidite prizore iz Vatikana Volitev novega papeža in izvolitev Njegove Svetosti papeža Pija XII.

Uvoz filmov v našo državo

Iz poslovnega poročila državne filmske centrale pri ministrstvu trgovine in industrije v Belgradu posnemamo naslednje podatke o prometu filmov v naši državi in o stanju kinematografov v naši državi.

Lani je državna filmska centrala pri ministrstvu trgovine in industrije registrirala in poslala na cenzurni pregled ministrstvu notranjih zadev 987 filmov v skupni dolžini 950.670 m. Od tega je bilo 63 domačih filmov v dolžini 16.088 m, tujih pa 924 z dolžino 934.582 m. Od skupnega števila registriranih in cenzurinanih filmov je bilo prepovedanih samo 9 filmov v dolžini 18.037 m.

V letu 1938 je bilo uvoženih največ filmov iz severnoameriških Zedinjenih držav, katerim je sledila Nemčija, nato je prišla Francija itd. Naslednja statistika nam kaže dolžino filmov v zadnjih 7 letih po izvoru (v tisočih metrov):

	USA	Nemčija	Francija	ves uvoz
1932	202	318	11	540
1933	269	279	36	636
1934	356	175	16	599
1935	394	222	49	736
1936	344	274	96	767
1937	371	232	140	822
1938	512	213	125	935

Ta tabela nam kaže, da zavzema zadnje čase prvo mesto pri nas ameriški film, ponavadi v nemški govorni verziji. Pred leti je bila na prvem mestu Nemčija (kjer smo prišteli tudi Avstrijo), toda politične posledice nacionalno-socialističnega režima so se pokazale kmalu tudi v zmanjšanem uvozu filmov iz Nemčije. Med tem je znatno narastel avstrijski uvoz, ki je dosegel leta 1937 še 50.000 metrov, lani pa je do priključka Avstrije Nemčiji znašal samo 8230 m. Lani se je posebno povečal uvoz zopet iz Amerike, dočim se je zmanjšal iz Nemčije in nekoliko tudi iz Francije.

Poleg navedenih držav pride za naš trg filmska produkcija drugih držav le malo v poštev. Tako je znašal lani v tisočih metrov (v oklepajih podatki za 1937): iz tehle držav: Anglija 25.5 (31), Češkoslovaška 19 (13), Madžarska 18 (9), Italija 10 (18), Švica 5 (6), Švedska 5 (2), Rusija 3 (2), Poljska — (5), Meksiko — (2).

Med uvoznimi so največje naslednje tvrdke: Metro Goldwyn-Mayer 119.427 m, Fox 96.798 m, Paramount 78.967, Warner Bros 47.425, Ufa 77.928, Terra 18.937, število francoskih uvoznikov je zelo znatno, ker ima vsak uvoznik samo po nekaj filmov, ki pridejo na naš trg. V naši državi se bavi z uvozom 23 tvrdk, od katerih je večina v Zagrebu (18), v Belgradu pa samo 5.

Število kinematografov

Iz statistike je nadalje posneti, da je število kinematografov v naši državi naraslo od 383 na 384, od tega je bilo 357 (330) zvočnih, 26 (53) pa še nemih. Število sedežev v kinematografih je naraslo od 113.971 na 121.120. Pripominjamo, da je znašalo leta 1932 število kinematografov 338, od tega zvočnih 184, nemih 154, število sedežev v vseh kinematografih pa 92.028.

V naši banovini je lani naraslo število kinematografov od 53 na 58, od tega število zvočnih kinov od 52 na 58, število nemih pa se je zmanjšalo tako, da je odpadel še edini nemi kino v naši banovini. Naši kinematografi so lani povečali število svojih sedežev od 15.098 na 15.335. Ljubljana sama ima 8 zvočnih kinov s 3981 sedeži. Zagreb 16 z 10.145 sedeži in Belgrad sam brez Zemuna in Pančeva 18 z 12.784 sedeži.

Ustanavljanje veleblagovnic je še nadalje prepovedano. Že v ponedeljskem »Slovenskem domu« smo poročali, da bo ustanavljanje veleblagovnic še nadalje prepovedano. Sedaj je izšla v »Službenih novinah« z dne 7. t. m. uredba, s katero je podaljšana veljavnost čl. 5 uredbe o trgovinskih obratih velikega obsega od dosedanjega 31. decembra 1938, tako da se dovoljenja ne bodo izdajala do 31. decembra 1939.

Vpisi v trgovinski register. Jugoslovanska tiskarna in knjigarna, družba z om. zavezo, v Ljubljani, podružnica Novo mesto; »Idealteks«, Nyvlt & Šimek, mehanično izdelovanje tkanin, Domžale (družbenika: Nyvlt Adolf, tkalec, in Šimek Josip, tekst. uradnik); L. Frim, trgovina z deželskimi pridelki, železnino, tehn. predmeti in poljedelskimi stroji, Murska Sobota. — **Izpremembe:** Škofjeloška predilnica, družba z om. zavezo, Škofja Loka (Trata), vpisan poslov. dr. Markgraf Jurij iz Kranja.

Likvidacija. »Munjara« d. d. v Virovitici sklicuje za 26. marec občni zbor delničarjev, na katerem je na dnevnem redu tudi sklepanje o prodaji in likvidaciji družbe.

Dobave. Gradbeni oddelek rav. drž. železnic v Ljubljani sprejema do 10. marca ponudbe za dobavo telefonskega kabla. — »Dravska delavnica«, Ljubljana, sprejema do 18. marca ponudbe za dobavo impregniranega platna, raznega usnja, sedlarskega sukanca in voska, platnenih krp, rezanih matic, podložnic, raznih vijakov, zakovic, smirkovega in steklenega platna, karbida, jekla in šipk za varenje.

Licitacije. Ofertalne licitacije za dobavljanje mesa za potrebe vojaštva bodo: 9. marca v Celju in Škofji Loki; 11. marca v Ljubljani in Slovenski Bistrici; 13. marca v Dol. Lendavi, Mariboru in Bohinjski Beli; 15. marca v Ptuju, Novem mestu in Mojstrani. — Dne 13. marca bo v pisarni »Štaba utrjevanja« v Ljubljani licitacija za dobavo večje množine raznih žag; 14. marca lopat, motik, jeklenih meril, metrskih mer; 16. marca raznih vrst žebljev; 17. marca sit za pesek in dne 18. marca krampov in lopat z držaji in rezervnimi držaji.

Samo dva dni! **KINO SLOGA tel. 27-30** Samo dva dni!
DIVJI LOVEC
Paul Richter — Hans Schletow. — Georgia Holl
Film izredno lepih prirodnih posnetkov, nebrzdane lovske strasti in krute borbe za pravico in za ljubezen. Po znamenitem Ludvig Ganghoferjevem romanu!!

Naše železniške razmere

Kakšne so in kako bi jih bilo treba izboljšati

Ljubljana, 8. marca.

V dvorani »Sloge« je bilo te dni v okrilju UJNŽB zelo zanimivo predavanje, ki se je tikalo ene najbolj važnih vej našega gospodarstva: železniškega prometa. Predaval je znani strokovnjak predsednik UJNŽB žel. svetnik inž. Stanislav Roglič o izpopolnjevanju našega železniškega prometa. Predavatelj je v uvodu omenil, da je pričel v Belgradu v začetku letošnjega leta izhajati časopis »Naš saobračaj«, v katerega je napisal uvodno besedo aktivni generalni ravnatelj naših železnic inž. Nikola Djurič. Izvajanja pisca so toliko zanimiva, da zaslužijo vso pozornost. Predavatelj se je na temelju tega članka poglobil v vprašanje našega prometa, sproti citiral misli inž. Nikole Djuriča ter jih obdelal, analiziral in podkrepil s statističnimi podatki, tako z jugoslovanskega, še bolj pa s slovenskega stališča.

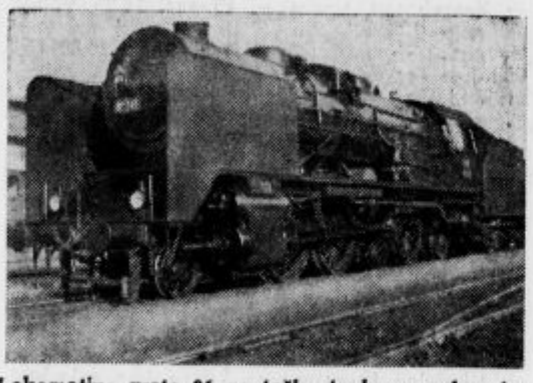

Lokomotiva vrste 06 za težke in brze osebne ter težke brzotovorne vlake na srednjegorskih progah (iz leta 1930)

Štiri stvari so važne

Za dovršeno železniško mrežo so potrebne tri stvari: varnost, brzina in udobnost, h katerim predavatelj dodaja še: cenenost. Finančna stran je odločilna pri razpletu umnega gospodarstva. Tehnično je mogoče dvigniti varnost, brzino in udobnost prometa v skoraj nedogledno višino popolnost ali pri tem dviganju postavlja gospodarska moč konzumenta meje, ki so zelo daleč od idealne tehnične meje.

Varnost prometa

V Jugoslaviji je glede varnosti prometa omeniti, da bi mogla biti večja, ako bi bilo vloženo več denarja v železniške naprave. **Posebno na močno obremenjenih progah, kjer obratujejo najtežja vozila in je potrebna čim večja brzina vlakov, je treba izmenjati stare izrabljene kretnice, tirnice, prage in druge predmete nadomestiti z novimi. Zaradi težine lokomotiv je potrebno obnoviti staro oporno zidovje, enako tudi spodnji ustroj prog.** Mnogostranski, izpopolnjeni in zgoščeni promet zahteva boljše uslužbence in številčno dovolj močno osebje. Preobremenitev manj šolanega in številčno nezadostnega uslužbenstva ima za posledico manjšo varnost prometa. Zavest in prisebnost sta močno odvisna od sposobnosti in utrujenosti posameznikov. Sedanje stanje sposobnosti železničarjev v območju ljubljanske železniške direkcije je dobro, glede utrujenosti pa je treba ugotoviti, da so vsi preobremenjeni, to pa zaradi tega, ker jih je premalo.

Brzina vožnje

ima v narodnem gospodarstvu veliko vlogo. Potniki, ki potujejo, večkrat računajo z minutami in urami časa. **Na razdalji Maribor-Ljubljana vozi vlak s hitrostjo 40 km in prevozi vseh 156 km v 3 urah in 54 minutah. Ako bi vozil le s hitrostjo 50 km na uro, bi uporabil 3 ure in 6 minut, torej bi prihranil 48 minut, v obeh smereh 1 uro 36 minut.** V poslovnem življenju pomenja tako prihranjeni čas velik napredek. Slično, kakor pri osebnem prometu, je tudi pri tovornih pošiljkah. Posebno na razdaljo v iznosu več sto in tisoč kilometrov je visoka brzina dostikrat odločilna, dali se sploh more blago odposlati na tržišče ali ne.

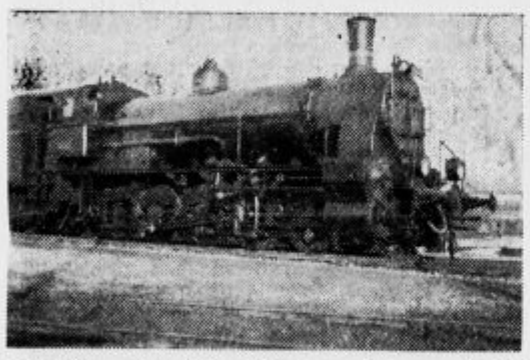

Lokomotiva vrste 28 za tovorne vlake na gorskih progah (iz leta 1910—1914)

V Jugoslaviji je sedaj tako, da glavne prometne žile še niso usposobljene za sodobno največje praktične brzine. Osebni vlaki vozijo na glavnih progah z največ 60 km na uro in so le redki primeri, da znaša vozna brzina 70 ali do 80 km na uro. V sodobnosti, ko vozijo vlaki v mnogih državah tudi 120 km in več na uro, je to znak precejšnjega zastoja. Vsaj vse glavne proge moramo usposobiti, da bodo zmogle brzino 100 km na uro. Povsod tam, kjer je osebnega prometa mnogo, je to s finančnega stališča mogoče. Statistika pove, da so v Sloveniji take proge: **Maribor-Celje-Ljubljana, Zidani most-Zagreb, Ljubljana-Jesenice in Pragersko-Čakovec. Tudi na lokalnih progah bi bilo potrebno dvigniti brzine od današnjih 30 do 40 km na uro na 60 km na uro. Take proge so: Ljubljana-Kamnik, Ljubljana-Novo mesto, Celje-Velenje in druge.** Tako n. pr. vozi sedaj vlak iz Ljubljane v Novo mesto 2 uri in 32 minut pri brzini 40 km, če bi pa vlak vozil s hitrostjo 60 km, bi vozil samo 1 uro 40 minut.

Udobnost potovanja

je predmet, ki stalno zaposluje prometne tehnike, a občinstvo se stalno prizadeva doseči čim udobnejša potovanja. K udobnosti spadajo najbolj različne zahteve, ki naj omogočijo prijetno in mirno vožnjo.

Cenenost vožnje

je v največji meri odvisna od lokomotiv in vagonov. Vozna sredstva morajo biti kolikor mogoče lahka in trpežna. Poleg tega morajo biti tako zgrajena, da se potroši čim manj pogonskega gradiva in da se ne troši preveč delovna sila. **Pri nas v Jugoslaviji pa je tako, da nimamo za promet najbolj primernih lokomotiv in vagonov.** Lokomotive v mnogih primerih ne odgovarjajo potrebam, ker so pretežke in trošijo za svoj lastni pogon preveč pogonske sile ter je vzdrževanje teh lokomotiv predrago.

Starost naših prog

Slovenci smo v pogledu starosti železniške mreže na prvem mestu. Na področju Slovenije je bila otvorjena prva železnica sedanje Jugoslavije, namreč leta 1846 iz Št. Ilja v Celje. Slovenci so torej najstarejši železničarji v Jugoslaviji.

Proga Dunaj-Trst je bila grajena v l. 1846—1857 ter je zvezala med seboj glavna gospodarska in kulturna središča Slovencev: Maribor, Celje, Ljubljano in Trst. Proga Maribor-Franzensfeste, zgrajena l. 1843, je zvezala vse slovenske kraje ob Dravi, to je Maribor, Dravograd, Velikovec, Celovec in Beljak. Proga Pragersko-Pešta je bila grajena l. 1860 in je zvezala Ptuj, Ormož in Čakovec z ostalo Slovenijo. Proga Zidani most-Zagreb-Sisek je bila grajena l. 1862 ter je vezala

Lokomotiva vrste 03 za brze in osebne vlake na nižinskih progah (iz leta 1909—1914)

vse obsavske kraje med seboj, na drugi strani pa Slovenijo z Zagrebom in dalje z Balkanom. Proga Št. Peter-Reka je bila grajena l. 1862 ter je zvezala Slovenijo po najkrajši poti s Kvarnerom. Proga Monakovo-Solnograd-Beljak, Jesenice-Gorica-Trst, grajena l. 1906, je zvezala vso Goriško s Kranjsko in Koroško. Proga Ljubljana-Kranj-Jesenice-Trbiž, grajena l. 1870, je zvezala vse gorenjske kraje z Ljubljano in z vso Slovenijo. Ostale proge v Sloveniji so vse pretežno lokalnega značaja. Bile so grajene po iniciativi in prizadevanju krajevnih činiteljev.

Jugoslavija je dobila v resnici železniško omrežje, usmerjeno v različne smeri. Od l. 1918 do l. 1938 je bilo na novo otvorjenih v Jugoslaviji 1430 km novih prog, od tega na ozemlju predvojne Srbije 800 km ali 55%. Železniška mreža se je v Srbiji zgostila za 50%, kar je ogromen porast. To prebivalstvo ni in ne more tako hitro postati dovolj močan konsument železnic. Občutna pasivnost večina teh prog je posledica gospodarsko nesmotrene gradbene politike.

Nove potrebe Slovenije po železnicah

Nasprotno pa Sloveniji manjka najugodnejša zveza Bohinja z Ljubljano od Bohinjske Bele mimo Bleda in Krope in Podnarta; zveza Savinjske doline z gornjo Savsko dolino, to je Št. Peter-Kamnik-Kranj, zveza Slovenskih goric z Mariborom, Bizeljska zveza Rogatec-Brežice, zveza med Krškim poljem in Suho Krajino, to je Brežice-Novo mesto in pa Straža-Žužemberk-Kočevje. Dalje končno kraška proga Rakek-Ložˇ-Gerovo-Delnice. Vse te proge bi bile aktivne in rentabilne. V območju ljubljanskega ravnateljstva je potrebno še okoli 800 km novih železniških prog.

Mala soudeležba Slovenije pri gradnjah

Od tisoč kilometrov prog, ki se sedaj grade in ki bodo l. 1944 gotove ter izročene prometu, odpade na Slovenijo le malenkosten odstotek, namreč le 47 km proge Črnomelj-Vrbovsko. Slovenija je zapostavljena. Slovenske železnice so dale in še vedno dajejo od svojih dohodkov vsako leto 150—200 milijonov din za kritje drugih pokrajin. Jugoslovanske železnice z vsem svojim inventarjem so danes v pomanjkljivem stanju. To stanje se mora popraviti, toda potrebno je na vodilnih mestih več sposobnih in dela voljnih železniških strokovnjakov, sposobnost pa se ustvarja s prakso, delavoljnost pa z boljšimi plačami.

Proge naj bodo rentabilne!

Da je v Jugoslaviji mnogo železniških prog pasivnih, je to predvsem posledica nesmotrenega načrta, ki se je izvajal v prvih letih Jugoslavije in sicer predvsem z gradnjo zelo številnih prog, kjer je mnogo neukega ljudstva. Razmeroma lahko je graditi proge kjerkoli, težko je pa najti in stvoriti prometne konsumente. To pravilo velja v prenešenem smislu za vse gospodarske ustanove. Poleg gradnje novih prog je lahko trasirati vlake, jih prevažati, trošiti denar za vzdrževanje prog, voznih sredstev, za pogonsko gradivo in za potrebno prometno osebje. Težko je pa dobiti zadostno število plačujočih potnikov in dovolj zasebnih tovorov brez znižanih tarif.

Govornik je nato navajal — po »Slovencu« — koliko vržejo posamezne proge državi na 1 km: v ljubljanskem ravnateljstvu je 350.000 din dohodkov na 1 km, v zagrebškem 255.000, v belgrajskem 148.000, v subotiškem 174.000 in v sarajevskem 186.000. Železniški dohodki se uporabljajo tudi v neželezniške stroke, to je za pomorsko upravo in rečno plovbo, ki sta pasivni letno za 40 milijonov din, za vozarinsko takso gre letno 400 milijonov din, na račun popustov pa gre letno 50 milijonov din.

Kot drastičen primer je predavatelj navedel razliko med progo Ljubljana-Kamnik in med Skoplje-Ohrid. Prva proga ima letno približno 11,850.000 dohodkov, izdatkov pa 3,650.000 din, torej je imela čistega prebitka 8,200.000, ali 69% od dohodkov. Proga Skoplje-Ohrid pa je imela 5,500.000 din dohodkov in 13,000.000 izdatkov, ali 7.500.000 izgube, to je 136% od dohodkov. Proga Ljubljana-Kamnik je dolga samo 24 km, toda na vsak kilometer je prišlo 424.000 din dohodkov in 152.000 izdatkov. Proga Skoplje-Ohrid pa je dolga 276 km, toda imela je 19.900 din dohodkov na km in 47.100 din izdatkov. Proga Ljubljana-Kamnik je specifično 25 krat močnejše izrabljena nego je proga Skoplje-Ohrid. Izkoriščanje sploh je pač odvisno od gospodarskega stanja pokrajine.

Nesmotrno pospeševanje nepotrebnih prog

Z nerazumljivo vehemenco hočejo nekateri dvigniti gospodarstvo v gospodarsko nerazvitih krajih z mrzlično gradnjo novih prog in z razvijanjem gostega prometa slabo izkoriščanih vlakov. Zato je število nerentabilnih prog visoko. Sedaj je pri nas v denarnem in trgovskem oziru ena najbolj važnih nalog ta, da napravimo te proge s primerno preureditvijo samo ob sebi donosne. Za to naj nam služijo za vzor razne zasebne železnice, ki so samo po sebi donosne in ne potrebujejo nobenih podpor iz drugih pokrajin in blagajn.

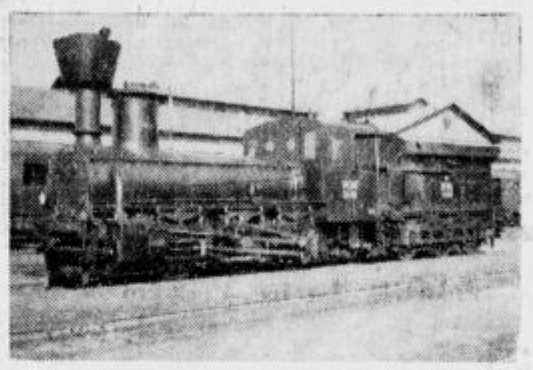

Lokomotiva vrste 124 za tovorne in nabiralne vlake na nižinskih progah (iz leta 1860—1870)

Predavatelj je tudi v primerjavi z odstotki pismenosti po posameznih pokrajinah dokazal, da je tam železnica najbolj donosna, kjer je najmanj nepismenih, to je predvsem v Sloveniji. Naglašal je:

Za novo finančno politiko

Finančna politika v notranjosti železniške uprave ni bila najboljša in tudi odvzemanje denarnih sredstev iz železniške blagajne za druge potrebe naroda in države so skomplicirale ta problem v gordijski vozel, katerega bo usoda po razumnikih enkrat presekala in odrešila ves narod morečega stanja duhovne in materialne neuravnovešenosti.

Razprava inž. Djuričiča je splošnega značaja in ne vsebuje nobenih konkretnih številk, ugotovitev in predlogov. Pač pa dajejo mnogo impulza razumnikom, da razvijejo misli v bolj konkretnih oblikah. Naše narodno in državno gospodarstvo to nujno potrebuje in zahteva, kajti vsesplošna gmotna in duhovna kriza leži kakor mora na življenju ljudi, ki potrebujejo in hočejo boljšega obstanka.

Predavatelj inž. Roglič je naglasil, da hoče doprinesti s svojimi predlogi svoj delež k izboljšanju razmer. Vsi razumniki so dolžni storiti enako ali slično za boljše življenje naroda in države.

Veliko se govori

vendar so merodajna samo dejstva. In dejstvo je, da ni Aspirina brez »Bayer«-jevega križa.

ASPIRIN
TABLETE
Oglas reg. pod S. brojem 32608 od 8. XI. 1938.

Norveška žaloigra v severnem Atlantiku

Iz Kopenhagena poročajo, da je švedski prekooceanski parnik »Drottningholm« srečno priplul v pristanišče Göteborg in je na svojem krovu pripeljal na varno vso posadko s ponesrečenega norveškega parnika »Isfjell«. Švedski parnik je pri reševanju norveških mornarjev pokazal s svojim moštvom taka junaštva in vzglede mornarske družnosti, da je vse prebivalstvo navdušeno nad njimi. Kakor poročila pravijo, bo kapitan zaslužnega moštva, po imenu Ericsson, prejel red sv. Olafa, ki je najvišje norveško odlikovanje.

Norveški parnik »Isfjell« je bil v severnem delu Atlantika s svojim moštvom na ribjem lovu. Nastopili pa so hudi viharji s snežnim metežem in točo in stari parnik neurju ni mogel več kljubovati. Začel se je potapljati. Moštvo je klicalo na pomoč. V istem času pa je plul proti Ameriki švedski potniški parnik »Drottningholm«, ki je takoj spremenil svojo smer in začel iskati ponesrečeni parnik. Ko je že tri dni plul tako po severnem atlantskem morju, je šele na večer tretjega dne opazil luči »Isfjella«, ki se je s poslednjimi napori svojega moštva še nekoliko držal nad vodo. Kljub silnemu neurju s točo in snegom je »Drottningholm« poslal 9 mož, ki so se sami ponudili za to težko nalogo, z rešilnim čolnom proti »Isfjellu«, toda komaj je čoln prišel v razburkano morje, se je krmilo odlomilo kakor slabotna trska. Prva pomoč se je torej ponesrečila. Naslednje jutro je moštvo znova poskušalo približati se norveškemu parniku, sedaj z večjo srečo. Po treh urah nečloveških naporov in silnega boja z divjimi elementi morja, je švedski rešilni čoln pripeljal moštvo z norveškega parnika na »Drottninholm«, kjer se je spet okrepilo.

Istočasno pa so v severnem Atlantiku izginile še tri druge norveške ribiške ladje. Norveška vlada je sicer poslala na morje nadzorno ladjo »Fridjof Nansen«, da bi ugotovila, kaj se je z njimi zgodilo, toda vse zaman. Boje se najhujšega, ker so brezžična poročila s teh ladij umolknila že s 25. februarjem. Je še skromno upanje, da so ladje izpraznile svoje zaloge olja, da bi se do prihoda rešilnih parnikov prazne vzdržale na površini, toda to upanje je vsak dan manjše. Nad vso Norveško vlada velika žalost, ker je vsa javnost pod vtisom, da se je zgodila velika narodna nesreča. Ti trije pogrešani parniki pa so »Nyken«, »Quest« in »Selis«, ki so vsi skupaj imeli na krovu 58 mož. Med njimi je zlasti »Quest« že mednarodno znan po mnogih nevarnih ekspedicijah v severnem in južnem Ledenem morju, ki se jih je ta parnik obenem s svojim lastnikom in kapitanom Ludolfom Sjelderupom udeleževal.

L. 1922 je parnik »Quest« najel Anglež sir Ernest Shackleton za antarktično ekspedicijo na južni tečaj, ki je bilo zadnje tovrstno potovanje slavnega nagleškega raziskovalca. Shackleton je na krovu »Questa« zbolel in umrl, preden je parnik priplul v pristanišče. Naslednje leto se je »Quest« udeležil dramatičnega reševanja »Teddy«-ekspedicije v Grönlandiji. Leta 1928 pa je služil kot nosilec letal pri veliki reševalni ekspediciji, s katero je švedska vlada priskočila na pomoč italijanskemu raziskovalcu Nobilu, ki se je ponesrečil pri Spitzbergih. Pa tudi še poznejša leta je bil »Quest« s svojim kapitanom vedno na vrsti, kadar je šlo za kaj tveganega ali izredno težkega. Zato je bil Norvežanom nekak simbol njihove pomorske slave. Vse se boji, da ta s slavo ovenčani parnik ne bo več priplul v pristanišče.

LISTEK

J. Jörgensen:

Laž in resnica življenja

14.

A tega nismo mogli — iz vse drugačnega razloga ne.

Saj se le norčujem, če pravim, da nas svobodomiselstvo ni privedlo do nikakih sklepov in da bi bili utegnili prav tako ostati pri starem.

Zakaj to, kar smo iskali, ko smo se odpovedali Kristusu, ni bila resnica, ampak sreča. In svobodi smo dejali sreča. Zato smo s svojim prepričanjem prišli natnčno tja, kamor smo hoteli priti. Kot zaključek duševnega razvoja v zadnjih dvajsetih letih, smo postavili dogmo individualizma. Svobodna misel in samolastna uravnanost sta prešli v splošo zavest kot stvari, ki so same po sebi razumljive.

S tem naj bi bili torej postavili temelj srečnemu življenju. Če temu ni tako — potem smo na razbrzdanih potih. Zakaj pravilno in pravo delovanje mora proizvajati notranjo srečo. Pa si oglejmo te moderne srečne ljudi! Gotovo jih je veliko, ker vedno vidim, kako nasprotujejo v knjigah in listih »temnemu življenjskemu naziranju krščanstva«. Gotovo imajo veselejša naziranja, imajo svetlejše oko za življenje mimo mračne krščanske vere, ki jo z vso silo pobijajo. Prav genljiv je bil neki članek, ki sem ga bral zadnjič, kako obžaluje neki pisač uboge otroke neke šole, kjer imajo po stenah izreke iz Sv. pisma. Tako lepo in s sočutjem govori o ubogih malčkih, ki njihovo naravno življenjsko radost ovirajo in omejujejo srednjeveške strahotne slike.

A kritizirati je lahkó. Dajte svoje pozitivne načrte. S čem hočete razveseliti svet, bodisi svet teh malih bodisi odraslih, če bodo iztrebljene vse te mračne, srednjeveške slike strahot?

Molčite? A slišim glas, ki odgovarja namesto vas — slišim Heinricha Heineja, ki kliče preko vaših glav: »Šampanca hočemo — rož — in plesa smejočih se nimf!« Torej — mnogo prostih ur za malčke — in mnogo mačka« za nas odrasle? Ali je to vaša namera? Ali kaj? — Da, gotovo mislim prav... Zakaj, če pišete knjige, če ste pošteni, če se izpoveste — potem pač niste ljudje, ki bi se veselili življenja... Tako ste žalostni, tako brezupni, tako obupani. In vendar delate za to, da bi napravili druge tudi take, karšn ste sami. Ali imate nekaj v ozadju, neko posebno jed, ki nadomešča vse bridkosti in vso brezupnost...

»Pa saj imamo Tivoli«, porečete, »tu smo veseli življenja — če gremo v restavracijo ali če izpijemo zvečer steklenico dobrega vina, zunaj pa se utrinjajo zlate zvezde umetalnega ognja pod temnomodrim nebom poletnega večera...«

Saj res, popolnoma sem pozabil — saj imate Tivoli .. Dobro se spominjam, kako ste zadnjič bridko obžalovali ubogo vaške otroke, ki so bili prišli v Kopenhagen in so se morali zadovoljiti le z muzeji in zoološkim parkom. In so morali odpotovati domov, ne da bi bili videli umetalnega ognja v Tivoliju... Ubogi, ubogi otroci... Sicer pa tudi: ubogi, ubogi učitelji,« ki so morali oditi domov, ko je prav takrat plesala Ella Stella v varieteju... Da ni poskrbelo železniško ravnateljstva za kak poznejši vlak za deželane! Zahtevamo.. Glas naroda zahteva, da je ljudstvo z dežele deležno tudi blagoslova kulture...

Šele, ko se bo to zgodilo, bo smel upati danski kmet da bo dosegel isto višino, ki je že na njej meščan. Potem utegne kmetiška mladež z velikomestnim proletarijatom vred verkavati prosvetljenost in izobrazbo z galerij varijetejev... Potem bo res mogoča resnična, polna kultura, civilizacija, ki bo temeljila na popolni svobodi duha... Šele tedaj bo človeštvo rešeno strahotnih srednjeveških slik, bo prosto vse teže in vse prisiljenosti predsodkov.

Tedaj bo gotovo lepo življenje.

Tedaj bo neskončna življenjska orgija — z rožami in penečim se vinom in z nimfami brez predsodkov! Saj ne bo potem ničesar drugega, kakor svobodno igračkanje nagonov — bo le mrgoleči boj za obstanek samopašnih človeških atomov...

In oni, ki ne bo mogel nič več plačati vina, ne rož in ne nimf — oni bo odšel malo s poti — tako daleč, da ne bo motil veselja drugih — in bo postavil revolver na čelo.. En človek manj! En atom manj! To vendar ni vredno besede! Narava je večna, sila strasti je neizčrpna, solnce izhaja vsak dan in v njem zori novo grozdje, dozorevajo drugi ljudje, druge rože, druge ženske...

In veselještvo atomov pleše veselo dalje, kakor plešejo praški v solnčnem žarku.

(Dalje.)

— **Pri zaprtju,** motnjah v prebavi vzemite zjutraj na prazen želodec kozarec naravne »Franz-Josef« grenčice.

Drobne novice

Koledar

Četrtek, 9. marca: Frančiška Rimska, vdova; Gregorij N. (Budislav), škof.

Petek, 10. marca: 40 mučencev; Makarij, škof.

Novi grobovi

† V **Selnici ob Dravi** je umrla včeraj znana gospodinja ga. Ema Vollmaier. Bila je visoko spoštovana zaradi svojega blagega značaja in dobrega srca. Pokopali jo bodo v petek, 10. marca ob 15 na selniško pokopališče. Svetila ji večna luč! Žalujočim naše iskreno sožalje!

Osebne novice

= **G. dr. Miha Potočnik** je vpisan v imenik odvetnikov s sedežem na Jesenicah.

— Korpulentnim in mišičastim, pri katerih se pokazujejo znaki raznih težav vsled nezadostnega izločevanja sokov, izborno pomaga večtedensko pitje naravne »Franz-Josefove« grenke vode. Taki ljudje se morejo tudi doma — seveda pod nadzorstvom zdravnika — zdraviti za shujšanje.
Reg. po min. soc. pol. in n. zdr. S-br. 15.485 25. V. 35

— **Odkup Prešernove rojstne hiše v Vrbi.** Prešernova rojstna hiša v Vrbi je odkupljena s tem, da je bil sezidan Ribičevi družini nov kmetski dom. Družina se je v ta dom že preselila. Dela za restavracijo Prešernove roj. hiše so že v teku. Če ne bo nepredvidenih zaprek, bo hiša do srede maja urejena in opremljena. Za ta dela pa odbor še prosi in nabira darov, ker so bile dosedanje zbirke za zidavo novega doma izčrpane. Ker so nekateri časopisi zahtevali javnega obračuna o teh delih, je treba pojasnila. Že ob začetku je storjen sklep, objavljen tudi v okrožnici, da bo po končanih delih izšla knjižica, v kateri bodo našteti vsi darovi šolski in zasebnikov ter javnih oblasti. Ker so šolske zbirke zaključene, zato je ta obračun že pripravljen pri banski upravi — prosvetni oddelek — in pojde te dni v tisk. Ta knjižica bo javen obračun, ki bo obenem zgodovinska priča o slovenski narodni zavednosti in požrtvovalnosti. Iz nje bodo potem tudi časopisi po mili volji črpali podatke. Vprav zaradi tega odbor ni sproti objavljal nobenih darov in ne stroškov za dosedanja dela. To v pojasnilo.

— **Podružnica »Slomškove družbe« za ljutomerski in ptujski okraj v Ptuju** je imela svoj drugi sestanek dne 5. t. m. Sestanka sta se udeležila razen učiteljstva tudi g. Jožko Babšek, profesor in upravitelj meščanske šole, ter g. Rafael Zazula, šolski nadzornik. Predavala sta g. dr. Cajnkar o analizi sedanjega časa ter človeka in kristjana, ter g. Pihler o individualni psihologiji in njenem pomenu za vzgojo težko vzgojlivih otrok. Po lepih predavanjih je članstvo razpravljalo še o internih zadevah SD. Prihodnji sestanek bo v maju v Ljutomeru. Predavanje bo imel g. direktor Franc Ilič o Prešernu.

— **Nesreča pri delu.** Na Brezjah si je v noči na včeraj zlomil pri delu nogo 28-letni delavec Rudolf Jurgele.

— **Za gramofon ga je osleparil.** V trgovino Matije Vahtarja v Novem mestu je prišel mlajši moški, ki se je predstavil za posestnika Franca Brulca iz Težke vode pod Gorjanci. Pogodil se je s trgovcem za gramofon znamke »His-Master«. Plačal je takoj 200 din, ostalih 800 din pa se je zavezal plačati v mesečnih obrokih. Pozneje se je ugotovilo, da je bil to navaden slepar, ki se je predstavil pod napačnim imenom. Gramofon je najbrž že prodal.

— **Rejec malih živali,** strokovno ilustrirano glasilo Zveze društev rejcev malih živali v Ljubljani, Karunova ulica 10, prinaša v marčevi številki sledečo vsebino: Kužne bolezni perutnine, Ekonomsko krmljenje perutnine, Rodajlendka, Sivi in beli ovnač, Kako določimo spol pri mladičih kuncev, Oskrba in prehrana koz, Priprave za vzgojo mladih kanarčkov, Akvaristovstvo, Riba streljka, Naša koza Brina, Naprava poluverja iz angorske volne, Društvene vesti, Drobiž, Po tujem svetu, Posvetovalnica, Tržne cene, Za smeh in kratek čas, Vsak mesec ena, Prodaja valilnih jajc, Mali oglasi. Letna naročnina za list je 30 din.

— **Nočni napad.** V hišo Valentina Čopa v Babnem polju v okraju Logatec je nekdo ponoči vdrl. Pobil je s kamenjem tudi več šip na oknih. Končno ga je hišni gospodar prepodil s puško. Orožniki zasledujejo napadalca.

— **Smodnik ni za kurjavo.** Marija Cencelj, 62-letna posestnica v Blagovici je doma v štedilniku zakurila. Drva pa so bila vlažna in niso hotela goreti. Potresla jih je s smodnikom, da bi raje gorela. Smodnik pa ji je bušnil v obraz in jo ožgal tudi po rokah. Nesrečnico so prepeljali v ljubljansko bolnišnico.

— **Nesreča s samokresom.** V Toplicah pri Zagorju je vpokojeni rudar Anton Jere snažil svoj samokres. Nenadoma se je pa samokres sprožil in strel je zadel Jereta v trebuh.

— **Zveza gorenjskih čebelarskih podružnic Antona Janše v Kranju** ima v nedeljo 12. marca ob pol 10 dopoldne svoj redni letni občni zbor v dvorani restavracije »Tancar« na Jesenicah. Ker bo ta občni zbor zelo zanimiv in važen, se je zanj pričelo med gorenjskimi čebelarji izredno veliko zanimanje, ki obeta, da se ga bodo poleg delegatov udeležili tudi ostali člani čebelarskih podružnic.

— **Slovenska pesem ob meji.** V sredo je nastopil v Murski Soboti otroški pevski zbor učencev osnovne šole iz Kobilja ob madžarski meji. Pod vodstvom svojega učitelja g. Novaka so mali pevci korajžno odpeli pisan spored narodnih pesmi, med katerimi so nekatere prav vzorno podali in so bili deležni prav toplega priznanja publike. Večino poslušalcev je tvorilo dijaštvo.

— **Kvalificiranega strojnika - ključavničarja** sprejme pešpolk Kraljeve garde v Belgradu. Reflektant na to mesto ne sme biti starejši od 40 let. Sprejemni pogoji so objavljeni v Službenem vojnem listu etr. 309—310, ki je interesentom na vpogled pri pristojnenm vojnem okrožju in na vseh orožniških postajah.

Odprle sva popolnoma preurejeno **restavracijo »Lipa« na Sušaku** in se cenj. obiskovalcem Sušaka toplo priporočava. **A. V. ŽIROVNIK.**

— **Proslava 50 letnice društva »Pravnik«.** Vabila za proslavo in slovesni banket so razposlana. Ako bi kdo pomotoma ne prejel vabila, se prosi, da ga reklamira pri blagajniku društva dr. A. Urbancu, odvetniku v Ljubljani, Tavčarjeva ulica.

— **V počaščenje spomina na pokojno gospo Tilko Sarabon** roj. Mally je daroval njen bratranec g. tovarnar dr. Kozma Ahačič iz Tržiča za tržiške reveže, ki jih podpira Vincencijeva konferenca rojstnega kraja blagopokojnice, 200 dinarjev. — Bog povrni!

— **Jožefov sejem na Igu.** V ponedeljek, dne 20. marca 1939 bo na Igu redni letni živinski in kramarski sejem. Na tem sejmu je posebno živahna kupčija za mlade prašičke. Kupci vabljeni. Ta dan vozi iz Ljubljane na Ig tudi avtobus izpred Mestnega doma ob 6.40.

— **Na svetovno razstavo v Newyork** s prvorazrednimi parniki »Hapag«: III. razred 8700 din, turistični razred 11.000 din. Informacije »Hapag«, Ljubljana, Masarykova 12.

— **V zdraviliščih Brestovec in Klenovnik** je razpisano po eno prazno zdravniško mesto. Opozarjamo zlasti mlajše slovenske zdravnike, ki se žele specializirati kot ftizeologi, da se za izpraznjeni mesti zavzamejo. Mesti sta razpisani v Službenem listu kos 16 z dne 25. februarja 1939. Rok za vlaganje prošenj je do 15. marca.

— **Smučarski teden v Planici** bo od 12. do 19. marca t. l., ne pa od 5. do 12. kakor je bilo prej rečeno.

— **V. jugoslovanski kongres proti tuberkulozi** bo v kopališču Lipik v dneh 28., 29. in 30. maja t. l., na kar vse gg. zdravnike in krajevne edinice Protituberkulozne zveze v Ljubljani že danes opozarjamo. Z vsemi podrobnimi modalitetami tega kongresa, zlasti glede voznih olajšav, stanovanj, prehrane itd., bomo javnost pravočasno seznanili.

— **Mislinjska podružnica SPD v Slovenjem Gradcu** vabi na redni občni zbor dne 21. marca ob 20 v Sokolskem domu v Slovenjem Gradcu.

— **Za izlete v Trst ali Gorico ali Idrijo,** ki bodo 18. in 19. t. m., sprejemajo vse biljetarne Putnika prijave le do vključno 11. t. m.

— **Avtomobil je zgorel.** Iz Brežic je peljal avtoizvoščck g. Stanko Žerjav s svojim osebnim avtomobilom nekega potnika v Stari grad. Zvečer sta se vračala proti Brežicam. Pri Dolenji vasi pa je na vrhu klanca nenadoma puhnil plamen iz motorja. V par trenutkih je bil ves avto v plamenih. Šofer in njegov potnik sta hitro skočila iz avtomobila in se tako rešila. Na kraj nesreče so prihiteli ljudje in skušali ogenj pogasiti. Ker pa je pihal hud veter, je bilo gašenje brezuspešno in avto je hitro zgorel. Ostala so samo kolesa, bratniki in svetilka, vse drugo je ogenj uničil. Avtomobil je bil vreden 30.000 din, zavarovan pa je bil za manjšo vsoto.

— V **»Službenem listu«** kr. ban. upr. dravske banovine od 8. t. m. je objavljen »Pravilnik o opravljanju strokovnega izpita za pooblaščene inženirje gradbene, arhitektonske, kulturno-tehnične, geodetsko-kulturno-tehnične, strojne, ladijske in elektrotehnične stroške«, dalje »Odločba o podaljšavi roka iz odst. 1. čl. 30. pravilnika o ustanovah človekoljubnega značaja, ki se bavijo z zavarovanjem pogrebnih stroškov itd.« in »Dodatek k proračunu mestne obč. mariborske za 1939-40.«

— **Velikonočni izlet v Sofijo in Plovdiv** prireja Putnik na veliko noč od 7. do 13. aprila. Obisk sejma. Znižana vožnja: po železnici in z avtobusom 3. razreda Beograd—Sofija—Beograd 270 din, 2. razr. 485 din. Beograd—Sofija—Plovdiv—Beograd 3. razr. 350 din, 2. razr. 560 din, Niš—Sofija—Niš 3. razr. 170 din, 2. razr. 260 din. Niš—Sofija—Plovdiv—Niš 3. razr. 230 din, 2. razr. 325 din. Vožnja do Belgrada ali Niša, da se priključi izletu, je polovična po rešenju Uprave drž. železnic. Potni list je skupen. Prijave in obvestila do 1. aprila v vseh poslovalnicah Putnika.

Samomor požigalca na električnem drogu

V viničarski družini Josipa Zemljiča že dolgo časa sem ni bilo miru. Vedno so se prepirali. Ker to neznosno stanje ni prenehalo, je sklenil Josip Zemljič požgati hišo, v kateri se gode tako nevzdržljive stvari. Že večkrat prej je omenjal, da bo viničarijo zažgal, češ, da tudi žena ne bo ničesar več imela in z njo vred njegovi otroci. Do usodnega trenutka je prišlo v nedeljo dne 5. marca zvečer. Zažgal je viničarijo, ki je v kratkem času pogorela do tal. Niti najmanjše stvari niso mogli rešiti. Ker pa je vedel, da ga čaka kazen, je sklenil umoriti samega sebe. Poprej je še opisal vse svoje življenje in neznosno stanje, v katerem je bil in navedel razloge, zaradi katerih gre v smrt. Takoj prihodnji dan v ponedeljek je šel proti Ljutomeru, kjer je nekaj časa bil, proti večeru pa je krenil iz Ljutomera po cesti, ki pelje proti Murski Soboti. Med vasjo Cven in Babinci je zavil na levo, ob vodnjaku med dvema visokima lipama je sezul svoje čevlje, si omotal noge ter splezal na električni drog, na katerem je napeljan električni vod. Ko je prišel do žic, je vtaknil glavo med žice ter ga je tok pri priči ubil. Takoj je nastal kratek stik in luči so po mestu ugasnile. Potem ga je tok vrgel na zemljo. Ko so v torek dopoldne pregledovali, kje je napaka, zaradi katere je nastal kratek stik, so našli na omenjenem mestu Josipa Zemljiča z glavo v zemljo zaritega in mrtvega.

Josip Zemljič je bil pristojen v občino Kog v Slov. goricah, rojen leta 1882 in je bil sedaj v viničariji Matije Žitka.

Po državi

* **Kraljica Marija botra deveti hčerki.** Siromašnemu kmetu Teroljubu Ninkoviču v Brodski se je rodila deveta hčerka. Botrstvo novorojenke je blagovolila prevzeti Nj. Vel. kraljica Marija, ki je poslala h krstu svojega zastopnika polkovnika Aleksandra Stojičeviča, ki je po krstu obiskal kočo kmeta Ninkoviča. V ljudski šoli je bilo prirejeno slavnostno kosilo v čast kraljičinega odposlanca. Pri krstu je novorojenka dobila ime Jelena, Nj. Vel. kraljica Marija pa ji je darovala zlato verižico s križem in zlato uro.

* **Dr. Andrija Štampar imenovan za vseučiliškega profesorja.** Iz Beigrada poročajo, da je bil z ukazom kraljevega namestništva na predlog prosvetnega ministra imenovan za rednega profesorja na medicinski fakulteti v Zagrebu generalni inšpektor ministrstva za narodno zdravje in socialno politiko v pokoju dr. Andrija Štampar.

* **Begunci iz Nemčije potujejo pod zastavo republike Panama.** Na Sušak je priplul parnik »Colorado«, ki ima mednarodno posadko, poveljnik pa je Grk. Plove pod zastavo republike Panama. »Colorado« je majhen parnik 320 ton, star in zapuščen. Naročen je bil za skupino beguncev iz Nemčije, pretežno z ozemlja bivše Avstrije. Pretekli torek je s posebnim vlakom prišlo na Sušak 360 beguncev iz Nemčije. Vkrcali so se na parnik »Colorado«, ki je takoj nato odplul.

* **Novo carinarnico** bodo zgradili v Dubrovniku. Te dni se je mudila v Dubrovniku posebna komisija, ki je izbrala prostor za zgradbo nove carinarnice. Carinarnica bo stala blizu obale, kjer so danes skladišča premoga Dubrovniške parobrodne družbe.

* **Avtomobilska nesreča.** Na cesti med Ogulinom in Novim se je prevrnil v obcestni jarek tovorni avtomobil, last Tatalovića iz Drežnice, ki je vozil drva v Ogulin. Na avtomobilu je bilo par delavcev. Eden izmed delavcev je bil takoj mrtev, ostali s šoferjem vred so pa ranjeni. Avtomobil je popolnoma razbit.

* **Tri in polletna deklica tehta 45 kilogramov.** Na okrajno glavarstvo v Šibeniku je pripeljal kmet Mate Mačukat iz Vodice svojo hčerko Zorko staro tri leta in pol, ki je že pravo dekle. Tehta 45 kg in je čudovito razvita. Ker je Mačukat siromašen človek, bi rad pomagal Zorki in ostalim članom svoje družine. Zato je prosil za dovoljenje, da bi smel Zorko kazati okrog po svetu kot redkost. Mala Zorka je tudi umsko bolj razvita kakor ostali otroci v teh letih.

* **Nesreča na motornem kolesu.** Blizu Belgrada se je zgodila huda nesreča. Rudolf Jamšek je kupil novo motorno kolo, pa se je že prvi dan z njim ponesrečil. Zavozil je v obcestni kamen in kolo se je večkrat prevrnilo. V prikolici se je peljala njegova 13 letna sestrična Terezijo Ograjnišek. Oba sta hudo poškodovana. O Ograjšnikovi zdravniki dvomijo, da bi ozdravela.

* **Novo okrožno sodišče v Slavonskem Brodu.** Te dni so imeli brodski odvetniki dve konferenci, na katerih so razpravljali o vprašanju okrožnega sodišča v Slavonskem Brodu To vprašanje je že dolgo časa na dnevnem redu in sta dve možnosti, t. j. da se okrožno sodišče iz Slavonske Požege premesti v Slavonski Brod, ali pa se v Brodu ustanovi novo okrožno sodišče. Proti prvi kombinaciji ostro nastopajo odvetniki in meščani iz Slavonske Požege. V kratkem bo šla v Belgrad posebna deputacija k pravosodnemu ministru in zahtevala ustanovitev okrožnega sodišča v Slavonskem Brodu.

* **Družinska žaloigra v Zemunu.** Dne 16. novembra preteklega leta je imel ugledni zemunski zdravnik dr. Dimitrije Popovič krstno slavo, na katero je povabil okrog 50 prijateljev in znancev. Njegova kuharica, 29 letna Ivanka Szanto, je imela polne roke dela. Pomagala ji je njena prijateljica Jelena Švinger. Malo pred poldne je prišel k Ivanki njen mož, 39 letni mesarski pomočnik Peter Szanto, doma iz Brestovca pri Daruvarju, ki je zadnjih pet tednov živel ločeno od svoje žene in je že teklo postopanje za ločitev zakona. Peter je takoj navalil na svojo ženo in ji zasadil nož v vrat in dvakrat v prsa. Z nožem je zabodel tudi Jeleno Švinger, ki je hotela pomagati Ivanki. Nato se je hotel zabosti z nožem tudi samega sebe, pa mu je to preprečil dr. Popovič. Ivanka je takoj umrla v bolnišnici, Jeleni so morali odrezati levo roko, Szanto pa si je tudi v zaporu skušal vzeti življenje. Te dni je okrožno sodišče v Mitrovici obsodilo Szanta na 12 let in pol robije.

* **Mrtvega so našli** v gozdu pod listjem Ivana Stankiča iz Kovačevca, občina Rača. Na truplu ni bilo nobenih ran, samo na vratu so opazili plave odtiske prstov. Sodijo, da je bil nesrečni Stankič zadavljen.

* **Kako si je šolski upravitelj skušal vzeti življenje.** Upravitelj ljudske šole v Mrkonjič gradu Vlado Smiljanič je bil živčno bolan in se je skušal usmrtiti. Najprej se je udaril sedemkrat s sekiro po glavi. Nato si je z nekim topim predmetom prerezal žile na obeh rokah, ker pa še ni umrl, je hotel skočiti skoji okno drugega nadstropja šolskega poslopja. Ko je že odprl okno, se je pa nezavesten zgrudil na tla. Našel ga je šolski sluga, ki je prišel čistit sobo Takoj je poklical zdravnika, ki mu je nudil prvo pomoč, nato ga pa v avtomobilu poslal v bolnišnico v Banja Luko. Na njegovi mizi so našli nekaj poslovilnih pisem, ki jih je napisal že pred tremi dnevi.

* **Slučajno prijeta razbojniška tolpa.** Orožniški podnarednik Ivan Pleše iz Podravske Slatine je bil te dni službeno v Bakiču pri Slatini. Tam je naletel na štiri sumljive osebe. Na enem izmed njih je prepoznal zeleni lovski suknjič, ki je bil pred kratkim ukraden v Slatini, zato je vsem štirim napovedal aretacijo. Ker je bil orožnik sam, so vsi štirje pobegnili. Pleše je klical na pomoč in zbrali so se kmetje, ki so oboroženi z vilami in lopatami začeli zasledovati begunce. Po dolgem lovu so tri prijeli, četrtemu se je pa beg posrečil. Pri zasliševanju se je pokazalo, da je podnarednik Pleše napravil dober lov, ker so bili aretirani najnevarnejši razbojniki tega kraja, ki so bili ljudstvu znani pod imenom »zadnji hajduki Slavonije«. Aretirani so bili Dragutin Babič, Peter Martinelli in Gjuro Krivič. Četrtemu razbojniku Gjuri Kovačeviču se je posrečilo pobegniti. Vsi štirje so sedeli že po več let v kaznilnicah zaradi ropov in vlomov. Tolpa je pripravljala umor učitelja Franja Žilavega iz vasi Pčeliči pri Virovitici. Po svojem zaupniku Trbojeviču so razbojniki zvedeli, da ima učitelj v železni škatlji v omari spravljenih 70.000 din in so sklenili, da ga ubijejo in oropajo. Žilavega bi naj ubil Gjuro Krivič, ki je bil poglavar tolpe, medtem bi pa ostali izropali učiteljevo stanovanje. Denar bi si nato v hiši Trbojeviča razdelili.

* **Prijeti cigani — morilci.** Včeraj smo poročali, da so bile v Petrovgradu na zverinski način umorjene tri ženske: žena, mati in stara mati kmeta Bukorja. Osumili so tega zločina cigane, ki so jih zaprli, in sicer osem ciganov in dve ciganki. Cigani so pred dvema letoma od Bukorja kupili kravo, ki pa je kmalu poginila. Zahtevali so od Bukorja denar nazaj, toda Bukor jih je zavrnil. Nato so mu prisegli krvavo maščevanje. Dne 2. marca so vdrli cigani v Bukorjevo hišo in s sekirami pobili vse tri ženske. Bukorja samega ni bilo doma in tako je ušel maščevanju ciganov. Med zaslišavanjem so ugotovili, da ima eden izmed aretiranih ciganov, Bandika Stojkov, na vesti štiri roparske umore. S ciganom Milošem Petrovičem je leta 1933 umoril v Srbskem Itebeju zakonsko dvojico Sava in Jeleno Smiljanič, s ciganom Dušanom pa leta 1934 v Bašaidu 80 letnega Milutina Grujiča in njegovo ženo. V Grujičevi hiši sta morilca uplenila 700.000 din.

* **Samomor gimnazijskega profesorja.** V Zemunu se je obesil gimnazijski profesor Alfred Remer. Pokojni je bil med dijaki zelo priljubljen. Ker ni zapustil nobenega poslovilnega pisma, ne vedo, kaj ga je gnalo v smrt. Pokojni je bil zelo nesrečen človek.

Ljubljana, 9. marca

Gledališče

Drama. Četrtek, 9. marca: »Upniki, na plan!« Red Četrtek. — Petek, 10. marca: Zaprto.

Opera. Četrtek, 9. marca: »Frasquita«. Izven. Znižane cene od 24 din navzdol. — Petek, 10. marca: Zaprto. (Gostovanje v Celju.)

Radio Ljubljana

Četrtek, 9. marca: 12 Dalni kraji v glasbenih slikah (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Bežigrajski pevski zbor — 14 Napovedi — 18 Domač koncert Radij. orkestra — 18.40 Slovenščina za Slovence (g. dr. R. Kolarič) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura — 19.50 Deset minut zabave — 20 Pilihov šramel-kvartet in Radijski orkester — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Citraški trio »Vesna«

Drugi programi

Četrtek, 9. marca: Belgrad: 20 Baranovičeva proslava — 21.30 Tamburice — 22.15 Vok. koncert — **Zagreb:** 20 Opera — **Praga:** 18.25 Vojaška godba — 19.30 Igra — 21.10 Muzorgskega »Boris Godunov« — **Sofija:** 19 Pevski konc. 19.30 Ork. konc. — **Varšava** 19 Pisan konc. — 21 Violina — 21.50 Plošče — 23.05 Nar. gl. — **Budimpešta:** 19.45 Cing. ork. — 20.50 Lisztove skladbe — 22 Jazz — 23 Vojaška godba — **Trst-Milan:** 17.15 Vok. konc. — 21 Violina — 21.40 Igra — **Rim-Bari:** 21 Opera »Fedora« — **Dunaj:** 20.10 Igra »Sodišče v stolnici« — **Berlin:** 20.10 Plesni večer — **Königsberg:** 20.10 Miegelov večer — 21.10 Operetna gl. — **Vratislava:** 20.10 Ork. konc. — **Köln:** 20.10 Od plesa do simfonije — **Frankfurt:** 20.15 Konc. po željah — **Beromünster:** 20 Cerkv. gl. — 21 Igra — 21.45 Kvartet.

Prireditve in zabave

Glasbena literatura za kitaro ima celo vrsto originalnih skladb, ki so jih napisali največji glasbeni mojstri svoje dobe. Z ozirom na to opozarjamo na kitaristični solistični večer, ki ga bo izvajal naš znani kitarist Stanko Prek v ponedeljek, 13. t. m. ob 20 v mali dvorani Filharmonije. Vstopnice so na razpolago v knjigarni GM, cene od 20 din navzdol.

Nastop slavnega pianista Nikolaja Orlova v Ljubljani bo v petek, dne 10. t. m. v veliki filharmonični dvorani ob 8 zvečer. Petkov koncert bo tretji koncert Nikolaja Orlova v teku zadnjih 10 let v Ljubljani. Predprodaja vstopnic v knjigarni GM.

»Konec poti« je naslov Sherriffove vojne drame v 6 slikah v prevedbi Otona Zupančiča, katero uprizori Frančiškanska prosveta M. O. v Ljubljani na svojem XLII. prosvetnem večeru v soboto, 11. t. m. ob 8 zvečer v frančiškanski dvorani.

Predavanja

Moški odsek Salezijanske prosvete priredi drevi ob 20 važno predavanje v Mladinskem domu na Kodeljevem.

Prosvetno društvov Trnovo. Na XIV. prosvetnem večeru v sredo 8. marca ob 8 zvečer bo predaval g. dr. Gogala Stanko o vzgojnih vrednotah krščanstva.

O vprašanju industrializacije v Jugoslaviji bo govoril g. Janko Traven v četrtek, 9. marca ob 8 zvečer v restavraciji »Pri šesticí« pod okriljem Društva absolventov drž. trg. šol v Ljubljani. — Takoj po predavanju bo izredni občni zbor.

Francoski institut bo imel pod pokroviteljstvom g. francoskega konzula v petek, 10. t. m. točno ob 18 v kinu Union filmsko predavanje o potovanju g. Daladiera po Severni Afriki. Vstop brezplačen.

Sadjarska in vrtnarska podružnica Ljubljana-Vič ima danes ob 19.30 v telovadnici šole zadnje predavanje v tej sezoni. Predava referent za kmetijstvo kr. ban. upr. g. Kafol o ureditvi domačih vrtov.

Sestanki

Barjansko okrožje ZFO. III. okrožni mladčevski sestanek bo v nedeljo 12. t. m. ob pol 11 v Akademskem domu (Miklošičeva c. 5). Poleg zelo zanimivih točk bo predavanje g. dr. Capudra o organizaciji. Udeležba je za vse mestne odseke strogo obvezna; vabljeni so tudi okoliški.

Fantovski odsek sv. Peter ima drevi ob 8 redni sestanek s predavanjem.

FO Šiška. Drevi ob 20.15 v samostanski dvorani redni fantovski sestanek.

Združenje davčnih izvrševalcev, ljubljanska sekcija, ima dne 12. t. m. ob 10 dopoldne svoj V. redni občni zbor v restavraciji »Novi svet« — Prešernova soba — na Gosposvetski cesti 14.

Strokovna zveza poljedelskega delavstva v Ljubljani ima sestanek ljubljanskih vrtnarskih uslužbencev in ostalih poljedelskih delavcev v nedeljo 12. marca ob 10 dopoldne v predavalnici Delavske zbornice, Čopova ulica, II. vhod, levo, pritličje.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva c. 20 in mr. Murmayer, Sv. Petra c. 78.

Anekdota

K Mozartu je prišel nekega dne pianist, ki je bil kljub svoji mladosti že zelo sloveč, in ga je prosil, da bi ga učil v komponiranju. »Jaz bi včasih tudi sam rad kaj komponiral,« gospod mojster, »povejte mi vendar, kako naj začnem.«

»Počakajte še,« je dejal Mozart, »vi ste še mnogo premladi.«

»Saj ste vi tudi še veliko prej komponirali!«

»Gotovo,« je odgovoril Mozart, »ampak spraševal nisem.«

V Kanadi pa golmani takole žogo love.

Ljubljana

Pred občnim zborom Električne zadruge v Šiški

Naravno je, da po tako dolgih in razburljivih zavlačevanjih, ki jih pa ni zakrivila in tudi nikdar želela sedanja uprava zadruge, sedaj vlada med člani te in one strani nekak nemir, ko bo treba na občnem zboru z vso resnobo in odgovornostjo odločati o nadaljnji usodi zadruge. Tudi najbolj strastni in nerazsodni pristaši te ali one struje se z večino zavedajo, da je vsiljevanje političnih primesi z gotove strani samo škodovalo pametnemu razvoju tega gospodarskega vprašanja, ki se tiče tako velikega števila članstva in koristi pristašev raznih strank. Vse članstvo in tudi vsa javnost pa k sreči že prav dobro ve, da uprava ni strankarska ali pristranska, saj vendar v njej sede pristaši raznih političnih prepričanj, ki so pa doslej vedno soglasno odločali o vseh perečih vprašanjih zadruge.

V upravi sami se glasovi nikdar niso delili po političnem prepričanju. Kakor že povedano, so bili vsi sklepi soglasni. Opozicija je seveda skušala izkoristiti vse možnosti za uveljavljenje svojih upravičenih ali neupravičenih zahtev in je tako pri iskanju potov zapeljala svoj voz na politično polje. Danes smo že tako daleč, da se tudi opozicija že zaveda, kako mnogo je s tem svojim korakom pripomogla, da najvažnejša vprašanja še vedno niso rešena. Z justamentnim stališčem in z večnim pritoževanjem bi bil tudi zaključek vprašanj odložen za večno. S tem prepričanjem naj se članstvo v nedeljo udeleži občnega zbora in prav naglo bosta obe danes tako nasprotni si struji našli pravo pot k obojestransko zadovoljivemu zaključku.

Da pa člani ne bodo prišli na občni zbor z zmotnimi predsodki, naj upoštevajo nekaj dobrohotno mišljenih pojasnil in neovrgljivih ter neizpremenljivih dejstev.

Če bi na primer kdo na občni zbor prišel s prepričanjem, da sedanja uprava ni imela pravice skleniti pogodbe z mestno občino ljubljansko, bi to njegovo zmotno prepričanje spet lahko škodilo stvari in jo zavleklo. Vse sodne instance namreč morajo razsojati zadružne spore samo na podlagi zadružnih pravil. Pravila naše zadruge pa na strani 18 v točki 35, drugi odstavek, sklepanje pogodb za nakup in prodajanje nepremičnin popolnoma prepuščajo edino skupnim sejam načelstva in nadzorstva. Pri tem pripominjamo, da § 37 zadružnih pravil, ki našteva predmete sklepanja občnega zbora, ne omenja z nobeno besedico sklepanja pogodb, ki je tako pridržano edino skupnim sejam. V tem pogledu so pravila tako jasna, nedvoumna in točna, da je vsak spor in prerekanje o tej pravici popolnoma nemogoč. Drago zavzemanje za nesporno stvar bi bila samo brezplodna potrata časa in denarja.

Škodljiva bi bila tudi vsaka nepremišljena trma, ki je vedno nedostopna razsodnosti in zato le prelahko škoduje pri takih vprašanjih, o kakršnih bo moral odločati občni zbor. Še vedno je morda nekaj takih premalo premišljenih ali celo nekaj zapeljivih članov, ki nikakor ne morejo ali nočejo razumeti, da je bila zadruga z vsemi okolnostmi prisiljena skleniti pogodbo z mestno občino. Zato navajamo samo nekaj najbolj prepričljivih dokazov.

Leta 1919 je mestna občina ljubljanska dovolila zadrugi obratovanje samo do preklica. To dovoljenje je pa mestna občina tedaj zvezala tudi s pristavkom, da ne prevzame nobene obveze za prevzem zadružnega omrežja, če bi bilo to dovoljenje preklicno. Leta 1926 je morala zadruga ponovno pristati na tako dovoljenje, a leta 1927 je mestna občina že prvič preklicala to dovoljenje in hkrati zahtevala odstranitev zadružnega omrežja. Proti temu ni imela zadruga nikakih izgledov na kakršenkoli uspešen pravni lek. Kar se je zadruga zavezala, je morala po pravici tudi izpolniti. Vsaka tožba z mestno občino bi bila zato izgubljena.

Enako je imela naša zadruga tudi pogodbo z elektrarno Česenj glede dobave toka. Pogodba je bila veljavna do leta 1935 s pripombo, da se lahko podaljša. Upoštevajoč med mestno občino ljubljansko in elektrarno Česenj je uprava svojo pogodbo z elektrarno Česenj podaljšala za dve leti do konca leta 1937. Že leta 1934 je pa elektrarna Česenj prešla v last mestne občine ljubljanske z vsem omrežjem in z vsem proizvajalnim tokom. Tako bi naša zadruga ostala s 1. januarjem 1938 **brez toka.** Zato ja zadružni občni zbor leta 1937 naročil upravi zadruge, **da uprava do konca leta 1937** mora skleniti pogodbo z mestno občino ljubljansko. To je uprava tudi storila natanko po sklepu občnega zbora. Prej citirana točka zadružnih pravil je pa upravi dala edino in popolno pravico za sklepanje pogodbe, ki jo prav zato ni mogoče razveljaviti, ker je pogodba pravilno sklenjena.

Uprava ima prav težko nalogo in naj se na občnem zboru zaveda vse svoje odgovornosti. Taka uprava, kakršna je danes, se gotovo tudi zaveda vse svoje odgovornosti, prav tako pa tudi svojih dolžnosti do vsega članstva, zato si bo pa tudi vsestransko prizadevala, da članstvo umiri z obojestransko zadovoljivim in edino mogočim zaključkom v korist vsega članstva.

Boj med trgovci z živino in mesarji

Prejšnji teden smo poročali o prodaji cenene slanine, namreč po 12 din na ljubljanskem trgu. Poročali smo tudi, da so neznanci v noči pred prodajo polili stojnico z neprijetno kislino ter jo demolirali in razbili skoraj vse, kar so našli pripravnega.

V sredo se je prodaja cenene slanine ponovila. Stojnice seveda topot nihče ni demoliral, ker je bila čez dobro zastražena. Naval gospodinj in tudi moških kupcev na slanino po 12 din je bil ogromen. Mesarji zatrjujejo, da ta slanina ni toliko vredna kakor ona, ki jo prodajajo sami, ker je to slanina nekakšnih manjvrednih hrvatskih prašičev, ki daje več ocvirkov kakor masti. Mesarji sami so prodajali danes slanino po 14 do 16 din kg in so se še nekako pohvalili s kupčijo. Ena sama stojnica pač ne more zadostiti vsem potrebam Ljubljane po maščobi.

Res je hvalevredno, da se v Ljubljani pojavlja tendenca po znižanju cene maščobi, toda ta nož je nabrušen na obe strani. Če Ljubljančani ne bodo hoteli kupovati svinjskega mesa in slanine po dosedanjih cenah, bodo morali pač kmetje s cenami prašičev navzdol, kar pa se ne bo zlepa zgodilo, ker imajo kmetje sedaj tudi druge trge za prodajo. Ceneno slanino in prašičje meso so spravili na ljubljanski trg nekateri veletrgovci z živino, ki so pod bog ve kakšnimi pogoji kupili prašiče na Hrvatskem. Med trgovci z živino in ljubljanskimi mesarji že dolgo časa traja nekak prikrit boj. Veletrgovci bi radi prodajali mesarjem le očiščene prašiče pod težjimi pogoji, mesarji pa bi radi veletrgovce kot posrednike izločili. Ker se mesarji — namreč kar je močnejših — otresajo veletrgovcev, so ti pričeli z dumpingom svinjskega mesa in slanine. Baje imajo pripravljen fond 200.000 din, da onemogočijo konkurenčno sposobnost večine neposlušnih mesarjev. Konzumentom je končno vseeno, kdo prodaja slanino, glavno je, kakšna je kvaliteta in kakšna je cena. Bati pa se je, da bi zmagali v tej borbi veletrgovci in bi Ljubljančanom trenutno ugodne cene za slanino potem povrnili na drug način in preplačali sedanji dumpinški fond, ker bi potem veletrgovci imeli v Ljubljani kartelni monopol na prodajo slanine in mesa v Ljubljani.

To je pravo ozadje sedanje borbe na trgu!

*

l **Zadnja pot ge. Tilke Šarabonove.** Včeraj ob pol 5 popoldne je bil izpred zavetišča sv. Jožefa na Vidovdanski cesti 9 pogreb pokojne ge. Tilke prof. dr. Šarabonove. Pogreb je bil izraz prisrčnega sočustvovanja z užaloščenim soprogom in sinom ter spoštovanja do vrle pokojnice. V mrtvašnici zavetišča sv. Jožefa je župnik g. Košmerlj ob asistenci blagoslovil truplo, nakar je pevsko društvo »Ljubljana« pod vodstvom g. Koporca zapelo žalostinko »Človek gleje«. Razvil se je nato velik sprevod, v katerem je šla najprej mladina samostanskih ženskih šol, nato pevsko društvo »Ljubljana« s častnim predsednikom g. Šturmom predsednikom g. dr. Logarjem in pevovodjo g. prof. Koporcem na čelu. V sprevodu je bilo mnogo lepih vencev, ki so jih poklonili spoštovalci pokojnice in prijatelji g. prof. dr. Šarabona ter razne organizacije. Za krsto je šlo izredno veliko število ljubljanskih gospa, predvsem skoraj popolno Krščansko žensko društvo z go. banico dr. Natlačenovo na čelu, dalje zastopnice raznih drugih krščanskih prosvetnih in dobrodelnih organizacij ter drugo ljubljansko ženstvo. Za gospemi so šli zelo številni gospodje, med katerimi smo videli zelo odlične predstavnike naših oblasti, zlasti prosvetnih organizacij, ter drugih uglednih osebnosti. Žalni sprevod je zaključila močna skupina učencev prof. dr. Šarabona. Vrli pokojnici naj sveti večna luč!

l **Plemenit dar.** Namesto venca na grob gospe Marije Schulzeve sta darovala Jožef in Cecilija Novačan, posestnika v Bezenškovi u. 32, za otroško zavetišče v Zeleni jami 100 din. Vincencijeva konferenca Srca Jezusovega se za plemeniti dar najprisrčneje zahvaljuje.

l **Mestni finančni in trošarinski oddelek v novih prostorih.** Po izselitvi tvrdke I. C. Mayer iz hiše meščanske imovine so se v izpraznjene prostore v pritličju naselili trgovci, izpraznjeni prostori v I. nadstropju pa so se uporabili za nujno razširitev uradnih prostorov finančne in trošarinskega oddelka mestnega poglavarstva v Ljubljani. Uradi teh oddelkov bodo sedaj smotrno razvrščeni v enem nadstropju in bodo imeli skupen vhod v finančni oddelek (iz Nabrežja 20. septembra, vhod v trošarinski urad pa iz Pogačarjevega trga. Trošarinski oddelek ima prostore ob Lingarjevi ulici, finančni oddelek pa ob ostalih treh frontah poslopja. Poslovanje za stranke v novih prostorih prične v sredo, 8. marca 1939 in od tega dne bo tudi edini dohod v finančni in trošarinski oddelek mestnega poglavarstva iz Lingarjeve ulice 1, na kar se občinstvo opozarja. Vhod v tehnični oddelek mestnega poglavarstva (II. nadstropje poslopja meščanske imovine) ostane še vedno na Nabrežju 20. septembra; vendar se morejo stranke, ki imajo istočasno opravke tudi v finančnem ali trošarinskem oddelku, poslužiti tudi stopnišča iz Lingarjeve ulice 1.

l **Dobavo bencinske črpalke** je razpisalo mestno poglavarstvo in je bil razpis objavljen v sredo v »Službenem listu«. Mestna občina porabi za svoje tovorne, škropilne, reševalne, gasilske in osebne avtomobile okrog 40.000 litrov bencina na leto, saj samo škropilni avtomobili poleti, ko je treba najbolj škropiti ulice in ceste, porabijo 20.000 l bencina. Pri taki množini se pa že precej pozna vsako povišanje cene in zato je mestno poglavarstvo sklenilo postaviti lastno črpalko, ki bo tako velika, da bo mogoče v njo izpraznili celo železniško cisterno bencina. Na ta način bo mestna občina odslej dobivala bencin po najnižji mogoči ceni. Zgraditev bencinske črpalke pa je tudi nujno potrebna predvsem zaradi varnosti pred ognjem na mestni pristavi, kjer je bil do sedaj bencin vskladiščen na zelo primitiven način, da so bili vedno v strahu pred ognjem. Bencinska črpalka bo postavljena na mestni pristavi.

l **Gozdni požari** se pomladi in poleti večkrat pojavljajo in zato mestno poglavarstvo opozarja na § 40. gozdnega zakona, da se brez najstrožjega nadzorstva po gozdovih in blizu njih ne sme kuriti. Prepovedano je tudi nepotrebno požiganje pašnikov zaradi nevarnosti požarov v sosednjih gozdovih. Prav tako je prepovedano po mestnih nasadih, v gozdovih in na pašnikih odmetavanje neugašenih vžigalic, ostankov cigaret in smotk. Kdor bi na kateri koli način bodisi iz nemarnosti ali neprevidnosti povzročil gozdni požar ali se ne bi ravnal po predpisih te objave, bo moral povrniti vso nastalo škodo ter bo proti njemu uvedeno kazensko postopanje. Starši so odgovorni za škodo, ki bi jo zaradi nezadostnega nadzorstva napravili njihovi otroci. Vsakdo, ki zapazi ogenj v gozdu, ga mora, če je le mogoče, pogasiti, sicer pa takoj naznaniti bližnjim prebivalcem, da obveste gasilce, po tujih občinah pa župana in lastnika gozda. Občina mora nemudoma pozvati občane, da gredo takoj pomagat gasit. Kdor bi se brez tehtnega vzroka ne odzval pozivu, ga zadene postavna kazen. V ljubljanski občini morajo sprehajalci posebno paziti na vžigalice in cigarete, prav tako pa tudi na otroke, da ne zažgo nasadov.

Prireditve na deželi

Dramatični odsek Prosv. društva v Preddvoru ponovi krasno Ogrizovičevo dramo v 3 dejanjih: »Hasanaginica«, v nedeljo, 12. marca ob pol 4 v Ljudskem domu v Preddvoru.

Sv. Miklavž na Dravskem polju. Predavanje o živinozdravstvu bo v nedeljo, 12. t. m. ob 14 v šoli. Predaval bo višji veterinarski svetnik gosp. Škofič iz Maribora.

Prosvetno društvo Sv. Miklavž na Dravskem polju. V nedeljo 12. t. m. bo ob 2 popoldne predavanje o »živinozdravstvu«. Predaval bo strokovnjak g. višji veterinarski svetnik Škofic iz Maribora. Predavanje bo v šoli.

Celje

c **Trgovce vabimo, da se drevi ob 7 zanesljivo udeleže redne skupščinen Združenja trgovcev za mesto Celje v mali dvorani Narodnega doma.**

c **Koncert pevskega zbora Glasbene Matice ljubljanske** ima namen podati celjskemu občinstvu vrsto najpomembnejših del naše zborovske literature. Na sporedu so zastopani z mešanimi zbori skladatelji: Lajovic, Foerster, Adamič, Koporc in dr. Švab. Sodeluje sopranistka Ljudmila Polajnarjeva. Seznanili bomo Celjane predvsem z belokranjskimi narodnimi v obdelavi Matije Tomca. Na sporedu pa sta tudi dva Medmurska motiva in Mokranjčev Rukovet. Cene sedežem pri koncertu so določene od 25 din navzdol in se dobe vstopnice v knjigarni Goričar v Celju. Začetek ob četrt na 9 zvečer.

c **Ljubljanska opera** bo gostovala v Celju v petek 10. marca ob pol 8 zvečer v mestnem gledališču.

c **Zaradi nujnih del na omrežju** bo mestna elektrarna ukinila dobavo toka v nedeljo 12. marca, in sicer za mesto od 7 do pol 11 dopoldne, za okolico in Babno pa od 7 do 1 popoldne.

c **Sredpostni sejem** bo v Celju v soboto dne 18. marca. Ta dan bo živinski in kramarski sejem.

c **Zvezina strelska družina** ima drevi ob pol 8 v klubovi sobi v Celjskem domu svoj redni občni zbor.

c **S kolom so mu polomili roki.** V Poderedi sta dva brata napadla 30-letnega sina posestnika Moškona Jožeta in ga obdelala s kolom tako hudo, da sta mu zlomila dvakrat levo in enkrat desno roko.

Srečka državne razredne loterije št. 16.154, prodana v Celju, zadela 200.000 din. Kupljena pri Milan Lavrič, Beograd, Pašičevo 20

c **Vodovodni studenec na otroškem igrišču** na Masarykovem nabrežju bo napravil v teh dneh tehnični oddelek mestnega poglavarstva. Pri otroškem igrišču so razširili tudi pota. Lepo bi bilo, če bi se ob potih posadile rože, nato pa napravile potrebne ograje, da ne bi otroci tega uničili.

c **Združenje obrtnikov sedlarjev in tapetarjev v Celju** je imelo v nedeljo 26. februarja 1939 v hotelu pri »Pošti« v Celju svoj redni letni občni zbor, ki je bil zelo dobro obiskan, ker je bilo navzočih nad 70 odstotkov članov. Med drugim je bila izvoljena nova uprava s predsednikom gosp. Josipom Jugom, sedlarsko-tapetarskim mojstrom v Žalcu na čelu. Obravnavalo se je vprašanje starostnega zavarovanja mojstrov, zatiranje šušmarstva itd.

c **Nesreča v Westnovi tovarni.** Pri delu v Westnovi tovarni je stroj zagrabil za roko 15-letnega delavca Štanteta Rudolfa iz Velike Pirešnice in mu strgal sredinec desne roke.

c **S kozolca je padel** v Dramljah 66-letni občinski revež in si zlomil desno roko v zapestju.

c **S sekiro je odsekal** tri prste na desni roki pri igranju svojemu triletnemu bratu Vinku Gaberšku iz Rogaške Slatine.

Gorske vasi v okolici Chamonixa pretresa huda smučarska nesreča, ki se je zgodila v tamošnjih gorah. Trije smučarji so v dneh, ko so vladali snežni viharji, izginili, in ni za njimi nobenega sledu. Več moštev jih išče v gorah. Boje se, da so so jih zajeli plazovi. (Na sliki eden izmed reševalnega moštva pri napornem iskanju)

Maribor

Ali so v stolnici freske?

Stroške za preureditev cerkvene notranjosti nosi škof. ordinariat

Maribor, 8. marca.

Z velikim zanimanjem spremljajo Mariborčani dela na stolni in mestni župnijski cerkvi svetega Janeza Krstnika. Izsledena so bila že do sedaj pri odstranitvi zunanjega ometa zanimiva odkritja. O mariborski stolnici nismo imeli do sedaj nobenih načrtov in opisov ter se je samo domnevalo, na kak način je cerkev nastajala ter se v teku raznih dob s prezidavami razvijala. Sedaj pa je mogoče natančno ugotoviti te razvojne dobe in večkratne prezidave. Iz romanskega jedra, ki je sedaj dobro razvidno, je zrastla gotska stavba, ki pa se je v teku stoletij zopet v obliki in velikosti izpreminjala. Poleg teh razvojnih razdobij so zanimiva tudi odkritja lepih gotskih oken, ki so bila pri prejšnjih prezidavah zazidana. Tako okno je bilo odkrito pod ometom in zidovjem na južni, drugo pa na zapadni strani. Pri obeh so značilni okenski okvirji iz rezanega kamna. Ta zazidana okna bodo najbrž zopet odprli.

Dosti bolj zanimiva odkritja kakor na zunanjih stenah se pričakujejo v cerkveni notranjosti. Te dni so že začeli nameščati v stolnici poleg kora ogromne odre na obeh straneh glavne ladje. Odre postavlja tvrdka Nassinbeni. Segali bodo do stropa, da bo zamogel potem slikar Peter Železnik iz Ljubljane, ki je strokovnjak za iskanje starih slik pod ometom, začeti s vojim zanimivim delom. Preiskal bo namreč vso cerkveno notranjost za starimi freskami. Univ. prof. dr. Stele in banovinski konservator dr. Mesesnel, ki bosta ta dela vodila, domnevata, da je bila tudi mariborska stolnica pred stoletji okrašena s freskami, katere pa so potem zaradi nerazumevanja pobelili. Na sličen način so prišli do lepih odkritij v cerkvah v Celju in Kranju, kjer so sedaj restavrirane freske najlepši okras teh svetišč. Tudi v mariborski stolnici bodo freske restavrirali, če jih bodo odkrili. Obenem pa bo tudi v notranjosti cerkve odluščen omet in belež ter bo notranjost popolnoma prenovljena. Stroške za prenovitev notranjosti bo nosil škofijski ordinarijat, dočim skrbi za prenovitev zunanjosti cerkvenokonkurenčni odbor. V notranjosti bodo obnovitvena dela najprej v glavni ladji, nato v presbiteriju, v stranskih ladjah in v zakristiji.

m **Zaradi popravil v stolnici** odpade ob delavnikih do nadaljnjega sv. maša ob 9. Dokler bodo trajala popravila v notranjosti cerkve, bosta med tednom dve maši ob 7.30 in ob 8. Red službe božje ob nedeljah in praznikih ostane nespremenjen.

m **Ponovitev razglasitev vojaškega razporeda** bo v nedeljo 12. t. m. na vojaškem vežbališču na Teznem ob vsakem vremenu od 7 zjutraj do pol 18 zvečer. Razglasitve se morajo udeležiti vsi oni obvezniki, rojeni od leta 1889 do 1918, ki so vojaško pristojni v Maribor ter stanujejo v mestu ali neposredni okolici ter se pretečeno nedeljo razglasitve razporeda niso mogli udeležiti.

Gradi za madrace in rolete

tkanine za pohištvo in zavese dobavlja najceneje

»Obnova« — F. Novak, Jurčičeva ul. 6.

m **Zborovanje mariborskih rezervnih častnikov** je bilo v ponedeljek zvečer v dvorani hotela Novi svet. Občni zbor je vodil predsednik Perhavec, udeležila pa sta se ga zastopnik poveljnika mesta polkovnik Maras in zastopnik poveljnika 45. p. polka stotnik Apostolović. Tajniško in blagajniško poročilo sta podala V. Korbar in Ciril Grešak. Mariborski podoodbor šteje 206 članov. Pri nadomestnih volitvah so bili izvoljeni v odbor: Perhavec kot predsednik ter člani Bertoncelj, Grešak, Aljančič in Žula, v nadzorni odbor pa Kramberger in Rapotec.

m **Trgovska samopomoč** bo imela občni zbor drevi ob 20 v gremijalni dvorani Jurčičeva ulica 8/I.

m **Tečaj za zatiranje škodljivcev in bolezni ter škropljenje sadnega drevja** bo v soboto, dne 11. marca na vinarski in sadjarski šoli v Mariboru. Tečaj traja od 8 do 12 ter od 14 do 18.

m **Predstava Sofoklejeve tragedije »Kralja Ojdipa«,** ki jo bodo igrali dijaki tukajšnje klasične gimnazije, bo prihodnjo sredo, 15 marca v mariborskem gledališču.

m **SK Maraton, atletska sekcija.** Zaradi bližnjih tekmovanj se pozivajo vsi atleti na sestanek danes ob pol 20 na Livado!

m **Koncert godalnega kvarteta realne gimnazije** bo v soboto dne 11. marca ob 20 v prostorih Ljudske univerze. Čisti dobiček je namenjen Dijaški kuhinji.

m **Ljudska univerza.** Jutri, v petek, predava doktor Evgen Spektorski, univ. prof. iz Ljubljane o francoskem pojmovanju države.

m **V zapestju mu je odrezalo roko.** V bolnišnico je bil pripeljan z Janževe gore 9 letni posestnikov sin Tomaž Zrnko. Fantku je slamnoreznica odrezala roko v zapestju.

m **Nesreča inž. Keršiča.** Znanega mariborskega avtomobilskega strokovnjaka in zastopnika Fiat avtomobilov je zadela huda nesreča. Ko se je v noči od torka na sredo peljal z novim avtomobilom iz Zagreba, se je najbrž zaradi napake na krmilu v Slovenski Bistrici zaletel v vogal neke hiše. Avto se je močno razbil, inž. Keršič pa je dobil hude poškodbe. Prepeljali so ga v Maribor v sanatorij.

m **Ogenj uničuje domačije.** Na Novi gori pri Slovenski Bistrici je izbruhnil požar na hiši posestnika Jožefa Schmidta. Ko so se ponoči domači zbudili, so videli, da jim streha gori nad glavo. Ogenj je uničil ostrešje in del hiše ter je povzročil 25.000 din škode. Požar je povzročil slab dimnik.

m **Trije mladi begunci.** V ponedeljek so pobegnili od doma trije mladi prijatelji — učenci meščanske šole 13 letni Bojan Gorjak, 12 letni Emil Tomažič in 13 letni Ivan Krobat. Fantiči se še do sedaj niso vrnili, pa so zaskrbljeni starši prijavili zadevo policiji, ki sedaj mlade begune išče.

m **Avtomobilska nesreča.** Včeraj popoldne okrog 4 se je pripetila na vogalu Ruške in Smoletove ulice nevarna nesreča. Znani mariborski trgovec z avtomobili inž. Friedau je pripeljal s svojim avtomobilom 28 letnega ključavničarja splošne stavbne družbe Andreja Novaka iz Studencev, ki se je peljal s kolesom. Novak je dobil nevarne poškodbe po glavi ter ima presekano čeljust. Reševalci so ga prepeljali v splošno bolnišnico.

m **Hrvatski razbojniki pred mariborskimi sodniki.** Včeraj se je zagovarjala pred malim senatom mariborskega okrožnega sodišča tatinska in razbojniška tolpa iz občine Maruševec v Hrvaškem Zagorju, ki je hodila od leta 1930 do 1937 krast in ropat na štajersko stran ter je strahovala zlasti Haloze in del Ptujskega polja. Nekaj članov te tolpe je bilo že leta 1937 prijetih ter so bili tudi obsojeni, vendar pa so bile sodbe manjše, ker se še ni vedelo za vse pregrehe te tolpe. Na daljšo ječo sta bila samo obsojena 34 letni Franc Vajt in 33 letni Rudolf Hrženjak, ki so ju pripeljali k včerajšnji razpravi pazniki iz kaznilnice, kjer služita svojo kazen. Med tem časom pa so varnostni organi odkrili tudi druge člane tolpe ter spravili na dan toliko obtežilnega materiala, da se je dalo vsem razbojnikom dokazati nič manj kot 68 vlomov in večjih tatvin. Sodbe so bile hude: 74 letni Franc Habrka je dobil 3 leta strogega zapora, Bosilj Blaž 3 mesece strogega zapora, Hrženjak Štefan 10 mesecev strogega zapora, 21 letna Barbara Vajt 2 leti strogega zapora, Hrženjak Rudolf in Vajt Franc k dosedanji kazni še vsak 2 leti in 6 mesecev strogega zapora, Prasnički Štefan 2 leti 6 mesecev robije, Prasnički Jurij pa je bil oproščen.

Gledališče

Četrtek, 9. marca, ob 20: »Pygmalion«. Premiera. Red B. — **Petek,** 10. marca: Zaprto. — **Sobota,** 11. marca, ob 20: »Prodana nevesta«. Red A.

KULTURNI OBZORNIK

Ob novomeškem Slovenskem tednu

Pod zaščito Kraljice Slovencev in pod pokroviteljstvom slovenskega bana dr. Marka Natlačena se je 7. t. m. začel v Novem mestu **Slovenski teden,** ki bo trajal do 12. t. m., ko se bo zaključil z molitvijo za potrebe slovenskega naroda. Tako je postavljen okvir; vanj pa so požrtvovalni novomeški kulturni delavci skušali vliti najboljšo vsebino, ki naj slovenskega človeka do dna prešine z narodno samozavestjo, z vrednotami, ki jih hrani v svoji zgodovini in v svojem duhu, v književnosti in umetnosti z namenom, da naj vsak udeleženec ohranja sebe v najlepši slovenski podobi in vzgoji tudi svoj rod za težko bodočnost. Ko človek gleda program tega slovenskega tedna, je vesel, da prodira vedno bolj v podeželje prirejanje takih tednov, ki naj imajo izključno **kulturni pomen** in ki naj v enem tednu predstavi občinstvu delo slovenskega kulturnega udejstvovanja na vseh poljih, kjer se uveljavlja izrazito slovenska duhovna poteza. Tako vidimo, da je prvi dan posvečen slavnostnemu začetku s slovensko triglavsko koračnico, Župančičevo Dumo in govorom o slovenskem narodnem problemu, o tekoči sodobnosti. Drugi dan nudi pogled v slovensko zgodovino, tako predavanje samo, kakor tudi izbor recitacij iz našega pesniškega bogastva, opevajočega boj poganstva s krščanstvom (Prešeren), Knežji kamen, Trubarjevo knjigo in kronanje v Zagrebu ter Ilirija (Aškerc), zdravico pomladi narodov (Prešeren), zaton v pepelnični noči (Gregorčič) ter slavnostno vstajenje za veliko nedeljo osamosvojitve (Cankar). Tretji dan naj pokaže vrednost književnega ustvarjanja in njeno podobo današnjega dne, ter naj z Jalnovo dramo »Bratje« vreže občinstvu misel narodnega bratstva. Peti večer naj udeležence žamami pregled slovenske likovne umetnosti, ki naj jo spremlja Cankar s svojo oznako umetnika iz »Tujcev«. Šesti večer pa naj se potopi v globino in nežnost slovenske narodne glasbe s predavanjem in koncertom naših najlepših slovenskih pesmi. Sedmi dan pa naj bo posvečen Bogu, ki je ustvaril in hrani slovenski narod ter naj ga vodi še naprej do zadnjega dne.

Novomeški Slovenski teden ni sicer prva taka kulturna prireditev pri nas, toda prva je v letošnjem letu ter znanilec duha, v katerega znamenju bi želeli, da naj bi se naša ljudska prosveta razvijala in posegla v zadnje dno našega narodnega bistva. Slovenska narodna zavest, slovenski jezik, očetova vera ter duhovna vsebina naše umetnosti v katerikoli podobi: to je naše narodno bogastvo, ki ga moramo poznati in ob katerem edino moremo organsko rasti v svojo pravo podobo.

In zato novomeški teden, ki naj je izraz požrtvovalnega dela naših podeželskih kulturnih delavcev, tistih skritih in tihih delavcev, katerih dela ne beležijo zgodovine, pa vendar na katerih žrtvah počiva široka ljudska izobrazba in njega kulturna rast, **pozdravljamo** in mu želimo veliko uspeha.

Izmenjava simfonične umetnosti in dirigentov

Stremljenja za zbližanje kulturnih stikov med Francijo in našo državo so privedla do tega, da se bodo, kot smo poučeni, — vršile med francoskimi in jugoslovanskimi glavnimi mesti izmenjavne koncertne prireditve. Že v kratkem bo dirigiral znameniti francoski dirigent R. Batou koncert Ljubljanske filharmonije; ta bo pa nato določila za koncert v Parizu našega slovenskega dirigenta, ki bo predstavil Parižanom našo domačo simfonično umetnost. Ker je za pravi sloves naše glasbene umetnosti v tujini in s tem za sloves našega naroda tako delo eminentne važnosti, smo prepričani, da bo Ljubljanska filharmonija storila vse ukrepe, da ne bodo v tem oziru prišle do veljave samo osebne ambicije in tihe zveze posameznikov, ki se v zadnjem času prav v odnosu do Francije nekam značilno uveljavljajo — temveč da bo določila po objektivni presoji za ta primer najboljšega dirigenta in sestavila domač spored, ki bo Slovence res dostojno predstavil veliki zamejski glasbeni kulturi.

Ljubljanska filharmonija proslavlja spomin Ivana Cankarja na Vrhniki

Spominu velikega Slovenca, umetnika in človeka Ivana Cankarja, se bo oddolžila Ljubljanska filharmonija z lepo glasbeno prireditvijo na Vrhniki. S tem dokazuje to naše glasbeno umetniško združenje, ki mu daje smernice predsednik Niko Štritof, da se zaveda svoje zavisnosti in odgovornosti do splošne slovenske kulture in si pridobiva upravičeno naklonjenost naše javnosti. Pri tem je še posebej privlačna tega orkestralnega združenja pozornost do našega podeželja in sploh do socialno nižjih plasti, s katerimi skuša dobiti in ohranjati neposredne stike in jim razkrivati lepote simfonične umetnosti. To dokazuje že nekaj uspelih koncertov po deželi, katerim pa bodo sledili še novi — zlasti, če bodo razmere bolj naklonjene, kot so danes.

Spominska glasbena prireditev na Vrhniki 13. marca bo sestavljena z več členov. Popoldan ob 4 bo **brezplačen mladinski koncert,** ki bo mladini na široko odprl vrata v hram te plemenite umetnosti. Nato se bo vršila **poklonitev pred Cankarjevim spomenikom,** kjer bo govoril o Ivanu Cankarju slovenski pesnik **Oton Župančič.** Ob 20 pa bo v dvorani Prosvetnega doma **simfonični koncert** z izključno slovanskim sporedom. Sestavljale ga bodo orkestralne skladbe Bravničarja (»Plesna burleska«), Dvořaka (»Slovanski plesi, 10«), Lajovica (»Andante«), Musorgskega (»Noč na pusti gori«), Smetane (»Vltava«, Ouvertura k »Prodani nevesti«) in še samospevi z orkestralno spremljavo: Ipavčeva »Ciganka«, Lajovčev »Tkalec« in Štritofov »Polžek« ter »Pesem o petelinu in treh kurah«. Sodelovala bo pevka Valerija Heybalova. Dirigiral pa bo koncert dirigent ljubljanske Radiofonske postaje Drago M. Šijanec.

Koncert, katerega bo uvajal govor slovenskega književnika in kritika prof. **Franceta Koblarja,** bo res dostojna proslavitev spomina Ivana Cankarja in njegovega velikega odrešujočega snovanja ter lep dokaz spoštovanja do vsega tega dela.

25 letnica hrvatskega skladatelja

Zagreb praznuje danes ji dan kot praznik svoje glasbene kulture, kajti ta dan slavi svečano 25-letnico svojega plodnega glasbenega delovanja Krešimir Baranovič, direktor zagrebške opere. Obenem s 25-letnico delovanja proslave danes njegovi častilci tudi 10-letnico njegovega vodstva zagrebške opere, ki jo je spravil na zavidno višino. Leta 1915 so predvajali prvo njegovo koncertno kompozicijo »Koncertna predigra« in od tedaj je kot skladatelj dosegel velike uspehe doma in na tujem. Dobro je tudi nam poznan njegov balet »Lectarsko srce«, ki z »Imbremkom« tvori zagorski diptihon. Baranovičeve skladbe so pisane v narodnem duhu, pa tudi v narodnem slogu, da danes Hrvati praznujejo resnično pravi praznik hrvatske narodne glasbe. S svojim »Lectarskim srcem« je ta hrvatski skladatelj napravil pravo pionirsko delo, ter je opereta doživela velik uspeh tako na Češkem, Poljskem kakor tudi v Berlinu in Parizu, kjer so ga krstili »za veledelo gledališke muzike in barv«. Največje njegovo glasbeno delo pa je opera »Strižena — pokošena«, v kateri so zbori naravnost vzor vokalnega stavka. Sedaj komponira veliko kompozicijo »Turki gredo« na tekst Šenoinega humorističnega romana ter »Simfonijo« v klasični formi. Toda poleg komponiranja se ves posveča dirigentstvu, v katerem doseza velike uspehe. Bil je 13 let dirigent pevskega društva »Lisinski«, kjer se je lotil največjih klasičnih skladb. Odvzgojil je veliko dobrih pevskih moči (med njimi Slovenko Eriko Druzovič, Zinko Kunc-Milanovo itd.) ter je zdaj že deset let dirigent hrvatske narodne opere. Ob tem prazniku hrvatske glasbe ter hrvatske opere želimo slavljencu še veliko veliko uspehov v življenju v slavo hrvatskega glasbenega genija.

Nova češka katoliška revija: »Vyhledy« (Razgledi) in studija o Sardenku. Znana češka katoliška delavca, ki sta s tako vnemo in uspehom urejala že leta in leta liturgično revijo »Na hlubinu« (Na globoko). P. Sil. M. Braito O. P. in P. Reg. M. Dacik O. P. v Olomucu, sta začela izdajati novo revijo, ki bi v enaki zunanji obliki in poleg »Na hlubine« zavzemala filozofska in teološka stališča do vseh panog javnega življenja. Tako bo revija »Na hlubinu« omejena bolj na liturgično in sploh duhovno življenje, »Vyhledy« pa naj bi bila nekaka živa vez in tribuna za češke katoličane ter naj daje odgovore na vse najbolj pereča in sodobna vprašanja dne«. Tako prinaša ta novi časopis na uvodnem mestu prve številke priporočilo in blagoslov olomuškega nadškofa dr. Prečana ter redovnega generala M. S. Gilleta O. P. Med članki, ki so izšli v prvi številki, bi omenil prevod Maritainovega članka »Desnica« in »levica.« Braitovo študijo »Nacionalizem in krščanstvo, Kralikovo oznako Demlove lirike, ter študijo znanega prevajalca iz slovenščine O. Bablerja **o Sardenku kot pesniku?** Babler se ozira na celotno delo tega slovenskega pesnika in duhovnika ter kot v ilustracijo daje tudi nekaj prevodov njegovih pesmi: »Dvakrat mrtev«, »Čez goro«, »Tremolo« ter »Beračeva poslednja pesem«. Podrobneje opisuje njegovo pot od početkov, ko je bil glavni pesnik »Doma in sveta«, revije, ki je iz zunanjih razlogov prenehala izhajati šele l. 1838«, kar je treba seveda popraviti, nato pa karakterizira posamezne njegove zbirke: »V mladem jutru«, »Roman«, »Nebo žari«, »Šotor«. Toda pravo srečno dobo je šele doživel po vojski, ki jo predstavljajo **Dekliške pesmi.** Ta Sardenkova zbirka »predstavlja eno najkrasnejših pesniških zbirk, ki so bile kdaj v slovenščini objavljene, najčistejšo liriko, ki je bila v njej ustvarjena«. Postavi jo nato v svetovni okvir k pesmim Rilkejevim, Jakoba Demla, Durycha, Verlaina itd., pišoč: »Te krasne pesmi, zvezane v nežno izražen ciklus, kažejo Sardenka kot nežnega pesnika, ki potuje za absolutno lepoto in harmonijo ter je našel njen odblesk v dekliški duši. Pesniško včustvovanje v dekliški notranji svet mu je omogočilo napisati nežne lirične epigrame, katerih duhovno lepoto in besedno godbo moremo oceniti le ti, ki jo tehtajo s čuvstvenostjo, preizkušeno na dejanjih svetovne poezije, na izbrušenih verzih Verlaina, Jacobsona, Rilkeja, Demla, Durycha in Jammesa. Misel, preložiti te pesmi na tuj jezik, je skoraj enako svetokraji. Za slovensko literaturo, ki se niti na čisto mišljenjski poti še ni dokopala k pojmovanju **umetnosti kot spomina na raj,** je bilo težko razumeti to knjigo in jo oceniti, ter je v tem pogledu ostala Sardenku še veliko dolžna.« Študija se bo še nadaljevala ter bomo o njej tedaj zopet poročali, ker pomeni prinos k poznavanju slovenskega pesnika v tujini in vreden zabeležbe pri nas. td.

Bolgarija proslavlja svojega legendarnega narodnega junaka. — Ves bolgarski narod je slavil letos 100 letnico rojstva in 65 letnico smrti svojega legendarnega narodnega junaka revolucionarja **Vasilija Levskega.** Ta se je namreč že od mladih let ves dal v službo revolucionarnim napadom proti turškemu nasilju ter se je udeležil med drugimi tudi srbskih vstaj v Belgradu s posebno bolgarsko legijo. V legendarni vstaji Panajota Hitova je spadal med najboli zmožne bojevnike. Njegova dejanja v balkanskih gorah so ostala za vedno v spominu bolgarskega naroda in njegove narodne pesmi. Postal je organizator ilegalnega odbora v Bolgariji ter prvi zaupni delegat prehodne emigrantske vlade s sedežem v Bukarešti. Sedem let je Levski romal od vasi do vasi ter jih povezal v krepko revolucijsko enoto. Vsaka minuta teh sedem let je bila smrtnonevarna, kajti turška vlada ga je obsodila kot veleizdajalca ter ga zasledovala. Tisočkrat jim je ušel in vedno doživljal nove avanture. Že njegovo ime je bil simbol svobode. »Če izgubim igro, izgubim tudi glavo; toda če igro dobim, bo dobil ves narod svobodo!« to je bilo njegovo geslo. Končno so ga turški vojaki ujeli in obesili na polju pri Sofiji. Med bolgarskimi borilci za svobodo je Vasilj Levski med najbolj junaškimi in tudi nravno najvišje stoječimi. Njegovo ime pa je postalo Bolgariji simbol svobode ter borb za rešitev **»izpod jarma«.** Bolgari so proslavili svečano 100 letnico tega junaka, mi pa se najlepše zamislimo v tedanji čas, trpljenje in junaštvo z branjem **Vazovljega romana »Pod jarmom«,** ki je te dni izšel v prevodu Fr. Bevka v Jugoslovanski knjigarni.

Balbinova molitev k svetemu Vaclavu uglasbena. — Kakor znano, je duhovni simbol današnje druge republike Češkoslovaške postal pobelogorski **jezuit Balbin,** ki je v času, ko je bila Češka najbolj ponižana, reševal vero in jezik. V zadnjem času se je njegov kult pokazal naravnost za programatičnega ter je »balbinizem« notranji smisel druge republike, kakor je bil »masarykizem« prve. Balbinova prelepa **molitev k svetemu Vaclavu** za varstvo naroda je zdaj ena najbolj sodobnih molitev ter jo je insp. Adolf Cmiral tudi uglasbil kot kantato s spremljavo orgel in pihal. Češkoslovaški pevski zbor (130 oseb) jo je izvajalo prvič v nedeljo, 5. t. m. v Pragi ter je dosegla velik uspeh. Ali bi je ne kazalo ob slavnostnih prilikah tudi pri nas dati na koncertni program?

Pred odločilnimi boji za Madrid
Francove čete že čepe po strelskih jarkih, ki v velikem loku tečejo okrog Madrida in čakajo povelja za naskok

Junaštvo ob potresu v Chile

Ob zadnjem potresu v južno ameriški republiki Chile se je razgibalo tudi morsko dno med mesti Conception in Valparaizo. Podmorski kabel, ki veže ti dve mesti, se je pretrgal in brzojavna postaja v Conceptionu ni mogla od nikoder priklicati pomoči, čeprav je mesto ležalo v razvalinah in je bila velika pomožna akcija nujno potrebna. V tej stiski se je tehnično moštvo odločilo tvegati vse, da se omogoči zveza z ozemljem, ki ga potres ni prizadel in od koder bi mogla priti pomoč. Strokovno izvežbani delavci in inženirji so zasedli ladjo, ki je zgrajena nalašč za nadzorovanje in popravljanje kablov. Čeprav je bilo morje zaradi potresa zelo nemirno, se jim je posrečilo najti oba konca kabla. Potegnili so ju na ladjo in ju za silo povezali z žico — in Conception je poročal Valparaizu, kakšna nesreča je zadela mesto in prosil pomoči. Požrtvovalnost mož, ki so v svoji službi tvegali življenje, je bila bogato nagrajena: kmalu je prišla pomoč v obliki zdravnikov, vojakov, zdravil in življenjskih potrebščin.

Ponarejeni dolarji v Pragi

Praška policija je v noči od ponedeljka na torek po daljšem zasledovanju prijela večjo družbo ponarejevalcev, ki so skušali po mestu spraviti v promet ponarejene dolarje. Prijela in zaprla je 10 osumljencev, pri katerih je pri vsakem našla po 60 ponarejenih stodolarskih bankovcev. Že po prvih ugotovitvah se je izkazalo, da je bila družba po Pragi že delj časa na delu. Bankovci so zelo spretno ponarejeni in so bili namenjeni večinoma izseljencem, ki naj bi jih prenesli v Ameriko. Družba je imela svoje vodstvo in ponarejevalsko delavnico v inozemstvu.

ŠPORT

Zvezno prvenstvo v smuških skokih

Naša Zimskošportna zveza je v FIS-in koledar mednarodnih smučarskih tekmovanj prijavila dve prireditvi: Triglavski smuk in zvezno prvenstvo v skokih.

Seveda se skoki vršijo v Planici na 65 metrski skakalnici, ki jo vsi, ki so doslej skakali na njej, označujejo kot eno najboljših na svetu!

Planica je razvadila naše športno občinstvo; vajeno je gledati mojstre skakače na veliki mamutski skakalnici in misli, da za njega skoki na »mali« 65 metrski ne morejo več biti zanimivi. Res na tej izostanejo senzacionalne rekordne dolžine — zato pa morajo skakači vložiti vse v lepoto skoka. Estetski užitek, če se sestanejo mojstri na malih skakalnicah, je vedno večji, popolnejši kot pa tam, kjer gre samo na metre.

Oni, ki so lani prisostvovali zveznemu prvenstvu in so gledali skoke Bradla, Wiedemanna in Delle-Kartha, pa naših najboljših skakačev, ne bodo hoteli zamuditi praznika planiške skakalnice — velike mednarodne tekme v smuških skokih za prvenstvo JZSZ v nedeljo, 12. marca v Planici.

Mars : Kranj

Podsavezno prvenstveno tekmovanje se bo v nedeljo nadaljevalo. Na igrišču Ilirije za Kolinsko tovarno se sreča Mars s Kranjem.

Eni in drugi so trenutno dobri in v odlični formi, zato bo borba zanimiva in napeta od začetka do konca. Mars se bo hotel revanžirati za lanski poraz, Kranj pa nad njim ponoviti zopet svojo zmago. Zato bo vredno ogledati si omenjeno tekmo, ki se prične ob 10.

Po športnem svetu

Na holmenkolnskih tekmah so Finci tolkli Norvežane v štafeti, Švedi pa v smuč. maratonu

Na holmenkolnskih tekmah, katerim je v ponedeljek prisostvovala norveška kraljevska družina in nad 20.000 gledalcev, so Finci zmagali v štafeti na 4 krat 8 km, Švedi so si pa izvojevali zmago v teku na 50 km. Finska štafeta je rabila za omenjeno progo 3:08.35, medtem ko je potrebovala norveška štafeta 3:11.02. Toda kljub temu so zmagali Norvežani v meddržavnem dvoboju Finska : Norveška z rezultatom 53:46.

Šved Sven Edin si je pa izvojeval zmago v teku na 50 km, za katero progo je potreboval 4:09.48. Drugo mesto je zasedel Norvežan Bergendahl v času 4:10.27, na tretjem mestu pa je bil zopet Šved Brandström s časom 4:11.07.

Iz ameriške lahkoatletike

V San Franciscu je zmagal Glenn Cunningham v teku na dve milji (3218 m) pred Lashom, Ricejem in Deckardom v času 9:11.8 minut. — V newyorškem Madison Square Gardenu so zmagali pri visokošolskih prvenstvih: Brynes v skoku v višino s skokom 1.98 m, Ganslen v skoku s palico s skokom 4.11 m, Ryan pa v krogli z metom 15.46 m.

Reusch — švicarski orodni prvak

Pri zaključnih tekmah za orodno prvenstvo švicarskih telovadcev je zmagal znani mednarodni telovadec Mihael Reusch s 113.250 točkami. Na drugem in tretjem mestu sta Horst in Bachmann. V finalni borbi je tekmovalo 16 tekmovalcev, ki so pokazali zlasti na drogu izredne vaje.

Kje bodo olimpijske igre leta 1944

Za trinajste olimpijske igre, ki bodo leta 1944, se potegujejo — kakor znano — London, Detroit (Amerika) in Rim. Verjetno je, da bodo že na prihodnjem zasedanju mednarodnega olimpijskega odbora, ki bo meseca junija t. l. v Londonu, sklepali o tej stvari. Člani mednarodnega olimpijskega odbora so prejeli iz Detroita dragoceno in močno podprto prošnjo, da se mu izroči prireditev teh olimpijskih iger. Detroit je pripravljen zgraditi največjestnejši stadion in druge športne naprave za olimpijske igre. V Rimu pa že sedaj dela 700 delavcev na povečanju olimpijskega stadiona v Mussolinijevem forumu. Doslej je bilo prostora na njem samo za deset tisoč gledalcev, sedaj ga pa povečavajo za 100.000. Ta stadion bodo porabili Italijani že leta 1942 za razne športne prireditve, ko bo v Rimu svetovna razstava.

Birger Ruud je razočaran

Birger Ruud je izjavil, da sodniki v Zakopanem niso videli tega, kar so videli vsi poročevalci. Namreč Birgerja — tako pravi sam — je pri skoku v zraku zasačil močan veter, da je izgubil smer, kar je imelo za posledico, da ni bil izveden prvovrsten skok in je zato dobil manj točk. In potem je zmagal Bradl.

Planica od 12. do 19. marca

Vesti športnih zvez, klubov in društev

SK Grafika. Odbor SK Grafike opozarja vse redne in podporne člane, da bo drevi ob pol 20 v prostorih Grafike redni letni občni zbor kluba. Udeležba je obvezna za vse članstvo. Odbor.

Iz SK Ljubljane. Obveščа se članstvo, da bo deležno znižane vstopnine k tekmam samo na podlagi članske izkaznice, ki se mora predložiti istočasno, ko se kupi vstopnica. Kdor se ne bo mogel izkazati z izkaznico ne bo mogel uživati popusta. Vsakdo, ki bi izkaznico izgubil, naj blagovoli javiti to tajništvu kluba dnevno od 17 do 19 v Bethovnovi ulici 9-I, odnosno inkasantu.

V tajništvu kakor tudi na igrišču se sprejemajo prijave za članstvo.

Koča pri Triglavskih jezerih je že oskrbovana od sobote dne 4 t. m. dalje. Planinci smučarji naj izrabijo sedanjo ugodno priliko; v nedeljo je zapadlo nad 20 cm sušega snega. Najprikladnejši vzpon je od »Zlatoroga« preko Komne.

Staničeva koča na Triglavu bo stalno oskrbovana od 15. marca do 15. maja t. l. Vzpon iz Mojstrane skozi dolino Krmo; Triglavski dom na Kredarici pa bo oskrbovan od 1. do 15. aprila, torej preko Velikonočnih praznikov. Erjavčeva koča na Vršcu je sedaj oskrbovana. V Kamniških planinah imajo še ugodno smuko v svoji okolici Dom na Krvavcu in koča na Veliki planini. Podrobne informacije o planinskih zimskih izletih dobite v pisarni SPD Ljubljana, Aleksandrova cesta 4-I.

ZFO

III. akademija FO in DK Št. Vid nad Ljubljano

bo v nedeljo, 12. marca, ob pol 4. popoldne v Ljudskem domu v Št. Vidu. Sodeluje godba Sloge.

Spored: Državna himna. 1. Slovenska mladina (deklamacija). 2. Mladci taborijo. 3. Igra naraščaja. 4. Proste vaje mladenk. 5. Drog (člani). 6. Češke proste vaje članic. 7. Gimnastika mladcev. 8. Gimnastika višje stopnje. 9. Pesem Gorenjske (naraščaj). Govor — po govoru odmor. 10. Zaobljuba članov. 11. Mladenke pri športu. 12. Oj Doberdob (člani). 13. H kralju Matjažu (deklice). 14. Skoki in premeti (mladci). 15. Moj konjiček, hija hop. 16. Bradlja (mladci, člani). 17. Po slovenskih narodnih (članice). 18. Himna slovenskih fantov.

Ker vlada za akademijo veliko zanimanje, opozarjamo, da si vstopnice pravočasno rezervirate pismeno. Predprodaja je v trafiki Kautman. Bog živi!

*

Fantovski odsek in Dekliški krožek pri D. M. v Polju priredita v nedeljo 12. marca ob pol 4 popoldne svojo II. telovadno akademijo s prav pestrim sporedom. Vabimo vse prijatelje k udeležbi, posebno še odseke zasavskega okrožja. — Predprodaja vstopnic od petka naprej v Prosvetnem domu.

Občinske zadeve v Kranju

Na zadnji občinski seji je župan gosp. Karel Česenj poročal, da je nastopila dne 20. februarja v Kranju državna policija, ki je začela takoj opravljati svoje funkcije. Policija šteje 10 mož, vendar pričakujemo v kratkem poleg predstojnika še štiri stražnike. V Stražišču doslej še ni nastopila državpolicija, ker se občina Stražišče iz nekih vzrokov upira sprejeti moštvo državne policije, dasi je stavila v proračun za leto 1937-38 vsoto 5000 din za javno varnost in ima za stražnico že pripravljen prostor. Za komisariat državne policije ne bo treba kranjski občini prekoračiti že v ta namen odobrene vsote 139.000 din.

Za urejeni spoj občinskih cest v Kranju s preloženo državno cesto št. II. Labore—Kranj mora občinska uprava plačati 26.074.99 din, kar je odbor odobril. Na novem lesenem mostu je bila druga obtežilna komisija. Preizkušnja mostu je v vsakem oziru dobro izpadla. Čez most je dovoljen prevoz teže do 3 ton, hitrost avtomobilov sme biti 6 km na uro, prepove pa naj se vožnja s težkimi tovornimi avtomobili. Glede gradnje ceste od novega kokrškega mostu k novemu pokopališču se je gospod župan pogajal z lastniki zemljišč, po katerih je določena trasa nove ceste. Odbor je odobril odkup 3.200 m² zemljišča po 20 din od kvadratnega metra. Gradnja ceste k novemu pokopališču bo skupno z zemljiščem veljala občino ca. 120.000 dinarjev. Občinski odbor je oddal občinske mostne tehtnice g. Kosmaču za vsoto 7200 din, sejnunino pa g. Šornu za vsoto 28.100 din. Soglasno je bil sprejet za občinskega inženirja domačin g. inž. Brilly Henrik.

Gradbena sekcija je predpisala občini za razširitev savskega mostu v Kranju prispevek 144 tisoč 060.70 din. Odbor je ta prispevek, ki je bil predviden že v proračunu za leto 1937-38, odobril.

Ministrstvo za gradbe je pozvalo obč. upravo, da do 3. aprila naloži pri Hipotekarni banki vsoto 418.304 din kot prispevek za modernizacijo Jelenovega klanca. Ta dan bo namreč licitacija za oddajo del pri tej gradnji. Občinski odbor je to vsoto, ki je bila predvidena tudi že v proračunu 1937-38, odobril.

Pred nedavnim časom je bil v Kranju ponoven pregled prostora, ki je določen za novo poštno poslopje. Komisija je ugotovila, da bo za gradnjo pošte potrebno poleg že odobrenega zemljišča še 30 m² zemljišča. Za gradnjo poštnega poslopja so načrti že odobreni in se bo v kratkem času začelo z gradnjo. Odbor je v ta namen odstopil brezplačno potrebnih 30 kvadr. metrov zemljišča.

Kranj

Zadnja pot gospe Ivane Lukman. Oba dneva, ko je ležalo truplo gospe Lukmanove na mrtvaškem odru, so prihajali kropit in molit za mir duše pokojnice njeni številni znanci in prijatelji. Njen spomin so mnogi počastili tudi s krasnimi venci in cvetjem. V nedeljo popoldne, kmalu po 3 se je zbrala pred hišo žalosti velika množica ljudi, da spremi truplo pokojnice do groba. Moški pevski zbor je lepo zapel pod vodstvom g. Cirila Moharja žalostinko »Človek, glej«. Dolg sprevod je nato krenil s krsto proti pokopališču. Spredaj je korakala godba Kranjskega glasbenega društva, za njo zastopniki Fantovskega odseka v krojih in z zastavo ter zastopnice Dekliškega krožka v krojih. V posebno velikem številu je bilo zastopano članstvo Prosvetnega društva in Marijina družba žena. Pred odprtim grobom je zaigrala godba žalostinko, moški zbor pa je zapel Riharjevo »Jamico«. Pogreb je pokazal, kako priljubljena in spoštovana je bila gospa Lukmanova v Kranju. Pokoj njeni blagi duši!

III. akademski večer bo danes ob 8 zvečer v Ljudskem domu v Kranju. Predaval bo g. dr. Ivo Česnik iz Ljubljane »O židovstvu«.

»Jou, noga mi je zaspala.«
»Kaj ne bo, če pa mora biti vedno v tvoji družbi!«

Težo 2500 kg vodi in usmerja en sam človek
Na velesejmu v Liepzigu kažejo tudi tale cestni tolkač znamke »Delmak«, ki ga vodi in upravlja en sam človek. Tolkač je namenjen za gradnjo cest ali železniških prog, kjer utrjuje spodnjo podlago

Legenda o Leninovem in Stalinovem pokoljenju

Tudi sovjetski režim ima svoj propagandni urad, ki naj med prebivalstvom širi hvalo in slavo moskovskih mogotcev. Glavna njegova naloga je, proletariatu dopovedati, da je srečen, da je naravnost blažen, odkar je prišel v roke Leninu in njegovemu nasledniku Stalinu. Ta urad vodi Dimšič, instruktor komisariata za propagando. V svojem glasilu »Zvezda« v št. 11 je z nenavadno iznajdljivostjo poskusil ovreči pisanje inozemskega časopisja, češ Lenin ni bil ruskega pokoljenja in da tudi Stalin ni. Da bi ta dva nosilca ljudstvu bolj približal, si je izmislil dve legendi, ki da jih je izkovala presrečna ljudska domišljija. Seveda sta ti dve legendi zrastli na Dimšičevem zelniku, preprostega bralca tam okrog Moskve, kje pa bi le mogli zapeljati, da jih je izkovalo ljudstvo nekje v Kavkazu, ali pod Uralom.

V omenjenem članku Dimšič najprej ugotavlja nesmiselnost inozemske propagande o tujstvu Lenina in Stalina, nato pa pove, kakšne legende si o pokoljenju teh dveh pripoveduje po komunizmu osrečeno ljudstvo. Takole pravi:

»Ljudska domišljija je že danes izkovala krasno legendo o rojstvu našega Lenina, o čudežnem rojstvu, ki je izšlo iz zvezde in meseca. Ko je na svetu vladalo največje gorje, se je zvezda znašla z mesecem, se z njim združila in porodila Lenina. Tudi Jožefu Stalinu ljudska domišljija ne pripisuje nič manj čudodelnega izvora. Nad vrhovi gorskih velikanov v Kavkazu se je devojka luna sestala z junakom soncem in iz te visoke zakonske zveze se je rodil — Jožef Stalin. To čudovito rojstvo je bilo tudi na izredno čudovit in legendaren način razglašeno svetu. Od nekod je priletel srebrn ptič, en sam te vrste na svetu in je poiskal nebeško knjigo sreče, kjer je bil pod letnikom 1879 vpisan tudi novorojeni deček, ki je dobil ime Jožef. Potem pa je na svojih lahkih krilih odletel ta srebrni ptič na zemljo in človeštvu sporočil, da se je rodil deček, ki bo osrečil »proletarce vseh dežel«.

Instruktor Dimšič dalje v svojem članku poudarja, da takih in podobnih legend kroži po sovjetski Rusiji še silno veliko. Skupno lastnost jim je, da jih je ljudstvo samo v svoji pesniški domišljiji iznašlo. Dokazujejo pa vsemu svetu, kako necmejeno ljubezen uživa Jožef Stalin, »oče delovnega ljudstva«. Članek se zaključuje z nekako oficielno izjavo, da sovjetska propaganda take legende sicer objavlja, da pa nimajo uradnega značaja in da so kljub temu lep ljudski doprinos k znamenjen neizmernega zadovoljstva in sreče, ki ga proletariat uživa pod Stalinom. Tako si je Dimšič izmislili cele legende, da bi lahkovernim potrdil legendo o sovjetski sreči.

Junaška žena

Maribor, 8. marca.

O zanimivem dogodku, ki se je odigral v Bukovnici v Prekmurju, nam poročajo: V nedeljo dopoldne sta prišla dva maskirana moška k logarju Štefanu Horvatu. Našla pa sta doma samo njegovo ženo. Moška sta morala razmere v hiši dobro poznati, ker sta vedela, da je dobil Horvat nedavno večji znesek denarja za prodane vole. Zahtevala sta od žene, da jima izroči denar ter sta ji pri tem grozila s smrtjo. Poleg denarja pa sta zahtevala tudi vso moževo obleko. Žena se je silno prestrašila, je pa obenem sklenila, kako se bo razbojnikov iznebila. Prosila ju je, naj malo počakata, takaj bo stopila v sobo in prinesla ves denar. Iz sobe pa ni prinesla denarja, pač pa nabito moževo puško, katero je namerila na prvega razbojnika in sprožila. Zadela ga je v desno ramo, nakar sta oba tolovaja pobegnila.

Ptuj

Zaključek bolničarskega tečaja. V Ptuju je bil skozi dva meseca bolničarski tečaj, ki se je 6. marca z zaključnimi izpiti končal. Izpit je naredilo 24 tečajnikov, vsi z odličnimi ali prav dobrimi uspehi. Vsi tečajniki so se seznanili z vsemi stvarmi, ki pridejo v poštev pri negi bolnikov. Vodstvo tečaja je bilo v rokah g. dr. Mrgoleta, sodelovali pa so še primarij g. dr. Aleksander Kühar, mestni fizik g. dr. Brumen, gg. zdravniki dr. Vrečko, dr. Breznik, dr. Pogrujc, g. Gortnar, uradnik v ptujski bolnišnici, g. učitelj Beno Brumen in drugi.

Nesreče. Gabrovec Slavko, 8 letni sin peka iz Dolan, občina Sv. Barbara v Halozah, se je z drugimi otroci igral. Med igro pa si je zlomil desno nogo. — Ivanuša Alojz, 37 letni dninar iz Obreža, občina Središče ob Dravi, je na cesti zavozil z kolesom v velik kamen in padel. Zlomil si je ključnico. — 16 letnega posestnikovega sina Trafela Janeza iz Podlehnika je v ponedeljek, 6. t. m., po nesreči ustrelil v trebuh sosed. Trafelova poškodba je smrtnonevarna.

Prevalje

Pred kratkim je bila v domači hranilnici in posojilnici redna revizija, ki je ugotovila, da je ta denarni zavod kritične čase že prestal in da novo poslovanje lepo napreduje. — Tako je bilo dognano, da je v letu 1938 bilo popolnoma na novo vloženega denarja več kot 200.000 dinarjev in iz tega denarja že izdanih novih, kratkoročnih posojil za 160.000 din. V tekočem letu prihaja v zavod vedno več novih vlog in se ta zadruga, ki deluje že skoraj 50 let, približuje normalnemu poslovanju, kakor je to bilo pred veliko denarno krizo. Zavod postaja zopet važen gospodarski činitelj vse Mežiške doline.

Jesenice

Reševanje ljudi v gorah. O tem za vse sloje ljudi in sportnike potrebnem vprašanju bo dne 10. marca ob polsedmih zvečer predaval na Jesenicah v prostorih telovadnice v ljudski šoli g. dr. Fr. Novak. Vabimo jeseniške sportnike k obilni udeležbi, kajti klici SOS z gora so klici prav nam, da pohitimo v pomoč.

Otroški kotiček. 3

Murenčkova vrnitev

Stekel je po hribčku kar so ga nesle noge in se skoraj brez sape znašel sredi med njimi

Murni so se prestrašili; ko so ga pa spoznali, je zavladalo med njimi nepopisno veselje. Vohali in obtipavali so ga in kar niso

mogli verjeti. da se je res vrnil njihov najljubši tovariš. Pozdravljanju in objemanju ni hotelo biti konca.

Ob priliki žrebanja efektne loterije Fantovskega odseka v Domžalah 5. marca 1939 so bile izžrebane naslednje srečke:

Glavni dobitki: štev. 7288. 6418, 4443, 6246, 3885, 6968, 8984, 4172, 1425, 6206, 7891, 1999, 8853, 3565, 4481, 2708.

Drugi dobitki: štev. 26, 190, 260, 331, 632, 726, 852, 875, 1183, 1257, 1478, 2005, 2030, 2290, 2327, 2582, 2701, 2862, 2978, 3304, 3442, 3502, 3681, 3905, 3926, 4001, 4058, 4445, 4454, 4496, 4558, 4602, 4619, 4665, 4685, 4772, 4785, 4813, 4849, 4891, 4991, 5001, 5035, 5125, 5244, 5268, 5289, 5347, 5366, 5515, 5527, 5555, 5714, 5785, 5825, 5892, 6212, 6345, 6514, 6880, 6952, 6964, 6967, 7003, 7088, 7135, 7294, 7385, 7395, 7413, 7462, 7522, 7598, 7648, 7697, 7686, 7701, 7852, 7863, 7957, 8027, 8088, 8140, 8149, 8182, 8252, 8320, 8516, 8704, 8856, 8954, 9003, 9032, 9189, 9376, 9652, 9785, 9891, 9901, 9936.

Dobitki se morajo dvigniti v 90 dneh od dneva žrebanja. Po tem roku zapadejo v korist društva, Fantovskega odseka v Domžalah.

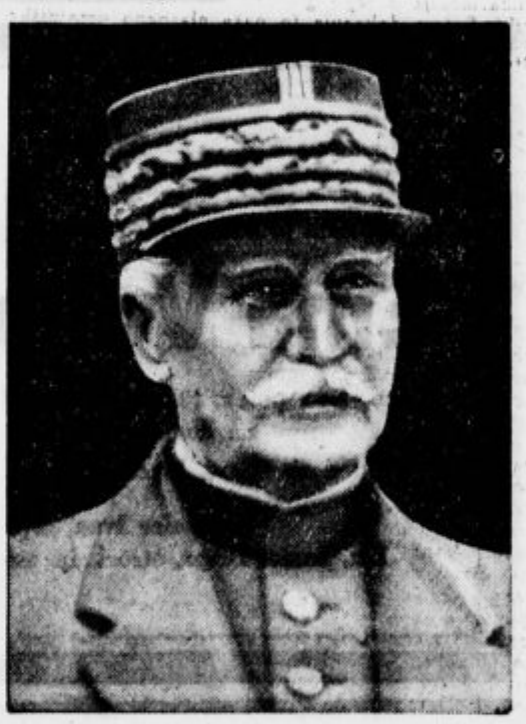

Francoski general Nogues, ki sedaj nadzira tuniško-libijsko mejo v Afriki.

Vinko Brumen

Ob obletnici smrti Krekove matere

(Težave krekoslovca)

Pred 36 leti, 9. marca 1903, je v Selcih nad Škofjo Loko umrla učiteljeva vdova Marija Krek roj. Štupica, po domače »Štokarjeva mati«. Ni še bila čisto 60 let stara. Bolehala je že delj časa, nazadnje pa je kap pospešila njeno smrt. Pogreb je vodil kanonik Šušnik, ki je tudi daroval slovesno zadušnico. Iz Ljubljane sta prišli deputaciji Slovenske krščanske socialne zveze in I. delavskega konsumnega društva. Tudi domači šolarji so se udeležili pogreba.

Skromna ženica je imela v Selcih svojo hišo, ki jo je podedovala po možu. Tu je imela malo trgovino, tu je sprejemala obiske sovaščanov, tu je bilo zavetišče beračev iz vse selške doline.

Toda »Štokarjeva mati« je bila mati dr. Janeza Ev. Kreka, moža, ki je toliko storil za slovensko ljudstvo, da se mu še nikakor nismo zadosti oddolžili. Njegovo vsestransko delavnost je zares težko preceniti. Mnogo je še itak vprašanj, ki se zdijo kar nerešljiva.

*

Materina smrt je bila udarec za sina. Še je zahajal v Selca na materin grob, večino svojega prostega časa pa je odtlej preživel na Prtovču. Nadaljeval je za Mohorjevo družbo »Zgodbe sv. pisma«, katere je prej rada prebirala njegova mati. Materina smrt ga ni odvrnila od dela. Že 12. marca 1903 je nastopil na shodu »Krščanske ženske zveze« v Ljubljani. »Govoril je krasno, duhovito o Marijini pesmi »Magnifikat«, kako se v njej razodeva Marijina velika, za Boga in tudi za njen izraelski rod vneta duša — najlepši vzor bogoljubja in domoljubja krščanski ženi.« (»Slovenec«, 14. marca 1904).

Kmalu za tem je Krek priobčil pesem »Ob materini smrti«. V njej je klical sv. Miklavža, naj pride »s cerkvice svoje nad Soro« in naj materino dušo prepelje iz ječe telesa v večnost, v sveta nebesa. Samega sebe je tolažil, da — pojde za njo. (»Dom in svet« 1903, 372). Odšel je čez dobrih 14 let.

Dve leti po materini smrti je Krek napisal članek »Mati«. Povedal je, da si svojega angela lahko predstavlja samo v eni podobi, v podobi svoje matere... (»Slovenec«, 22. aprila 1905).

*

Leto 1903 je najbrž bilo še drugače pomembno v Krekovem življenju. Dogodilo se je namreč nekoč, da je škof Jeglič prišel iz Rima in je prinesel Kreku posvečenje v obliki cerkvenega odlikovanja, menda prelature. Janez Evangelist pa se je za čast zahvalil. Kot visok cerkveni dostojanstvenik »bi ne mogel tako med ljudi, ne bi tako odkrito občevali z menoj, kakor občujejo z navadnim duhovnikom«, je sam pravil. In zadovoljno se smehljajoč je pristavil: »Janez bi se morebiti prevzel...« Nežno, tiho, skoraj boječe je zašepetal nememu ugovoru: »Pomislite, saj sem tudi človek!« (»Naša moč«, 19. oktobra 1917). In Janez ni postal prelat. Tudi prevzel se ni.

Toda za odlikovanje so že zvedela uredništva naših listov. Pri »Slovencu« je Krek kmalu dosegel, da so vest umaknili. Huje je bilo pri »Domoljubu«. L. Smolnikar se je trdo držal. »Kaj daš, če ti ustrežem«, je vprašal. In Krek je obljubil, da bo tri leta pisal vse uvodnike za »Domoljuba«. Besedo je držal. Še več, uvodnike za »Domoljuba« je pisal vse do svetovne vojne.

Danes se zdi, da ni mogoče ugotoviti, kdaj je Krek dobil in odklonil odlikovanje. Nadškof Jeglič mi je malo pred smrtjo odgovoril, da se ne spominja več mnogih dogodkov iz dobe svojega škofovanja. V ordinariatski pisarni Krekovo odlikovanje ni vpisano. Tam so mnenja, da je Krek zvedel zanj kmalu po škofovem prihodu in ko se je zahvalil, ga je škof vrnil v Rim, ne da bi šlo skozi pisarno. Krekovi prijatelji in znanci iz tistih let se datuma ne morejo spomniti; nekateri so sami šele kasneje zvedeli za odlikovanje, tako skrbno ga je Krek prikrival.

Datum odlikovanja ali vsaj kolikor toliko točen čas pa je važen za krekoslovce. Ne gre le zato, da ugotovimo čim največ podrobnosti iz Krekovega življenja. Kmalu bo pripravljen za tisk peti zvezek njegovih **Izbranih spisov**. Obsegal bo dobo od 1900 do 1907, ko Krek ni bil član državnega zbora in se je v prvi vrsti posvečal delu v domovini. Tudi pisal je mnogo ta čas. Izšel je »Socializem«, izhajale so »Zgodbe«, pripravljal je »Narodno ekonomijo« in večje delo »o najvažnejših vprašanjih iz vsega modroslovja«. Priobčil je vrsto podpisanih člankov v »Kat. obzorniku« in »Slovencu«, podpisal je tudi nekatere pesmi, izvirne in prevode. Mnogo stvari pa je izšlo nepodpisanih. Zbiralcu Krekovih spisov dela to dejstvo mnogo težav. Marsikak članek ni brez važnosti za določitev Krekovega duhovnega obraza, toda — kako se prepričati in dokazati, da je Krekov? Ko bi bilo mogoče zvedeti datum njenega cerkvenega odlikovanja, bi mogli reči: Odtlej naprej so vsi uvodniki v »Domoljubu« Krekovi. Ali bi kdo od Krekovih prijateljev in sodelavcev mogel dati kake napotke v tej smeri?

*

Kdo neki pa je bil »Hajdamak«, ki je v prvem in drugem letniku »Naše moči« (1905-1907) priobčil nekaj pesmic in nekrolog pesniku Gregorčiču? Isti psevdonim se je pojavil tudi v »Slovencu« leta 1906, vsaj pod člankom »Katoliško narodno dijaštvo in katoliški shodi«. (»Slovenec, 25. avg. 1906). Članek je izšel po »Zori«.

J. Puntar je še za Krekovega življenja vsaj Hajdamakove pesmi v »Naši moči« pripisoval Janezu Evangelistu. (»Ob 50 letnici J. E. K., 10)«. Od druge strani pa sem vendar slišal vprašanje, če Hajdamak ni bil morebiti Abram.

Težave so tudi s Krekovim sodelovanjem pri raznih političnih pesmicah v volivnem boju leta 1907, ki sta jih prinašala zlasti »Slovenec«, in »Domoljub«. Puntar zopet pripisuje Kreku v narodnem duhu zloženo pesmico o »atu Žužamaži« iz leta 1908 (Ob 50 letnici, 9). Kaj pa leta 1907? Mnoge izmed teh pesmic smešijo ljubljanskega kandidata Hribarja. A Krek je baje nekoč dejal, da se on proti Hribarju ni boril. Če pa tiste pesmice so Krekove, bi vsaj nekatere morale priti v Izbrane spise, ker bi pokazale čisto posebno stran Krekovega dejstvovanja. Dobili hočemo vendar kar najbolj vsestransko sliko njegovo!

*

Krek je imel zlasti 1904 vrsto prav pomembnih govorov. Nastopil je tudi v Kobaridu 30. oktobra t. l. To je bilo tedaj, ko je odgovoril na pisanje »Soče«, da ima umazan klobuk, raztrgano suknjo in pijano glavo. Svoj govor je končal z besedami: »Imenujejo me anarhista in revolucionarca. Dobro vem, da bi mi radi vzeli službo. Mirno gledam v prihodnjost. Če mi vzamejo ta košček kruha, bom svobodnejše izvrševal delo za ljudstvo. S svojimi rokami si upam zaslužiti toliko, kolikor potrebujem.« (»Slovenec«, 3. nov. 1904).

Da je vlada hotela vzeti Kreku službo, je umljivo. Bilo je sredi njegovega boja proti dežpredsedniku baronu Heinu. Župnik Abram je vedel, da je bil odpustilni dekret že napisan. (Mentor 1926-27, 152). Vendar je Krek še nad 10 let ostal profesor bogoslovja. Toda — ali bi morda kak njegov prijatelj iz tistih let mogel tudi v to zadevo prinesti kaj več luči? Po njem počastimo spomin njegove matere, katere smrtni dan je danes.

MALI OGLASI

V malih oglasih velja vsaka beseda 1 din; ženitovanjski oglasi 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglas 15 din. — Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka petitna vrstica po 3 din. — Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe iščejo

Dekle

z dobrimi spričevali, išče mesto v boljši hiši ali gostilni. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 3607. (a)

Za kuharico

bi šla na letovišče. Grem tudi za gospodinjo. Obvladam nemški in srbohrvatski ter italijanski jezik. Lucija Mrak, Černetova 19, Ljubljana. (a)

Kontoristinja

z znanjem slovenskega in nemškega jezika — išče službo, event. tudi samo dopoldne ali popoldne. - Ponudbe poslati v upravo »Slov.« pod »Dobra pisarniška moč«. (a)

Starejša gospodična

iz kmečke hiše, fina kuharica, dobra gospodinja, želi službo v župnišču ali slično. Naslov v upravi »Slovenca« pod 420/3186.

Dekle

vajeno kuhanja, šivanja na stroj in drugih gospodinjskih del, išče službo. Nastop takoj ali po dogovoru. Naslov: Semonič, Pečke št. 1, Makole pri Poljčanah. (a)

Kuharica

išče s 15. marcem službo gospodinje pri vdovcu, starejšemu gospodu ali mirni družini. Gre kamorkoli. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Zmožna« 434/3241. (a)

Samostojna kuharica

stara 37 let, samska, išče službo pri boljši starejši družini ali pri boljšem gospodu kot gospodinja. Ponudbe upravi »Slov.« Maribor pod »Izvrstna« št. 3247. (a)

Službo dobe

Pekovskega pomočnika

mlajšega, sprejme Požar, Ljubljana-Moste. (b)

Krojaškega pomočnika

izurjenega, za splošno delo, sprejmem. Jakopič, Pirniče, Medvode. (b)

Za Maribor in okolico

iščemo pri sladoledarjih, hotelirjih in slaščičarjih dobro vpeljanega gospoda, prav tako enega za Ljubljano in okolico do Bleda. - Gospodje, dobro vpeljani, naj se izvolijo obrniti v upravo »Slov.« pod »P-5813«.

Vajenci

Trgovskega vajenca

sprejmem v trgovino mešanega blaga. — Joško Vahčič, Videm ob Savi.

Dekle

se želi izučiti v trgovini na deželi. - Ponudbe v upravo »Slov.« pod šifro »Pošteno dekle« 3277. (v)

Učenka zobotehnike

ki se je že eno leto učila, želi dovršiti svoj poklic. Naslov v vseh poslovalnicah »Slovenca« pod št. 3188. (v)

Iščem mesto učenke

v trgovini z mešanim blagom, z oskrbo v hiši za 15-letno dekle z odlično 8. razr. šolo. Jože Lorber, Zagorje ob Savi.

Posestva

Hiše

trgovske in stanovanjske ter stavbne parcele ozir. posestva - nudi v ugoden nakup Pristavec Franjo, realitetna pisarna v Ljubljani, Erjavčeva c. 4a

Zidano hišo

z njivo prodam. Sostro št. 56 pri Ljubljani. (p)

Družinska hiša

naprodaj. Poizve se pri Herman, Strma ulica 7, Maribor. (p)

Kunaver Ludvik

gradbeno - strokovno naobražen posredovalec — Cesta 29. oktobra št. 6, telefon 37-33, ima naprodaj večje število parcel, kompleksov, posestev, gozdov, trgovskih in stanovanjskih hiš in vil. - Pooblaščeni graditelj in sodni cenilec za nasvete brezplačno na razpolago.

Pohištvo

Če hočete

lepe in trpežne opreme, Vas najugodneje postreže Pohištvo Malenšek, Celovška cesta 258. Stalna velika razstava! Uradnikom tudi na obroke. (s)

Spalnice

in drugo pohištvo po skrajno nizki ceni naprodaj. Ogleda se v št. Vidu nad Ljubljano št. 36 (tik zadnje tramvajske postaje). (s)

Zastopnika

mineralno-oljne stroke, dobro uvedenega pri odjemalcih **takoj sprejmemo.** Ponudbe pod K-4681 na **Interreklam** d. d. Zagreb, Masarykova 28.

Prodamo

Za vsako družino

oblačila — najboljše in najcenejše — Presker, Sv. Petra c. 14, Ljubljana

»Presto« kolesa

večletna tovarniška garancija. - Na ugodne obroke. - Na zalogi tudi kolesa drugih znamk.

Rabljena kolesa vzamemo v račun.

Nova trgovina

Tyrševa cesta 36

(Nasproti Gospodarske zveze).

Gorski med

izrednega okusa pri Pintar, Gosposvetska c. 14.

Prvovrstna polenovka

vsak četrtek in petek pri Pintar, Gosposvetska 14.

Jaffa pomaranče

sočne, sladke, italijanske, dvojno rdeče, na zalogi. Veletrgovina južnega sadja, Ljubljana, Tyrševa cesta 48, telefon 36-48.

Najboljša kolesa

izbira velika, cene nizke, na ugodna odplačila. — Remec Oskar, Ljubljana, Dolenjska cesta 5. (l)

Konifere,

okrasno grmičevje, nizke vrtnice, drevesa za parke in drevorede — nudi iz lastne drevesnice Olepševalno in tujsko-prometno društvo v Celju. - Cene nizke. Ogled drevesnice proti prijavi prost. Cenik na zahtevo. (l)

Svetovno znane nemške znamke

»Brenabor« dvokolesa

petkrat kromirana in odporno emajlirana, z nezlomljivim okvirjem, dobite po ugodnih obročnih odplačilih pri tvrdki

Kleindienst & Posch

Maribor, Aleksandrova 44

Šivalni stroji

po najugodnejših cenah, tudi na ugodne mesečne obroke v trgovini

Splošna trg. družba z o. z. Št. Vid nad Ljubljano

Rabljene stroje vzamem v račun.

Namočeno polenovko

dobite pri Buzzolini, Lingarjeva ulica, za škofijo.

Najboljše domače krmilo

redilno zmlete in cele bučne kolače dobite v vsaki množini iz zaloge Carl L. Socher, Celje.

Medarna

Prva specialna trgovina za med, Ljubljana, Zidovska ul. 6, nudi prvovrstno sortirani cvetlični med lastnega pridelka in od najizkušenejših čebelarjev, po najnižji ceni. Na debelo in na drobno.

Kupimo

Stoječ les

za produkcijo tramov — kupujem stalno. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »S sečnim dovoljenjem« št. 2046. (k)

Vsakovrstno

zlato kupuje

po najvišjih cenah

ČERNE, juvelir, Ljubljana Wolfova ulica št. 3

Cunje

krojaške odrezke, star papir, tekstilne odpadke ter ovčjo volno, govejo dlako (arovco) — kupi vsako množino Arbeiter, Maribor, Dravska 15. (k)

Denar

Hranilne knjižice

3½ obveznice in druge vrednostne papirje kupuje in plača najbolje

BANČNO KOM. ZAVOD

Maribor, Aleksandrova 40

Razno

Najcenejši zajtrk

in večerja, dnevno sveže maslo »Žiri«, »Blegaš« in »Planinsko« ter »Jagoda«, sveži jogurt - v mlekarni »Drama«, Erjavčeva c. 2, telefon 45-49. (r)

Vnajem

Dvostanovanjsko hišico

vzamem v najem. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod šifro »Okolica Ljubljane« št. 3598. (p)

Trgovski lokal

na najprometnejši točki v centru Maribora — se odda. - Pismene ponudbe v upravo »Slov.« v Mariboru pod »Lokal center« št. 3608.

„SLOVENEC"

na 10 straneh, je največji, najboljši in najbolj razširjeni slovenski dnevnik!

Vodna sila

žaga, mlin, stanovanjska hiša na Duplici pri Kamniku

bodo **prodane dne 21. marca 1939** in ne dne 31. marca 1939, kot je bilo pomotoma objavljeno v našem oglasu z dne 3. marca 1939. Na to opozarjamo vse interesente. Pisarna dr. Žvoklja v Kamniku — telefon 9.

Din 100·—

mesečno odplačevanje in 100 din are, ki jo je treba poslati pri naročanju, prodajamo v gotovini in na odplačevanje.

RADIO APARATE na baterijo in na tok za vse tri valovne dolžine, din 800·—.

ŠIVALNE STROJE z glavo zgoraj in kabinet, šivajo naprej, nazaj, vezejo, krpajo in pletejo, din 1750·—.

PISALNE STROJE z 88 znaki v latinici ali cirilici, v elegantnem zaboju, din 1650·—.

DVOKOLESA, moška, ženska, otroška in dirkalna iz najboljšega nemškega jekla, din 750·—.

URE, zadnja novost, stenske, namizne, stenske za hiše in podjetja, pogon na tok ali žepno baterijo, dolgoletna točnost, pismeno jamstvo, din 250·—.

Za blago, ki Vas zanima, zahtevajte brezplačni ilustrirani cenik s pogoji.

Iščemo zastopnike, posrednike, potnike, zaslužek dober. Kapital in protokolacija nista potrebni.

BLAŽEK GEORG, ing.

Zeleni venac, fah 10, BEOGRAD

Poštna hranilnica št. 54.062.

Lepa priložnost za neveste!

Mongol svila po 12 din, Crepe satin po 20 din pri **TRPINU** v Mariboru, Vetrinjska ulica 15

✝

Umrla nam je naša najdražja soproga in mama, gospa

Ema Vollmaier

Pogreb bo v petek, 10. marca 1939 ob 15 iz hiše žalosti na domače pokopališče.

Selnica ob Dravi, Maribor, Sušak, 8. marca 1939.

Vollmaier Ivan, soprog,
Ivo, Irena, Hugo, otroci, **in ostalo sorodstvo.**

✝

Naznanjamo žalostno vest, da je dne 7. marca umrl soustanovitelj Kmetijskega društva in Ljudske posojilnice in hranilnice, gospod

Franc Kolenc

posestnik in lesni trgovec v Spodnji Rečici

Pogreb zaslužnega pokojnika bo v četrtek, 9. marca ob 10 dopoldne z mašo zadušnico.

Rečica ob Savinji, dne 7. marca 1939.

Odbora Kmetijske zadruge in Ljudske posojilnice in hranilnice v Rečici ob Savinji

Skrivnost amerikanskega jezera

3

Prav dobro... Tukaj, vojaška bolnica... Pravkar so ubili enega ranjenca... Purke, poročnik osme eskadrile... Da, da... Dva strela s samokresom v glavo... Skozi okno v sobo... Da, bilo je napol odprto... Prosim?... Ne, nič prič... Halo, halo! ... Kaj pravite! Ne razumem.. Stražnik sem.. To je strašno, kajne?... Kaj pravite?... Toda, gospod, kdo bi mogel preprečiti ta zločin?... Oh! Pravite, da sem jaz odgovoren... Ne, ne... Poslušajte me... Da, za božjo voljo, pošljite vendar koga na pomoč!... Toda, gospod... Halo!... Halo, halo...«

*

Ob petih zjutraj.

»Halo? Ste vi, Emilija?... Oprostite, da vas motim, moja draga, gre za važno stvar... Poslušajte... Ali mi morete povedati, kje je bil nocoj Frank?... Ah, ali vam je povedal, da mora najti na obrežju Michigana vrhovnega načelnika?... In organizirati tam doli policijsko službo?... Da, da... Prav dobro razumem... bil sem na Michiganu in lahko rečem, da policijske službe ni organiziral vaš brat, pa tudi Farringdon ne. Vrhu tega sem pravkar telefoniral Farringdonu. Njegova žena mi je povedala, da nocoj ni mogel oditi z doma. Bolan je bil... Torej poslušajte, sedaj vas moram nekaj prositi... Pravkar sem rekel vašemu bratu, da sva prebila skupaj večer v MacVickersu in da sem vas potem povabil v Carlton.. Dobro vem, draga, da je to velika laž, toda... ne, nisem hotel povedati Franku resnice... Oh! Slutim, ne razumete prav dobro, toda... ne morem vas prositi, da mi zaupate... Vi... vi veste dobro, da sem v srcu poštenjak... Da, da... Naj pride karkoli, zaupajte se mi... Da, da, popoldne vas bom obiskal... Gotovo... Tako je...«

Ko je John Neighbour stopil iz telefonske kabine, se mu je na obrazu brala velika zadrega. Očividno ni bila ta zgodba tako enostavna. Ali ni bilo v tem nekoliko njegove krivde? Ali ni te pustolovščine časnikar tako zamotal bolj iz zabave? Kaj bi mislil Mr. Cliff, direktor Chicago Daily Tribuna, če bi vedel... Gotovo je imel Mr. Cliff Johna Neighboura v visoki časti. Morda ga je smatral celo za prvega časnikarja Združenih držav. Če je tako mislil, se najbrž ni motil.

»Upajmo, da se to ne bo končalo tako slabo,« je vzdihnil John Neighbour, ko je stopil iz telefonske kabine, »in da ne bomo plačali predrago te naše predrznosti...«

Zopet se je ves predal zibanju z rameni, vzel je iz žepa kresilo in prižgal ugaslo smotko, ki jo je svaljkal po ustih.

Pač dobro vidite, kako se bo zasukal položaj.

*

Ob osmih zjutraj.

»Pravite, da je Devil Path simpatična oseba?«

»Da, če hočete.«

Aleksander Marsh se je oholo sklonil.

»Devil Path,« je pristavil, »je človek, ki razume mnogo stvari! On si mora pripraviti na teden približno petdeset tisoč dolarjev. In potem, se mora priznati, da hrani odlične najdbe! A... Pritrdite nakaznice za odkupnino, ki znaša deset tisoč, na baloneek s prostornino enega kubičnega metra... Naslednjo noč o pol polnoči ga izpustite na obrežju Michigana!... Glejte, Neighbour, priznati morate, da je vsaj ta misel izvirna. Balonček se dviga v temno nebo, a spremljajo ga policijski žarometi. Devil Path, ki leta nekje po visokem nebu, ga zagleda in se spušča k njemu... Kakšen naslov! Raztrga balonček, pobere nakaznice s pomočjo mreže, ki je nameščena pod krilima njegovega letala. Da, to je sijajno! Res, prekrasno! In če ni naslova, ali če padejo nakaznice v Michigan, prošnja, naj se ta poskus takoj ponovi! Ha, ha, ha!«

»Da, mister Marsh, Devil Path je brez dvoma razumen razbojnik, toda... razbojnik je!«

»In njegovo maščevanje. Zopet kakšna druga iznajdba. Če nočete plačati odkupnine, bombardiram vašo banko in jo poženem v zrak! To je pravi mojster!«

»Mojster za zločine!«

»He! Iz srca rad bi dal deset tisoč dolarjev le zato, da bi ga spoznal! Že drugi dan bi napravil iz njega najslavnejšega zvezdnika v Hollywoodu!«

»Sijajna misel!« se je norčeval Neighbour, ki je beležil njegove besede v svoj zvezek.

Pristavil je:

»Kdo ve, mister Marsh?... Boste že kdaj spoznali tega Devila Patha. Morda boste takrat nanj veseli!«

Aleksander Marsh je namrščil obrvi. Časnikarjeve šale mu niso prav nič ugajale. Sicer pa... ali ni imel Devil Path med svojimi žrtvami zapisanega tudi Aleksandra Marsha, milijonarja in lastnika največje banke v Chicagu?

»Ali ni čudno,« je nadaljeval Neighbour, »da Devil Path še ni pomislil na vas?«

Aleksander Marsh je skomizgnil z rameni.

»Čudno in nekoliko vznemirljivo, kaj ne?« je hitel Neighbour.

»Ne posebno,« je odvrnil bankir. »Če me Devil Path še ni napadel, je to le zato, ker se me boji. Ne upa se od mene zahtevati odkupnine: to je vsa resnica. Premogočen sem in zanj premočen..«

»Iz vsega srca želim, da bi imeli prav,« je dejal časnikar. »In... in zahvaljujem se vam, da ste bili tako prijazni...«

»Ostanite še,« je živahno dejal bankir, ko se je bil Neighbour dvignil iz naslonjača. »Rad bi zvedel, kaj vi mislite o teh razbojnikovih dejanjih.«

»Kaj jaz mislim,« je s posmeškom dejal Neighbour, »ne mislim ničesar. Boste prišli v sredo zvečer k Bruceu?«

»Seveda.«

»Torej v sredo, mister Marsh.«

Žvižgaje je časnikar odšel iz pisarne.

II.

Frank Monar se je zelo slabe volje proti osmi vrnil domov.

Domov? Stanoval je izven uradniškega dela mesta v neki vili na Western-avenue, ki jo lahko smatramo za hrbtenico Chicaga, saj ga preseka po vsej njegovi dolžini.

Kakor se zdi, je večkrat zahajal k vrhovnemu načelniku, da se ne bi predobre volje vračal domov. Izvrševanje poklica, kakor je čuvaj ameriških zakonov, nikakor ni lahko. Chicago... ali ni to mesto neke vrste domovina gangsterjev!

Ah! vsi mestni dnevniki lahko hvalijo tisoč lepih nadzornikovih lastnosti in celo vrhovni načelnik sam, Farringdon, lahko vpije po vseh krajih: »Frank Monar je najboljši detektiv na svetu...« Vendar pridejo trenutki, ko se tudi Frank Monar več ne znajde.

In vendar... Dva in trideset let, nekaj denarja in ljubezen izredno lepega, mladega dekleta, slava... Ali se ne more Frank Monar smatrati za najsrečnejšega človeka na svetu? He! nobeden na svetu se ne more ponašati, da je zaročenec Flore Marsh, edine milijonarjeve hčerke..

Da... Vendar vse to ni nič pomagalo Franku Monaru, da se ne bi ono jutro vrnil slabe volje domov. Zelo ga je vznemirjala ta pustolovščina Devila Patha, povrh tega pa je bil še užaljen zaradi nezaslišane predrznosti svojega bodočega svaka Johna Neighboura. Ali ni napisal ta predrznež v svoji prvi izdaji »canard« dolg članek, v katerem zatrjuje brez najmanjšega sramu: »Frank Monar, prvi detektiv Združenih držav, naj govori, kar hoče. Prepričani smo, da pozna skrivnost Devila Patha in da se pripravlja, da na sijajen način razkrinka razbojnika...«

Prokleti Neighbour! Kaj mu je rojilo po glavi! In kakor da bi bilo to pametno, da trosi take izmišljotine v javnost!

Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čeč Izdajatelj: inž. Jože Sodja Urednik: Viktor Cenčič